

ภาคผนวก ก

ความรู้เกี่ยวกับการปริวรรตอักษรธรรมอีสาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ความรู้เกี่ยวกับการปริวรรตอักษรธรรมอีสาน

อักษรธรรมเป็นอักษรโบราณของชาวอีสานที่มีการสืบทอดมายาวนาน แต่ปัจจุบันความรู้เรื่องนี้เริ่มเลือนหายไปจากสังคมอีสาน ดังนั้นจึงมีนักวิชาการและปราชญ์ชาวบ้านหลายคนเริ่มเห็นความสำคัญ ให้ความสนใจที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอักษรธรรมอีสานเอาไว้ โดยได้ทำเอกสารวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปริวรรตอักษรธรรมขึ้น เพื่อให้บุคคลที่สนใจศึกษาเองได้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปริวรรตอักษรธรรม ดังนี้

๑. ความหมายและที่มาของอักษรธรรม

คำว่า “ อักษร ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวหนังสือ วิชาหนังสือ คำ เสียง พยัญชนะ

อักษรธรรม หมายถึง ตัวหนังสือโบราณ ที่คนอีสานใช้จารหรือเขียนเรื่องต่าง ๆ ลงในใบลาน เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเกี่ยวกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

ชวix ภูณโณทก (๒๕๕๐ : ๕๔) กล่าวว่า เมื่อศึกษารูปแบบของอักษรตัวธรรมที่ใช้ในภาคอีสานและล้านช้างแล้วพบว่า มีรูปแบบคล้ายกับอักษรยวนหรืออักษรตัวเมืองในภาคเหนือ ซึ่งทั้งอักษรตัวธรรมและอักษรตัวยวนในภาคเหนือนั้น ได้สืบทอดมาจากอักษรมอญโบราณที่หริภุญไชย นั่นคือ อักษรมอญหริภุญไชย พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (คริสต์ศตวรรษที่ ๑๒) เป็นต้นแบบของอักษรของยวนภาคเหนือและอักษรธรรมอีสาน สาเหตุที่เชื่อว่าอักษรธรรมอีสานได้รับอิทธิพลและสืบทอดมาจากอักษรธรรมล้านช้าง เพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องยืนยันที่ชัดเจน โดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้าง (รวมถึงภาคอีสานบางส่วน) และอาณาจักรล้านนาในสมัยราชวงศ์มังราย ทั้งทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสายเลือดแห่งเจ้าผู้ปกครองอาณาจักรทั้งสอง กล่าวคือ ในสมัยพระเจ้าวิบูลราช แห่งอาณาจักรล้านช้างได้ฟื้นฟู ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ โดยได้รับการสืบทอดมาจากเชียงใหม่และมีพระเถระผู้ใหญ่จาก ล้านช้างมาศึกษาพระธรรมวินัยจากล้านนาคด้วย ต่อมาในสมัยพระเจ้าโพธิสาลราช (๒๐๖๓ - ๒๐๕๓) พระโอรสพระเจ้าวิบูลราช ได้สมรสกับพระธิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่ และในสมัยเดียวกันนี้ พระเจ้า โพธิสาลราชได้ขอพระเทพมงคลเถระและบริวารพร้อมทั้งคัมภีร์พระไตรปิฎกจากเชียงใหม่มาเผยแพร่ที่ล้านช้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๖ อีกด้วย ต่อมาในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระโอรสของพระเจ้าโพธิสาลราชและเจ้าหญิงเมืองเชียงใหม่ได้เสร็จไปครองเมืองเชียงใหม่อยู่ระยะหนึ่งเพราะทางเชียงใหม่ขาดผู้สืบเชื้อสาย (พ.ศ. ๒๐๕๑ - ๒๐๕๓) เมื่อพระเจ้าโพธิสาลราชสวรรคตจึงเสด็จกลับไปครองอาณาจักรล้านช้าง และในการกลับมาครั้งนั้นพระองค์คงจะได้นำเอาพระธรรมคัมภีร์

วรรณคดี นักปราชญ์ราชบัณฑิตตลอดถึงช่างฝีมือ กลับมาด้านข้างด้วย ฉะนั้นตัวอักษรล้านนาที่ใช้กันแพร่หลายในอาณาจักรล้านนาในขณะนั้นก็น่าจะ ได้เข้ามามีบทบาทต่ออาณาจักรล้านช้างมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ในระยะแรก ๆ อักษรทั้ง ๒ อาณาจักรนี้เป็นอักษรแบบเดียวกันเพราะนำอักษรธรรมล้านนามาใช้ในอาณาจักรล้านช้างช่วงต้น ๆ ดังปรากฏในศิลาจารึกที่พบในภาคอีสานและล้านช้าง เช่น จารึกฐานพระพุทธรูปวัดสี่สะเทก เวียงจันทร์ (พ.ศ. ๒๐๓๓) จารึกฐานพระพุทธรูปพระประธานในพระอุโบสถวัดพระธาตุพนม (พ.ศ. ๒๐๔๖) จารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา (พ.ศ. ๒๑๐๖) เป็นต้น จารึกดังกล่าวมีรูปแบบสัณฐานตัวอักษรเหมือนกันกับอักษรธรรมล้านนาในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน เช่น จารึกฐานพระพุทธรูปวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๐๐๘) ศิลาจารึกวัดช้างค้ำ จังหวัดน่าน (พ.ศ. ๒๐๕๑) เป็นต้น ต่อมารูปแบบของตัวอักษรล้านนาและอักษรธรรมได้พัฒนาแตกต่างกันออกไปจนในปัจจุบันมีรูปแบบแตกต่างกันบ้างบางประการ เช่น ตัวอักษรธรรมล้านนา ได้เพิ่มเสียงวรรณยุกต์ เพิ่มเครื่องหมายกำกับเสียงตัวพยัญชนะ เป็นต้น ส่วนตัวอักษรธรรมในล้านช้าง ไม่ได้เพิ่มเติมอะไรมาและก็นำมาใช้ในภาคอีสานของไทยสืบมา

อักษรธรรมโบราณอีสานเป็นมรดกทางปัญญาที่ปราชญ์โบราณได้วางแผนทางด้านอักษรวิธียาไว้อย่างกลาง ๆ ให้มีลักษณะ เป็นหนังสือและหนังสือ คือ ผู้อ่านต้องหาสาระหรือความหมายให้ได้จึงจะออกเสียงถูก แม้จะไม่มีรูปวรรณยุกต์แต่ผู้อ่านสามารถผันเสียงเองให้ได้ ความหมายและถูกต้องตามข้อบังคับของคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ ได้ตามความต้องการ อักษรประจำถิ่นของชาวอีสานโบราณ มี ๓ ชนิด คือ อักษรไทยน้อย ใช้ในราชการบ้านเมือง จารึกวรรณกรรมประเภทนิทานที่ปราชญ์โบราณอีสานแต่งขึ้น อักษรขอมใช้จารึกหลักธรรม ในพระศาสนาที่เป็นคาถาภาษาบาลี ส่วนอักษรธรรมใช้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีสรรพวิชาการหลากหลายแขนง โดยบันทึกลงในวัสดุบางประเภท ได้แก่ แผ่นศิลา ใบลาน และสมุดข่อย วัสดุเหล่านี้ใบลาน เป็นวัสดุที่ใช้ในการบันทึกมากที่สุดเพราะใบลานเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นจารได้สะดวก ทนทานและสามารถเก็บรักษาไว้ใช้ได้ยาวนานหลายปี (มนัส สุขสาย. ๒๕๓๖ : ๑ - ๒)

๒. การปริวรรตอักษรธรรมอีสาน

วรรณกรรมอีสานส่วนมากบันทึกลงในใบลานและมักใช้อักษรโบราณ คือ อักษรธรรมอีสาน ปัจจุบันนี้อักษรโบราณดังกล่าวไม่เป็นที่นิยมศึกษากันเหมือนในอดีต ดังนั้นวรรณกรรมหรือตำราต่าง ๆ ที่บันทึกด้วยอักษรธรรมอีสานจึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาอักษรธรรม มาก่อน เพื่อให้คนในสมัยปัจจุบันสามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาความรู้ใน

โบราณ จึงต้องปริวรรตอักษรธรรมอีสานให้เป็นอักษรไทยปัจจุบันก่อน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อไป การปริวรรตทำได้ ๓ วิธี (ประเสริฐ ณ นคร. ๒๕๔๕ : ๔๕ - ๕๒) ดังนี้

๒.๑ ปริวรรตโดยการถ่ายถอดตามตัวอักษร

การปริวรรตโดยถ่ายถอดตามตัวอักษรเป็นแบบที่นิยมกันมาก เป็นการปริวรรตตามรูปอักษรที่ปรากฏโดยไม่คำนึงถึงเรื่องเสียงอ่าน และจะเขียนตามอักษรวิธภาษาไทยปัจจุบันไว้เพื่อให้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น วิธีการปริวรรตแบบนี้เป็นที่นิยมกันมากเพราะจะทำให้ผู้ปริวรรตเห็นลักษณะของการใช้ภาษาจากอักษรที่ปริวรรตแล้วจึงนำมาปรับให้เข้ากับอักษรวิธไทยปัจจุบันเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้ถูกต้อง

๒.๒ ปริวรรตโดยถ่ายถอดเป็นภาษาท้องถิ่น

การปริวรรตโดยถ่ายถอดเป็นภาษาท้องถิ่น เหมาะสำหรับผู้รู้ภาษาถิ่น แต่ไม่สามารถอ่านอักษรโบราณได้ แต่การปริวรรตแบบนี้ เป็นปัญหามากและไม่เหมาะสมกับคนที่ไม่รู้ภาษาถิ่น จึงไม่เป็นที่นิยม

๒.๓ ปริวรรตโดยถ่ายถอดเป็นภาษาไทยปัจจุบัน

การปริวรรตแบบนี้เน้นการปริวรรตให้อยู่ในรูปที่ตรงกับภาษาไทยปัจจุบันมากที่สุด เพื่อให้คนทุกถิ่นสามารถอ่านได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงเสียงอ่านที่เป็นภาษาถิ่น ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการปริวรรต ดังนี้

๒.๓.๑ ถ้าตัวหนังสือในต้นฉบับภาษาถิ่นออกเสียงตรงกับภาษาไทยปัจจุบัน ให้เขียนตามตัวหนังสือต้นฉบับ โดยไม่ต้องคำนึงถึงเสียงอ่านที่เป็นภาษาถิ่น เช่น ภาษาอีสานออกเสียง “ซ” เป็น “ซ” ให้ถ่ายถอดเป็น “ซ” ตามหนังสือเพื่อทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย

๒.๓.๒ ถ้าเสียงอ่านภาษาถิ่นนั้น ตรงกับภาษากลาง ให้เขียนตามเสียงอ่าน โดยไม่ต้องคำนึงถึงอักษรวิธของต้นฉบับ

๒.๓.๓ ในกรณีที่คำบางคำเป็นภาษาถิ่นและไม่มีใช้ในภาษากลางควรเขียนตามเสียงท้องถิ่นหรือตามหนังสือต้นฉบับ

๓. ลักษณะทั่วไปของอักษรธรรมอีสาน มีดังนี้

๓.๑ รูปพยัญชนะอักษรธรรมอีสาน แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๑.๑ พยัญชนะตัวเต็ม คือ รูปของพยัญชนะที่เขียนตามรูปแบบของอักษรธรรม ใช้เขียนบนบรรทัด เป็นพยัญชนะต้น บางตัวอาจเป็นตัวสะกดหรือตัวควบกล้ำได้ รัชชปุลน โณทก (๒๕๔๕ : ๒๒๗) กล่าวว่า รูปพยัญชนะอักษรตัวธรรม มี ๓๘ ตัว ดังนี้

ก	ข	ฅ	ฉ	ง		
จ	ฉ	ฅ	ฌ	ญ		
ฎ	ฏ	ฐ	ฒ	ณ		
ด	ด	ด	ด	ด		
ต	ถ	ด	ด	ด		
บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ
ม	ย	ร	ล	ว	ส	ห
ฬ	อ	ฮ	ฮ			

ข้อสังเกต

พยัญชนะต่อไปนี้ คือ ฆ ฉ ญ ฎ ฏ ฒ ณ พ จะไม่ใช้เขียนคำภาษาอีสาน มีไว้สำหรับเขียนคำภาษาบาลีเท่านั้น คือ

ฆ	(ฆ)	ฉ	(ฉ)	ญ	(ญ)	ฎ	(ฎ)	ฏ	(ฏ)
ฒ	(ฒ)	ณ	(ณ)	พ	(พ)				

พยัญชนะตัว ร ในภาษาไทยภาคกลาง เมื่อใช้เขียนคำภาษาถิ่นอีสาน จะใช้ ส แทน

เช่น (รัก, รัก) (รุ่งเรือง) เป็นต้น

พยัญชนะตัว ช เมื่อใช้ในภาษาถิ่นอีสานจะใช้เขียนแทนเสียง ซ หรือแทนพยัญชนะ ฉ

เช่น (ชาติ) (เชื้อ) เป็นต้น

พยัญชนะตัว ย ให้แทนเสียง อ นำ เพื่อให้ออกเสียงเป็นอักษรกลาง เช่น

ย่ำ (อย่า) (อยู่) เป็นต้น

๓.๑.๒ พยัญชนะตัวเพื่อง บางที่เรียกว่า ตัวห้อย หรือ ดิน หมายถึงส่วนใด ส่วนหนึ่งของพยัญชนะตัวเต็ม ที่ตัดมาใช้เขียนไว้ใต้บรรทัดหรือใต้พยัญชนะต้น เพื่อแสดงว่าเป็นตัวสะกดหรือตัวควบกล้ำ ราช ปุณ โณทก (๒๕๔๕ : ๒๒๕ - ๒๓๐) ตัวเพื่องมี ๑๖ ตัว ดังนี้

๑) ตัว ง. เพื่อง (ไม้อังเถ่น) ใช้เขียนบนพยัญชนะ เช่น (ของ)

๒) ตัว น. เพื่อง (ห้อย งอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น (นาง)

๓) ตัว ม. เพื่อง (ห้อย นอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น (มัน)

๔) ตัว บ. เพื่อง (ห้อย มอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น (มัน)

๕) ตัว ป. เพื่อง (ห้อย ปอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น (กับ)

๖) ตัว ข. เพื่อง (ห้อย ขอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น (ด้วย)

๗) ตัว ร. เพื่อง (ระวาง) ใช้เขียนหน้าพยัญชนะต้น เช่น

(พราหมณ์) (พระ)

๘) ตัว ล. เพื่อง (ห้อย ลอ) ใช้เขียนใต้บรรทัดเป็นตัวควบกล้ำ เช่น

 (หลาน)

๘) ตัว ส. เพ็อง ส (ห้อย สอ) ใช้เขียนได้บรรทัดเป็นตัวสะกด เช่น สอ
(โทษ)

๙) ตัว อ. เพ็อง อ (ห้อย ออ) ใช้เขียนได้บรรทัดเป็นสระ ออ เช่น ออ
(สอง)

ตัวเพ็องที่ใช้เขียนสำหรับภาษาบาลี

๑๐) ตัว จ. เพ็อง จ (ห้อย จอ) ใช้เขียน จ สะกด จ ตาม เช่น จอ
(สัจ)

๑๑) ตัว ฐ. เพ็อง ฐ (ห้อย ฐอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ฐอ (รัฐ)

๑๒) ตัว ถ. เพ็อง ถ (ห้อย ถอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ถอ (วัตถุ)

๑๓) ตัว ฑ. เพ็อง ฑ (ห้อย ฑอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ฑอ (พุทธ)

๑๔) ตัว พ. เพ็อง พ (ห้อย พอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น พอ (บุพพ)

๑๕) ตัว ส. เพ็อง ส (สอสองห้อย) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น สอ (รัสส)

๑๖) ตัว ญ. เพ็อง - (ไม่มีรูป) ใช้เขียน ญญ (ซ้อนกัน) คือ เขียนตัวเดียว

เท่ากับ ญ ซ้อนกัน เช่น ญญ (ปัญญา)

หมายเหตุ ถ้าเป็นคำบาลีที่เขียนตัวสะกดตัวตาม หรือตัวซ้อนกันหากไม่มีตัวเพ็องให้เขียน

พยัญชนะตัวเต็มไว้ได้บรรทัด เช่น ญญ (สิทธิ) เป็นต้น

๓.๒ รูปสระอักษรธรรมอีสาน ราช ปุณโณทก (๒๕๔๕ : ๒๒๘) กล่าวว่า สระอักษรธรรมเกือบจะไม่มี การเปลี่ยนแปลง นั่นคือ รูปสระสมัยอยุธยาไม่แตกต่างไปจากสระสมัยหลัง ๆ สระอักษรธรรมแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ สระลอย สระจม และสระพิเศษ

๓.๒.๑ สระลอย คือ สระที่ใช้เขียนพยางค์ที่เป็นเสียงสระ มีรูป ๘ รูป ดังนี้

๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
อะ	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	เอา

ตัวอย่างการใช้ สระลอย ที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องสร้อยสายคำ

๗วิ๗ (อธิษฐาน)

๗จ๗ (อาจารย์)

๗บ๗ (อุบาสก)

๓.๒.๒ สระจม คือ สระที่ผสมกับพยัญชนะต้นแล้ว มีทั้งสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว โดยเขียนไว้รอบพยัญชนะตัวเต็ม ถ้าอยู่ด้านหน้าเรียกว่าสระหน้า ถ้าอยู่ด้านหลังเรียกว่าสระหลัง ถ้าอยู่ด้านบนเรียกว่าสระบน ถ้าอยู่ด้านล่างเรียกว่า สระล่าง มี ๒๐ รูป ดังนี้

-๒	อะ	-๒	อา	๒	อิ	๒	อี	๒	อู/อึ
๒	อุ	๒	อู	๒	เอ	๒	อู	๒	โอ
๒	เอะ	๒	ออ	๒	อัว	๒	เอ็	๒	เอือ
๒	เออ	๒	อ่า	๒	อัว	๒	เออ		

๒ ออย (หยอหยาดน้ำ)

๓.๒.๓ สระพิเศษ คือ สระที่มีรูปและการใช้ต่างจากสระที่เป็นอยู่ สระพิเศษมี ๕ รูป ดังนี้

๑) ๒ ไม่ก้มหรือไม้ก้ม ใช้เขียนบนพยัญชนะต้นมีวิธีการใช้ ดังนี้

๑.๑) ใช้แทนสระเอ เช่น ๒ (แล้ว) ๒ (แล) เป็นต้น

๑.๒) ใช้แทนสระเอา เช่น ๒ (เจ้า) เป็นต้น

๑.๓) ใช้แทนสระโอะ เช่น **อู** (กัม) **อูร์** (หม่น)

เป็นต้น

๒) **อ** (นิคหิต) ใช้เขียน ง. สะกด เมื่อเป็นภาษาบาลี และแทนเสียง

สระออที่ไม่มีตัวสะกดในภาษาถิ่น เช่น **อ** (ขอ) **บ** (บ) **จ** (พ่อ) เป็นต้น

๓) **อ** ตัวฤ ใช้เขียนแทนได้ทั้ง อฤฤฤ เช่น **อ** (ตั้งฤ)

เป็นต้น

๔) **อ** ไม้อาสูง หรือ ไม้อาหลวง ใช้เขียนประกอบพยัญชนะต้นที่

เป็นตัว **อ** (ว) เพื่อไม่ให้พ้องกับตัว **อ** (ต) จึงเขียนเป็น **อ** (วา)

๕) **อ** ตัวห้อย ขอ ใช้เขียนแทนสระเอียเมื่อคำนั้นมีตัวสะกด เช่น

อ (เอียม) **อ** (เทียม) เป็นต้น

หมายเหตุ: **อ** (ตัวห้อยหยาดน้ำ) ใช้เท่ากับเสียง สระออ สะกดด้วย **อ** เช่น **อ**

(น้อย) **อ** (สร้อย) เป็นต้น

๓.๒.๔ ตัวเลขอักษรธรรมอีสาน เขียนเทียบกับตัวเลขไทย ได้ดังนี้

เลขไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
เลขอักษรธรรม	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

หลักการเขียนตัวเลขในอักษรวิธอักษรธรรมอีสาน

๑) การเขียนเลขหลักหน่วย จะเขียนเลขนั้นไว้โดด ๆ

๒) การเขียนเลขหลักสิบ จะเขียนค่าหลักสิบก่อน แล้วคั่นด้วยเลขศูนย์

แล้วตามด้วยหลักหน่วย เช่น

๔๐๓ (สี่สิบสาม)

๕๐๑ (ห้าสิบเอ็ด)

๘๐๔ (แปดสิบสี่)

ยกเว้น เลขสิบเอ็ดสามารถเขียนได้ ๒ แบบ คือ เขียนเลขจำนวนสิบก่อน แล้วค่อยเขียนเลขหนึ่งตาม หรือ เขียนเลขจำนวนสิบก่อนแล้วค่อยเขียนคำว่า “เอ็ด” ตามหลัง เช่น

๑๐๑ (สิบเอ็ด) ๑๐^๑ (สิบเอ็ด) เป็นต้น
 ในบางกรณีจำนวน ๒๐ - ๒๙ มักใช้คำว่า ๑๐ (ชาว) แล้วตามด้วยหลัก
 หน่วย เช่น

๑๐ (ชาว) (ชาว)

๑๐๑ (ชาวเอ็ด) (ชาวเอ็ด)

๑๐๑ (ชาวสาม) เป็นต้น

๓) การเขียนเลขตั้งแต่หลักร้อยขึ้นไป เขียนตัวเลขและตามด้วยคำบอกค่าหลัก ส่วนหลักหน่วยจะใช้ตัวเลข เช่น

๑๐๑ (สามร้อย)

๑๐๑ (สี่ร้อยสอง)

๑๐๑ (สามพันสองร้อยชาวสอง)

๑๐๑ (สามหมื่นห้าพัน) เป็นต้น

๔ อักษรวิธีของอักษรธรรม

อักษรวิธี หมายถึง การประสมอักษร อักษรธรรมมีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับการวางรูปของอักษร คือ อักษรหรือพยัญชนะส่วนหนึ่งเขียนไว้บนบรรทัด ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้น อีกส่วนหนึ่งจะวางไว้ใต้หรือบนบรรทัด และอยู่หลังพยัญชนะต้น ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดส่วนใหญ่เขียนด้วยตัวเพ็อง เช่น

วางใต้บรรทัด = ๒ คือ น เพ็อง

วางบนพยัญชนะ = ๓ คือ อังแล่นวางไว้บนพยัญชนะต้น

วางหลังพยัญชนะ = ๓ คือ ย เพ็อง

การศึกษาอักษรธรรมนอกจากจะต้องศึกษาเรื่อง พยัญชนะ สระ และเครื่องหมายต่าง ๆ แล้วยังต้องศึกษาเรื่อง ลักษณะการวางรูปของอักษรนำ อักษรควบ ตัวสะกดและคำพิเศษ ดังนี้

๔.๑ ลักษณะและการวางรูปของอักษรนำ

ลักษณะของคำที่มีอักษรนำ คือ คำที่มีพยัญชนะต้นสองตัว เวลาอ่านจะออกเสียงทั้ง ๒ ตัว ยกเว้น ห และ อ ที่นำ ย ให้เป็นอักษรกลาง พยัญชนะต้นตัวแรกจะออกเสียงสระอะ แต่ไม่มีรูปสระอะ เช่น ตลอด อ่านว่า ตะ - หลอด

การวางรูปอักษรนำของอักษรตัวธรรมนั้น พยัญชนะตัวที่ ๒ จะวางไว้ได้ พยัญชนะต้นตัวแรก ยกเว้น อ นำ ย ใช้รูป ย แทน

ตัวอย่างอักษรนำที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง สร้อยสายคำ

- ๑) ส นำ ม เช่น สุม (สมาน)
- ๒) ส นำ น เช่น สุน (สนม) สุน (สนาม)
- ๓) ห นำ ม เช่น หุมหุม (หม่นหมอง) หุม (ห่ม)
- ๔) ห นำ น เช่น หุน (หนึ่ง) หุน (หนักหน่วง)
- ๕) ห นำ ล เช่น หูล (เหลือหลาย) หูล (หลวง)
- ๖) ห นำ ว เช่น หว (ไหว)
- ๗) อ นำ ย เช่น ย (อยู่)

๔.๒ ลักษณะและการวางรูปของอักษรควบ

ลักษณะของคำที่มีอักษรควบ คือ คำที่มีพยัญชนะ ร ล ว ควบกับพยัญชนะอื่น ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ อักษรควบแท้ และอักษรควบไม่แท้

การวางรูปอักษรควบของอักษรตัวธรรมนั้นมีลักษณะพิเศษ คือ ถ้าพยัญชนะ ร ควบกับพยัญชนะอื่น จะใช้รูป (- (ไม้ระวง) เขียนไว้ข้างหน้าพยัญชนะตัวนั้น ๆ เช่น

(รฺร) (พระยา) (รฺล) (พราหมณ์) เป็นต้น

ถ้าพยัญชนะ ล หรือ ว ควบกับพยัญชนะอื่นจะเขียนไว้ข้างใต้พยัญชนะตัวนั้น ๆ เช่น ลว (กล่าว) ลว (ความ) เป็นต้น

๔.๓ การสะกดคำตามหลักอักษรวิธีภาษาอีสาน

ตัวสะกดตามมาตราต่าง ๆ ทั้ง ๘ แม่ ของอักษรธรรมนั้น เขียนได้หลายแบบ
ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ การสะกดคำในแม่ กก แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ก (ก) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัด เช่น **ก** (ก)

น (นร) เป็นต้น

๒) ใช้รูปตัว ก เพียง ก วางไว้ใต้บรรทัด เช่น **ก** (ก) **ก** (ค)

เป็นต้น

๓) ใช้ - (ไม้ขีด) เป็นตัวสะกดแม่ กก เช่น **ก** (ก) **ก** (ค)

ก (ก) เป็นต้น

๔.๓.๒ การสะกดในแม่ กค แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ค (ค) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัดข้างหลังสระหรือ
พยัญชนะ เช่น **ค** (ค) **ค** (ค) **ค** (ค) เป็นต้น

๒) ใช้รูปตัว ค เพียง ค เขียนไว้ใต้บรรทัด เช่น **ค** (ค)

๓) ใช้รูปตัว ข เพียง สะกดแทนตัว ค (ค) วางไว้ข้างหลังสระ หรือ
พยัญชนะ เช่น **ค** (ค) เป็นต้น

๔.๓.๓ การสะกดคำในแม่ กข แบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ข (ข) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัด เช่น **ข** (ข)

ข (ข) **ข** (ข) เป็นต้น

๒) ใช้รูปตัว ข เพียง ข เขียนไว้หลังพยัญชนะ เช่น **ข** (ข)

ข (ข) **ข** (ข) เป็นต้น

๔.๓.๔ การสะกดคำในแม่ กง แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ฅ (ง) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัด ถ้ามีพยัญชนะหรือสระล่าง เช่น **ฅิ** (หลง) **ฅึ** (หลัง) **ฅุ** (หยั่ง) เป็นต้น

๒) ใช้รูปตัว ง เพียง ๓ เขียนไว้ได้บรรทัด มักใช้กับคำทั่วไปที่ประสมกับสระ อะ, อา เช่น **งา** (ทาง) **งู** (ทั้ง) **งัว** (อย่าง) เป็นต้น

๓) ใช้รูป **งิ** (อังกแล่น) เขียนไว้บนพยัญชนะแทน ง เช่น **งอ** (คอง) **งู** (ของ) **งู** (สูงเสียง) เป็นต้น

๔.๓.๕ การสะกดคำในแม่ กน แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ฌ (น) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัด เช่น **ฌ** (นอน) **ฌ** (ก่อน) เป็นต้น

๒) ใช้พยัญชนะ ฌ (ร) วางไว้บนบรรทัด เช่น **ฌ** (หมั่น) **ฌ** (เหลี่ยน) เป็นต้น

๓) ใช้รูปตัว น เพียง ๓ เขียนไว้ได้บรรทัด เช่น **น** (นั่น) **น** (เป็น) **น** (ด้าน) เป็นต้น

๔.๓.๖ การสะกดใน แม่กม แบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้พยัญชนะ ฌ (ม) ตัวเต็ม วางไว้บนบรรทัด เช่น **ฌ** (พร้อม) **ฌ** (ประนมมือ) เป็นต้น

๒) ใช้รูปตัว ม เพียง ๓ เขียนไว้ได้บรรทัด เช่น **ม** (นม) **ม** (งาม) เป็นต้น

๔.๓.๗ การสะกดคำในแม่ เกย แบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้รูปตัว ย เพียง ๓ เขียนไว้หลังพยัญชนะ เช่น **ย** (ป่วย) เป็นต้น

๒) คำที่ออกเสียงสระอومی ย สะกด จะใช้สระพิเศษ คือ ฺ (สระออย)

เช่น ๑ (คอย) ๒ (น้อย) เป็นต้น

๔.๓.๘ การสะกดคำในแม่ เกอว แบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ใช้ ๐ (ว) ตัวเต็ม เขียนไว้หลังพยัญชนะ เช่น ๒๐ (เดียว)

๒) ใช้ ๐ (ว) ใ้ียง เขียนไว้ใต้บรรทัด เช่น ๒๐ (แล้ว) ๒๐

(กล่าว) เป็นต้น

๔.๔ รูปอักษรพิเศษ

๔.๔.๑ ๒ (สองห้อง) เป็นการลดรูปการเขียน ๒ (ส) ซ้อนกัน ๒ ตัว

ตัวที่หนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสะกด แม่กด ตัวที่สองทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นของคำถัดไป (สองห้องเป็น ค สองห้อง) เช่น ๒๒ (อัสสจัน) เป็นต้น

๔.๔.๒ ๒๒ เป็นการลดรูป ๒๒ (นา) เช่น ๒๒ (นาง) ๒๒ (นาน)

เป็นต้น

๔.๔.๓ ๒๒ คือการลดรูปการเขียน ๒๒ ซ้อนกัน ๒ ตัว เช่น ๒๒๒

(กตัญญู) ๒๒๒ (ปัญญา) เป็นต้น

๔.๔.๔ ๒๒๒ ไม่ระวาง ใช้เขียนไว้หน้าพยัญชนะต้น เป็นเสียงควบกล้ำ ร กับ

พยัญชนะต้นผสมกับสระอะ เช่น ๒๒๒ (ปราชญ์) ๒๒๒ (พระยา) ๒๒๒ (พรหมณา) เป็นต้น

๔.๔.๕ ๒๒๒ นิคหิต ใช้เขียนบนพยัญชนะ เป็นตัวสะกดในแม่กง หรือ อัง ในภาษาบาลี เช่น ๒๒๒ (สุดตั้ง) เป็นต้น

๔.๔.๖ ๒๒๒ ไม่อ้งแล่น ใช้เขียนบนพยัญชนะ เป็นตัวสะกดในแม่กง ในกรณีที่ได้พยัญชนะ ตัวนั้นมีสระอยู่ เช่น ๒๒๒ (สอง) ๒๒๒ (ดุงเดิน) เป็นต้น

๔.๔.๗ ๒๒๒ ไม่ข่ม หรือ ไม่โก้ม ใช้เขียนบนพยัญชนะ ทำหน้าที่ ดังนี้

๑) ใช้ประกอบกับพยัญชนะ ๐ (ว) ในสระ อัว เช่น **อู** (หัว)
อู (มัว) **อู** (หัว) เป็นต้น

๒) ใช้เป็นสระ โอะ ลครูป เช่น **อู** (คน) **อู** (ตก) เป็นต้น

๓) ใช้ประกอบกับสระโอเพื่อให้ออกเสียงเป็นสระเอา เช่น **เอ**
(ถ้ำ) **เอ** (เจ้า) เป็นต้น

๔.๔.๘ - ไม้ขีด ใช้เขียนบนพยัญชนะ ทำหน้าที่ ดังนี้

๑) ใช้เป็นไม้หันอากาศ เช่น **มู** (มัน) **มู** (หมั่น) เป็นต้น

๒) ใช้ประกอบคำที่ประสมด้วยสระ เอะ หรือ เอ ที่มีตัวสะกด เช่น
เอ (เอ็ด) **เอ** (เอร) เป็นต้น

๓) ใช้เขียนบนพยัญชนะ เป็นตัวสะกดแม่กกด เช่น **ฮ** (หาก)
แจ (แจก) **ฮ** (ปาก) **โล** (โลก) เป็นต้น

๔.๔.๙ เลข ๒ ใช้เป็นเครื่องหมายไม้ยมกเพื่อซ้ำคำ เช่น **ใจ๒** (ใจ ๆ)
เป็นต้น

๔.๕ เครื่องหมายต่าง ๆ

๔.๕.๑ วรรณยุกต์ ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง สร้อยสายคำ ปราบกฎรูป
วรรณยุกต์ในอักษรตัวธรรมบางคำ คือ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท อาจเป็นเพราะ
ระยะเวลาในการจารนั้นอยู่ในช่วงที่มีการใช้อักษรไทยปัจจุบัน จึงทำให้ปราบกฎรูปวรรณยุกต์
ในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ

ยกตัวอย่าง คำที่ปราบกฎรูปวรรณยุกต์ ในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ

มู (หมู) **แฉ** (แฉ่ง)
ฝ้าย (ฝ้าย) **อู** (อู)

๔.๕.๒ เครื่องหมายวรรคตอน เท่าที่พบในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ คือ

๗๓ เครื่องหมาย โคมุตร (เขี้ยววัว) ใช้เขียนไว้ตอนสุดท้ายของ
เรื่อง หรือตอนจบเรื่อง

๔.๖ คำพิเศษ

อักษรวิจิของอักษรตัวธรรมมีลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่ง มีคำย่อหรือคำพิเศษ
ซึ่งมีรูปร่างต่างไปจากตัวเดิมมาก

คำย่อหรือคำพิเศษที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง สร้อยสายคำ มีดังนี้

๑)	วิ	อ่านว่า	อันว่า
๒)	ณ	อ่านว่า	บมี
๓)	เอน	อ่านว่า	เข้าของ
๔)	วง	อ่านว่า	ทั้งหลาย
๕)	อง	อ่านว่า	ศิวา
๖)	ง	อ่านว่า	ก็กล่าว
๗)	ง	อ่านว่า	คือว่า
๘)	ง	อ่านว่า	เอา
๙)	ง	อ่านว่า	แล้ว
๑๐)	ง	อ่านว่า	น้ำ
๑๑)	ง	อ่านว่า	บตี
๑๒)	ง	อ่านว่า	คาถา
๑๓)	ง	อ่านว่า	กระทำ
๑๔)	ง	อ่านว่า	ก็มี
๑๕)	ง	อ่านว่า	ก็มีา
๑๖)	ง	อ่านว่า	ไหลหลัง
๑๗)	ง	อ่านว่า	กับ

ข้อสังเกต ลักษณะของอักษรวิจิในการเขียนอักษรธรรมอีสานนั้น ไม่มีการ
เว้นวรรคตอน นิยมเขียนติดกันไปทั้งหมด และ ไม่มีรูปวรรณยุกต์ใช้ แต่ก้ผันเสียงได้ครบ โดย

ผู้อ่านต้องค้นหาเสียงให้ถูกต้องตามข้อบังคับทางฉันทลักษณ์และได้ความหมาย โดยอาศัยคำ
แวดล้อมหรือบริบทของคำนั้น ชาวอีสานจึงเรียกหนังสือเรียนแบบโบราณว่า “หนังสือหนัง
หา”

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการต่าง ๆ รวมทั้งหลักการปริวรรตอักษรธรรม
มาใช้ โดยมีขั้นตอน คือ ถ่ายถอดตามตัวอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยปัจจุบันทั้งพยัญชนะ
สระ และเครื่องหมาย ตามที่ปรากฏในต้นฉบับโบราณ จากนั้นเปลี่ยนแปลงอักขรวิธีเดิมให้เป็น
อักขรวิธีภาษาไทยปัจจุบัน และคำที่เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน จะเขียนตามอักขรวิธีที่ใช้ใน
พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ และสารานุกรมภาษาอีสาน - ไทย - อังกฤษ ของ ปรีชา พิณทอง แล้วเรียบเรียงเป็น
ร้อยกรองอีสานประเภทโคลงสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

วรรณกรรมเรื่อง ทรายส่ายคำ ฉบับปริวรรต
สำนวนวัดบ้านป่าข่า อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เอวัมเม สุตัง เอกัง สมะยัง ภะคะวา วิหะระติ ตยาทิโก ทุกขโต อรหา ทิลาโน อกนา
 โจ ภควา วิเนยยมตฺต อหัง ระตะมัตตยัง นมะมิหัง นมะภานานุกาเวนะ อะสังกัปปเยยา ยันติ

บัดนี้	ข้าจักป่วนแปร่งด้าน	ในธรรม ใจอ่าน
พอให้	เป็นแวนแก้ว	แยงเยียมส่องฉวน
คนผู้ใด	ใจปู้ฮึดแข็ง	ในแห่งคองธรรม
เป็นที่	ขอแยงเยือง	กว่าคนกายช้อย
ควรที่	อศขรย์แท้	โลกากงโลก
มีทั้ง	เมืองและบ้าน	สิสุญเสร้าท้วนคร
สุญทั้ง	นักขัตตฤกษ์ย้าย	พาปีเดือนหมองหม่น
วันและยาม	บ่สู้งเหลื่อม	ธรรมพระเจ้าก็เล่าสุญ
ฟังเยอ	นักปราชญ์เจ้า	ฝูงหมู่คฤหัสถ์ ก็ดี
	ทั้งหญิงชาย	แก่ชราให้ฟังแจ้ง
ให้คอย	แลหลังเยียม	โลกากงโลก เหาณี
ให้เจ้า	คิดแจบแจ้ง	ฟังแล้วให้อื่นตรอง
บัดนี้	ยังมีเมืองใหญ่กว้าง	เรียกชื่อนครขวง
	มีพญาพรหมวงสารัตนราชา	อยู่เสวยเมืองนั้น
ก็หาก	ลือชาท้าว	ชาวเมืองแข็งซ่า
เดชะ	เอื้องสูงฟ้า	เข้าของล้นมากมุล
อันว่า	ช้างและม้า	นับหมื่นเหลือหลาย
กับทั้ง	ฝูงจิวควาย	อนกนันเหลือล้น
มีทั้ง	ฝูงข้อยข้า	ทาสาใช้ช่วง
	กำและแก้ว	แหวนล้นมากหลาย
	ฝูงเสื้อผ้า	อาภรณ์อนันต์เนก
	นางหมื่นชั้น	วังกว้างแก่งวี
มีทั้ง	ประชานาราชฎ์พร้อม	หลายชั้นถึถัน
	ทั้งเศรษฐีพร้อม	พราหมณา ทั้ง ๔
	ฝูงพ่อค้า	ประสงค์ซ้อจ่ายของ
ก็มี	เป็นเหตุฮ้อน	สรรพสิ่งอันใด
	อยู่ทางฝูงเสนา	บ่าวสาวสนุกเล่น
ก็หาก	ลือชาท้าว	นครขวงสนุกยิ่ง

	ฮ้อยประเทศค้า	มาเข้าส่วยสิน	
อันว่า	สุวรรณน้อย	มเหสีเทียมพ่าง	
พระก็	ทรงอยู่สร้าง	เมืองกว้างถึงสวรรคต์	
พระก็	มีลูกน้อย	งามหล่อล้ำชาย	
ชื่อว่า	สิริกุมาร	เกิดคอมพญาเจ้า	
พอเมื่อ	หลายปีได้	บาคานสอนใหญ่	
	๑๖ ขวบเข้า	บาท้าวใหญ่มา	
แต่นั้น	พระก็บอกกล่าวด้าน	ฝูงหมู่เสนา	
สูง	บุ๋นแปงตก	แต่งคามवलพร้อม	
	โภชนาเข้า	ของกินสรรพลิ่ง	
บัดนี้	กูจักหัดแจ่มเจ้า	กุมารน้อยสืบเมือง	
กูจัก	เอาบาท้าว	เสวยเมืองเป็นใหญ่	
กูก็	เฝ้าแก่แล้ว	ชราล้ำวงถึง	นี้แหละ
แต่นั้น	เขาก็เอากันห่าง	คิดตกแต่ง	
	ทุกสิ่งพร้อม	ค่าง่างแต่งบุญ	
	บุปผาพร้อม	ของกินขึ้นต้อน	
	หมูไก่อต้ม	ทั้งเหล่าเกลือแกง	
	บอระบวรแล้ว	พาขวัญตกแต่ง	
เขาก็	เฝ้าหมู่ช้าง	โสมพร้อมช่วงสนาม	
เขาก็	แปงโองสร้าง	หอสินตกแต่ง	
เขาก็	สงโสดเจ้า	บุญกว้างนั่งเมือง	
เขาก็	เชิญแจ่มเจ้า	เข้าขวงผามเพียง	
กับทั้ง	นางงามสร้อย	สายคำเทียมพ่าง	
บุญให้	เป็นมิ่งเหง้า	เทียมท้าวคู่กัน	
แต่นั้น	พรหมณาเถ่า	ถวายพรสองอ่อน	
วันอาทิตย์	อมุดโชคล้ำ	ขามนั้นประเสริฐดี	
เขาก็	เชิญบาเข้า	หอสรงอินทราช	
	สงโสดแล้ว	เอาท้าวสู่สถาน	
	บอระบวรแล้ว	พาขวัญลาเด็ก	
เขาก็	เมื่อสู่ห้อง	เสือนอุย้าวสู่คน	

ท้าวที	เป็นพญาสร้าง กับหน่อเหง้า เอ็นชื่อท้าว	เสวยเมืองแทนพ่อ ครองบ้านอยู่เกษม พระยาใหญ่ผู้ครองเมือง	
ชื่อว่า	พญาสิรินันทกุมาร	อยู่ทรงเมืองกว้าง	
ท้าวที	ทรงเมืองสร้าง บ่เคียดฮ้อน	หลายปีนานยิ่ง บาท้าวเยื้องไค	
พอเมื่อ	หลายปีได้	ราชาตนพ่อ	บ้านั้น
พระที	เข้าแก่แล้ว	เลยเข้าสู่นุญ	
กับทั้ง	มารดาแก้ว	สายสมรเข้าแม่	บ้านั้น
ก็เลย	เข้าสู่ห้อง	นิพพานพร้อมพราพรองค์	หันแล้ว
บาก็	ส่งสการคาบเจ้า หังมารดา	ตนพ่อราชา แม่พระองค์มवलพร้อม	
ท้าวที	ทำบุญสร้าง สัพพโกชนพร้อม บอระขวนแล้ว แล้วท่อนี้	นำพระองค์หลายสิ่ง หลายล้นเครื่องทาน ราชามรนาค ถวายให้พระยอดคุณ	
บัดนี้	ยังแต่กุมารเจ้า ฝูงพงศ์พันธุ์ชาติเชื้อ	เสวยเมืองคุ้มไพร กะมาเข้าพึ่งพา	
สองที	ปรารถนาไหว้	วอนถึงเทวราช	
ขอให้	ได้ลูกน้อย ทุกคำเข้า	ในท้องเกิดคอม นางแต่งบูชา	
นางที	วอนวานขอ	เซ็งพระอินทร์ภายในฟ้า	
ขอให้	มีแนวเชื้อ	บุตรดาผู้ประเสริฐ	
ขอให้	เกิดฮ่วมท้อง	ตัวข้าดังคะนิง	แต่ท่อน
แต่นั้น	หินศิลาบาทให้	เลยกระด้างแก่นแข็ง	
เมื่อนั้น	อินทร์ก็หลิงลงพื้น	เมืองคนโลกคุ้ม	
ก็จึง	เห็นนางนาคน้อย	ขอแก้วลูกพระอินทร์	
พระอินทร์	ก็ให้น้องหล้า	คนชื่ออินทจักร	
ก็หาก	เป็นธิดา	น้องกิงพระอินทร์เข้า	
ผู้นั้น	มีอายุต่ำน้อย	สุดเขตเมืองสวรรค	

ให้มา	ปฏิสนธิ	เกิดนางแก้ว	
ขอให้	ลงไปท่อน	สายสมรน้องมิ่ง	กูเอย
ให้เจ้า	ลงเกิดกำ	ชาวเชื่อมนุษย์คน	พูนเห็น
แต่นั้น	อินทจักรเจ้า	เสด็จลงโดยด่วน	
	เถิงแห่งห้อง	เมืองกว้างมนุษย์คน	
บัดนี้	คำปางน้อย	ณ ปางผาสาท	
	นางนาถน้อย	นอนห้องเล่าฝัน	
ฝันว่า	พระจันทร์อยู่ฟ้า	เสด็จด่วนลงมา	
	ในปางสระนอน	บ่อนนางในห้อง	
เลยเล่า	เป็นมณีโชติแก้ว	เสียงแสงใสส่อง	
	ผิวผ่องเหลือง	แดงเข้มดังคำ	
นางก็	กำเอาได้	มาดูหลังดำ	
	เลยเสด็จเข้าปากเจ้า	นางน้อยเล่ากลืน	
	พอประมาณได้	คราวเดียวยามหนึ่ง	
	ก็เสด็จออกจากห้อง	นางแก้วสูงใส	
นางก็	ตั้งตนได้	กะซังฝันสะอื้นตื่น	
นางก็	ลุกช่วยหน้า	จวนแจ้งส่องยาม	
	พอดีแล้ว	สวยงามแล้วอย่า	
	นางสนมหนุ่มน้อย	เลยเมียนเล็กลา	
แต่นั้น	นางก็วาจาดี	คอมฝั้วพลอยกล่าว	
นางก็	แก้ต่อเจ้า	ฝั้วแก้วแห่งตน	
ว่าข้อย	ฝันคืนนี้	เป็นคำอันต่าง	จึงแล้ว
ฝันว่า	พระจันทร์อยู่ฟ้า	เสด็จอุบายด่วนลง	
ตกใน	ที่ผาสาทแก้ว	กลางที่ในสระนอน	
ข้อยก็	บายมาดู	ลำแสงแสงเหลือง	
	เป็นมณีโชติแก้ว	ผิวงามเชื่องสูง	
เลยเล่า	เข้าปากน้อง	จึงแท้บันาน	
	พอประมาณแล้ว	มณีโชติเสด็จออก	
เลยเล่า	ไปส่องแจ้ง	แสงเท่าหัวนคร	
นางก็	ใจกลอนแก้	คำฝันแล้วอย่า	

แต่นั้น	บ่าวผู้	พญาเจ้ามิ่งฟ้า	
ก็จึง	ค้านต่อน้อง	นางนาถมเหสี	
หากแม่น	คำฝืนดี	ประเสริฐควรงนางน้อง	
กลางจัก	มีสุขสิ้น	ภายลุนหากสิข่ง	เฮื่องแล้ว
แต่ก่อน	ฝืนสิ่งนี้	ดีล้ำบ่หอนเสียด	
บัดนี้	จงไปหาห้อง	อารามหลวงวัดใหญ่	
เจ้าจง	ไปลงเลขตั้ง	นำเจ้าราชกุ	หันท่อน
หลอนว่า	เขตขวงฮ้าย	ภายลุนบ่ฮู้เมื่อ	จึงนา
	ให้พื้นลงเลขฮู้	ทวยคิ้วอำคะนิง	หันท่อน
ค้อมว่า	ท้าวบอกแล้ว	นางเล่าเลยไป	
	ถือขันเทียน	พากลาลงห้อง	
นางก็	ไปถึงห้อง	อารามหลวงวัดใหญ่	
มีหมู่	นางตัวใช้	นำเจ้า ๔ คน	
พอเมื่อ	ไปถึงเท้า	กุฎีหลวงหลังใหญ่	
ก็จึง	พาตัวใช้	พลันขึ้นขาบทูต	
พากัน	นบนอบนิ้ว	ทูตราชราชกุ	
	ไขคำฝืน	ให้พื้นฟังจึงแจ้ง	
แต่นั้น	ราชกุเจ้า	หวนคูครองที่	
ก็จึง	ลงเลขตั้ง	กระดานเป็นขีดเขียน	
	อุณหารไค้	อังการมีโชค	
	พดหัสเศษถ้วน	ควรรล้ำประเสริฐดี	
อันว่า	คำฝืนนี้	อุตตมั่งอันประเสริฐ	จึงแล้ว
นางจัก	ได้ถูกน้อย	ผู้ประเสริฐล้ำชาย	
ทำวนั้น	มีบุญหลาย	แก้วคนทั้งค่าย	
จักได้	เป็นครูแท้	สอนคนในโลก	
นับแต่	ไค้แหล่งหล้า	บ่บุญค้ำเพ็งพา	
แต่ว่า	บ่ได้เป็นพญาแท้	เสวยเมืองค้อมไพร่	สั่งแล้ว
จักได้	สอนตั้งให้	ฝูงให้เมื่อขรา	
ตั้งแต่	ยังหนุ่มน้อย	ประมาณขบได้ ๑๐ ปี	
	จักแสวงหา	อำเขียนคำฮู้	

ถันว่า	สมควรแล้ว	ว่องแวงเป็นบ่าว	
จักเอา	เมียเข้าซ้อ	กายซ้อยสืบตระกูล	
	ราชคูบอกลแล้ว	นางนาถาลง	
นางก็	มีใจชม	ขึ้นบานห้วด้าน	
ก็จึง	มาถึงห้อง	ปางทองผาสาท	
	เล่าบอกให้	ผัวสู้ห่างกาย	
แต่นั้น	ผัวก็ตั้งใจสิ้น	เห็นเมียมากล่าว	
ก็จึง	สู้ข่าวซ้อ	คำด้านว่าดี	
สองก็	พากันสร้าง	เสวยเมืองด้อมไพร	
ก็มี	มีโศกเศร้า	คำซ้อเนื่องใจ	
บัดนี้	หลายวันได้	หลายเดือนแถมถ่าย	มาแล้ว
	นางก็ทรงครรภ์	กุมารน้อยยอดชาย	
	ดูนานได้	๑๐ เดือนถ้วนแก่	
ก็จึง	ประสูติออกได้	กุมารน้อยหน่อชาย	
อันว่า	โคมฮูปเจ้า	งามเก็งเสมอ	
พญาก็	หาทาสี	ปั้นบัวถนอมเลี้ยง	
ก็จึง	ทานามท้าว	กุมารน้อยใส่ชื่อ	
ชื่อว่า	อินทกะมหามุติหน่อท้าว	องค์ล้ำโลกถือ	
ฝูงหมู่	ทุกประเทศด้าว	ชาวบ้านก็ฮักแพง	
กับทั้ง	ราชาเจ้า	บิดาตนพ่อ	
กับทั้ง	พระแม่เจ้า	ก็แพงไว้เก็งตา	
พอเมื่อ	หลายปีได้	บาคานสอนใหญ่	
	๑๐ ขวบเข้า	บาท้าวใหญ่มา	
ท้าวก็	ก็คิอยากไปฮ้ำฮู้	เขียนฮิตครองธรรม	
ก็คิอยาก	ทรงหม่มเหลือง	บวชเขียนศีลแก้ว	
ท้าวก็	มีคำด้าน	บิดาตนพ่อ	
กับทั้ง	พระแม่เจ้า	ผายแผ้นสู่คน	
ว่าซ้อย	ก็คิอยากไปบวชสร้าง	เขียนฮิตครองธรรม	
ของ	ภูณผาย	โผดบาปางนี้	
แต่นั้น	บิดาให้	ทั้งสองพ่อแม่	

ก๊บบ	จีนลูกแก้ว พร้อมว่าแล้ว	ประการแท้สิ่งใด หาโชคยามดี
ก๊ฮาก	แมนเดือนหก ปลดอดปีชวดแท้	แท้วันพลุหัตสนี้ วันมือประเสริฐดี
ก๊จั้ง	ยามอุทธราชา เอาตนเข้า	โชคมีจึงแท้ ทรงธรรมนักบวช
ผายแผ่	ฝูงพี่น้อง ไหลหลังเข้า	ชาวบ้านคู่คน วัดใหญ่อารามหลวง
แต่นั้น	ขอมอบหมายกุมาร ราชอุเจ้า	บวชเสียนนำเจ้า ทรงปรารงค์วัดใหญ่
	บรรพชาบวชให้ บอระบวนแล้ว	บาท้าวบจีน ลาเมื่อทุกหมู
ยังแต่	ท้าวอยู่สร้าง อดอยู่เขียน	ศีลแก้ววัดหลวง เขียนฮึดครองธรรม
ท้าวก็	ฝูงทรงศีล เอาจิตตั้ง	ค้อยเพียรประสงค่น้อม เขียนครองทุกสิ่ง
อยู่หน้า	คิดอ่าวเอื้อ รักษาศีล	คะนิงสิ่งสันใด หมั่นเขียนบมีก้าน
ท้าวบ	นานมาได้ ถึงที่แล้ว	หลายปีสอนใหญ่ เป็นคู่แก้วสั่งสอน
ตั้งต่อ	บุญท้าว ฝูงคนอุย้อง	ว่าบาตามมีบุญมาก บุญเกื้อแผ่ผาย
ครั้นว่า	ท้าวหาก ไปบวชสร้าง	แท้แท้แล้ว มาชอดหลายปี
บุญท้าว	เลยล่วงข้าม ได้ ๑๖ พรรษา	บวชเขียนประสงคส์สร้าง รักษาศีลหมั่นแก่น
ท้าวหาก	ทำเพียรได้ อยู่เที่ยงธรรมพระเจ้า	ยังน้อยบประสงคส์ ๑๖ ขวบพระวัสสา
ท้าวก็	บวชอยู่ได้ ลาสิกขา	ออกมาทำอุย้าว สาวงามเป็นคู่
ก๊จั้ง	ประสงคส์หาช้อน หมายชาติไว้	เป็นเชื่อบ่าวอาจารย์

ก็จึง	ไปหาได้	สาวงามผู้หนึ่ง	
เป็นลูก	พระกฤษณ์พี่เจ้า	เข้าของนั้นมั่งมูล	
นางนั้น	สมงามช้อย	คืออินทร์ลงหล่อ	
ชื่อว่า	เอกมาไลยนาถน้อย	เทียมท้าวบ่าวจารย์	
	พ่อแม่เจ้า	บุ๋นปลุกตามคอง	
	ให้เป็นคู่เป็นเมีย	ฮ่วมเฮียงเทียมช้อน	
ท้าวก็	เอาเมียช้อน	เทียมสองนานยิ่ง	
ก็จึง	มีลูกน้อย	แทนเชื้อสืบแนว	
แต่ว่า	บ่ได้เป็นพญาสร้าง	เสวยเมืองคุ่มไพร	
พอแต่	เป็นพ่อค้า	กระทำสร้างไสนา	
กับทั้ง	เป็นคนใช้	ชาวเมืองตกแต่ง	
ทั้งเป็น	นักปราชญ์เจ้า	พาสร้างแต่งบุญ	
ยังให้	ราชาเจ้า	เสวยเมืองสันเก่า	
	พระพ่อเจ้า	เสวยสร้างนั่งเมือง	
ก็หาก	ลือชาท้าว	ในที่ปนครขวง	
	สมภารเพ็ง	บ่าวกลัวขามอุย้าน	
	หลายเมืองเข้า	ระคูปีสินลั่ว	
	ทุกขอบค่าย	เขาย้องทั่วแดน	
นับแต่	ราชาเจ้า	เสวยเมืองเป็นใหญ่	
	ยี่สิบสี่ขวบเข้า	ก็ยังล้วนอยู่ดี	
ครั้นว่า	กายมาได้	สิบสองปีตัดเที่ยง	
พญาก็	บ่เที่ยงหมั้นเกิดเป็นคนโลกถัน	กายฮึดคำสอน	
	คองธรรมสิบประการ	ปล่อยวางโลถิม	
	กรรมวรทั้งห้า	บ่มีอายอุย้านอุย่อน	ได้แล้ว
มีแต่	ทำชีวิตสัตว์ให้มอดเมี้ยน	กินขึ้นสู่วัน	
มีแต่	โมโหค้าย	ข่มเหงฝูงไพร	
	ชาวเมืองใหญ่น้อย	บ่มีได้ฮักแพง	
	พญาสิรินทกุมารเจ้า	บ่นำคองทศราช	
เห็นแต่	ความโลกถัน	โงงขู่หมู่ผู้สาว	
	ทั้งกินเหล้า	สุรายาฝิ่น	

	บุญศิลป์อ่าวเอื้อ	ไปกั้วแต่ผู้สาว	
อันว่า	คองเมืองมาไลถืม	เอาใจไปสู่นาป	
คองธรรม	เพิ่นกล่าวไว้	หนีเว็นหลีกไกล	
คิดใน	ทางเห็นแต่ได้	เงินกำของท่าน	
ความหนัก	เบาทอใหญ่่น้อย	บ่มีได้ไคร่ตรง	
โทษบ่	พอพงข้าให้	เสียใช้ฝูงบ่าว	
	เอาอำนาจเข้าตั้ง	ว่าเป็นเจ้าแห่งเขา	
ข่มเหง	เอาชาวเชื้อ	สนมวังเป็นเมียมิ่ง	
กึ่งแนว	นามชาติเชื้อ	ก็เอาช่อนเฮ็ดเมีย	
อันว่า	บุตรตาเจ้า	ผู้ทรงธรรมตรัสส่ง	
สิมาห้าม	พระพ่อเจ้า	บ่มีเอื้ออ่าวฟัง	ได้แล้ว
อันว่า	บุตรตาเจ้า	ผู้ทรงธรรมเป็นนักปราชญ์	
มาห้าม	พระพ่อเจ้า	จูงเข้าไปธรรม	
กั๊บ	มีฟังถ้อย	วาจาถูกกล่าว	
เจ้ากั๊	สุดคำถ้อย	บุญญาเจ้าเปล่าตาย	
	สนระวนจิตซ้อง	หมองใจคืออยู่	
อันว่า	ผู้ที่เหง้า	คะนิงไอ้จ่มคาย	
อันว่า	ราชาเจ้า	พญาหลวงตนพ้อ	ญี่
เดชะ	เฮืองฮุ่งกล้า	เขาย่องหัวแดน	เห็นา
	สมภารเพื่อง	หัวที่ลือโลก	จึงแล้ว
บัดนี้	ทางบุญมาบ่เอื้อ	ลีไปกั้วแต่เวร	แลนอ
ก้อมว่า	ท้าวจ่มแล้ว	เสด็จควนเมื่อเฮือน	
	เดิงโฮงขวง	อยู่เนาคะนิงไอ้	
แต่นั้น	ราชาเจ้า	พญาหลวงตนพ้อ	บ้านั้น
กั๊บ	มีอ่าวเอื้อ	หาที่ทางบุญ	
มีแต่	เอาตนสร้าง	กระทำคองอันเป็นบาป	
อวดแต่	อำนาจกล้า	เอาอ่าวข่มเหง	
บัดนี้	ครันว่านานมาได้	ศรีเมืองก็หมองหม่น	
	เมืองและบ้าน	ศรีเสร้างฮุ่งเฮือง	
นับมือ	ศรีเมืองเสร้าง	ทะลายลงบ่เฮืองฮุ่ง	

	เกิดขี้ขูดฮ้าย	ภัยต้องคู่แนว	
ทั้งเลา	อิดยากเข้า	จจนหมดทุกสิ่ง	
เลยเลา	ทุกยากซ้อน	เมืองกว้างทั่วนคร	
ก๊ပ်	มีไฟเหลื่อม	ใจใสชมชื่น	
มีแต่	อุกขลุกซ้อน	มโนคล้อยห้วงมเหงา	
แต่นั้น	องค์พระสตัยเจ้า	ราชาคิดฮ้ำ	
	ภูนี้ยะฮิตบ้าน	วางถ่มบ่ล่าคอง	
อันว่า	คองเมืองบ้าน	ภูโลวางปะปล่อย	เสียนั้น
กูก็	กินแต่เหล้า	ทรงซู้หมผู้สาว	
กูหาก	ได้กระทำการฆ่า	สัตว์กินทุกเข้าคำ	
ฝูงหมู่	ข้อยช่วงไซ้	ก็เอาซ้อนเฮ็ดเมีย	
กูได้	หลงใจด้วย	สินบนของท่าน	
	ตัดความบ่ชอบ	คองตั้งแต่ปจุม	
	กูได้หลงใจฮู้	กระทำคองผิฮิต	
เมืองของ	กูก็จิงเสว้า	ฮูญฮ้างหม่นหมอง	แท้แท้แล้ว
โภยภัย	มีมัวซ้อน	เต็งเมืองทุกสิ่ง	
เพราะกู	หลงฮิตบ้าน	เมืองตั้งบ่เที่ยงธรรม	
บัดนี้	กูจักเอาใจเว้น	โทสาคความชั่ว	จิงแล้ว
แต่ก่อน	ลูกกูตั้งห้าม	ภูนี้ก๊ပ်ฟัง	
บัดนี้	กูจักเอาใจตั้ง	ตามลูกสั่งความ	จิงเทิน
ภายลุน	จักฮุ่งเหลื่อม	บาปเวรสิหายฮ้อน	
ค้อมว่า	พระตั้งแล้ว	ตั้งฮูมีดิง	
พระยากี้	หันเสนา	สี่คนมาห้อง	
ก็จิง	วาจาต้าน	เสนาผู้ใหญ่	
อันว่า	เมืองและบ้าน	เฮานี้ก็หม่นหมอง	
จักกระทำ	สันไคนี้	เมืองเฮาจิงฮิสุง	ฮูเอย
ให้ฮู	คิดแจบแจ้ง	คะนิงเขียนจิงจา	หันพ็อน
แต่นั้น	เสนาไหว	ทูลพระองค์กั้มกราบ	
ผู้ข้า	บ่ส่งฮู้	ปัญญาน้อยส่งบ่เห็น	พระเอย
ควรรที่	เฮาไปไหว	ราชฮูอยู่วัดใหญ่	ก่อนเทิน

	ในอารามเขตกว้าง	แสดงให้จึงสิควร	
แต่นั้น	พญาหลวงเจ้า	ไต่ยื่นคำเขากล่าว	
พระก็	ชมชื่นต้าน	ดีแล้วจึงแม่นใจ	
ก็จึง	บายเอาได้	ขันเทียบตคแต่ง	
พามุ่	เสนาเข้า	หาเจ้าราชกู	
ก็จึง	ไปเถิงห้อง	อารามหลวงวัดใหญ่	
ก็จึง	ขึ้นขบไหว	ทูลเรื่องกล่าวกลอน	
	ตามคองแท้	ประเพณีแต่ก่อน	
คือมว่า	พญาไหวแล้ว	สถิตย์ยั้งที่ควร	
แต่นั้น	ราชกูเจ้า	วาจาต้านกล่าว	
ว่าครุรา	บุพพิตาให้	ราชาเสวยราช	เจ้าเอย
อันว่า	เมืองและบ้าน	เฮนนี้ก็หม่นหมอง	
จักว่า	มีโภยต้อง	สันใดบ่อยู่ที่	
อาณา	ก็บมีฮ้อนฮู้	การนี้เอียงโค	
บัดนี้	ควรที่ไปปลุกสร้าง	ศาลาอยู่กลางท่ง	กายพูน
	อยู่นอกบ้าน	ทางก้านอกเมือง	
ก็จึง	ทานทอดให้	บุญเกื้อแผ่ผาย	
	หยาดน้ำพร้อม	ให้เถิงหมู่เทวดา	
	อุทิสากุศล	ทอดทานไปแท้	
	อตตาพร้อม	บั้งสกุลทุกสิ่ง	
กฐิน	ทานทอดสร้าง	ศีลนั้นก็ให้ถือ	
จงให้	มีขันธห้า	สักเค รongบ่าว	
ฮ้องว่า	เทวดาอยู่ฟ้า	ให้หลิงเยี่ยมแผ่ผาย	
หากจัก	หายคำฮ้อน	โลกาทุกสิ่ง	
กลางเทื่อ	เฮืองฮุ้งแจ่ง	ภายหน้าหากสิมี	แท้คาย
คือมว่า	ราชกูกล่าวแล้ว	พญาเล่าดีใจ	
ก็จึง	ลาจอมธรรม	พรากเมื่อหาห้อง	
พอเมื่อ	เถิงสถานแล้ว	แสงสุญตคต่ำ	
พระก็	กินข้าวน้ำ	แลงแล้วถ่านอน	
พอเมื่อ	ราตรีฮ้อน	เถิงแลงไกล่สิฮุ้ง	มาแห้ว

	แสงส่องแจ้ง	คองฟ้าคู่กาย	
พระกั	ลูกสาวหน้า	ล้างอาบสังศรี	
	พอดีล้ำ	เสวยงายแล้วอย่า	
พระกั	มีคำด้น	แสนเมืองบนบอก	
ให้ท่าน	ไปป่าวห้อง	เดินด้นบอกพล	
พอให้	คนทั้งหลายสู้	กระทำกรทานทอด	
ให้เจ้า	ตกแต่งไว้	เอาห่างคู่กาย	
กับทั้ง	อาจารย์พร้อม	สายสมรลูกมิ่ง	ภูนั้น
ให้ท้าว	ไปพรว้าพร้อม	เห็นผู้สู้อัน	แท้ค้าย
แต่นั้น	แสนเมืองเต่า	เร็วพลันเดินควน	
	แสนเมืองป่าวห้อง	ทั้งค่ายทั่วนคร	
ก็จึง	ไปถึงเจ้า	มุลินกับปราชญ์	
ท้าว นั้น	ใจฉลาดสู้	คองแท้คู่แนว	
เขาก็	แซว ๆ พร้อม	กัน ไปไหลหลัง	
	ไปก่อสร้าง	ศาลากว้างนอกเมือง	
	ในสวนกว้าง	อุทยานกลางทุ่ง	
เขาก็	ตกแต่งแล้ว	มีช้างบนาน	
	สามวันถ้วน	บอระบวนทุกอย่าง	
ก็เลย	ขึ้นขบไพร	พญาเจ้าเล่ากลอน	
ถึงเมื่อ	เจ็ดวันแล้ว	พญาหลวงเดินป่า	
ให้เขา	ไหลหลังเข้า	โสมเต้าช่วงสนาม	
แต่นั้น	สน ๆ พร้อม	หญิงชายน้อยใหญ่	
เถ่าแก่	ฝูงแม่ป่า	สาวน้อยป่าวงาม	
	ฝูงหม้ายฮ้าง	ก็ไหลหลังไปโสม	
พร้อมทั้ง	ถือขันเทียน	หลังไปลีล้ำ	
	ทั้งพญาเจ้า	เทวีพร้อมพรว้า	
	อาจารย์ฉลาดสู้	ก็เพียงพร้อมพรว้ากัน	
ก็จึง	ไปโสมเต้า	อารามหลวงวัดใหญ่	
	ทุกที่พร้อม	โสมหันสู่คน	
แต่นั้น	เขาก็มนต์ไปพร้อม	ทุกแห่งราชภู	

ทั้งพระ	สงฆ์องค์ราม ทั้งกลองฆ้อง ไปสู่อัฒม สมควรเต้า บังสกุลพริ้วพร้อม สวดมุกุลแล้ว ตบกระชายหยาดน้ำ	หมู่สามเณรน้อย ตีไปเสียงสนั่น ศาลากว้างขอกสวน กระทำบุญทุกสิ่ง อดตาสร้างทอดทาน ปรารภนาฬิงเทศน์ ให้บุญเกื้อแผ่ผาย	
ในที่	ศาลากว้าง ทุกคำเข้า	อุทยานสวนดอก พญาเจ้าทอดทาน	
แต่นั้น	เหิงนานได้	สองเดือนตัดเที่ยง	
พระก็	ทำบุญสู่มือ	บมิได้ห่างวัน	แท้แล้ว
มือหนึ่งนั้น	อุโบสถตั้ง	ศีลเพ็งสิบห้าค่ำ	
พระก็	เดือนไพร่น้อย	อธิษฐานตั้งเสียงบุญ	
เขาก็	มาโฮมเต้า	ศาลาประสงค์แต่ง	
ขันธห้า	ขันธแปดตั้ง	เสียนสะล่ายอยู่สลอน	
แต่นั้น	บัณฑิตเจ้า	มุลตีนักปราชญ์	
ว่าสาธุเนอ	สักเคเต็นปาวฮ้อง อินทร์พรหมณ์พร้อม	เทวาให้ผู้แดน เทพาทุกแห่ง	กุเอย
บัดนี้	ฝูงข้าเส็งเสียงไว้	เวรฮ้ายตั้งแต่หลัง	
อันว่า	ปาบึงฮ้าย	มาถึงจำจ้อง	
ขอให้	มัมชาตินี้	ภายหน้าให้อยู่ดี	
ขอแต่	อินพรหมณ์พร้อม	เทวดาทุกแห่ง	
ขอให้	ผายโผดเยี่ยม	ให้ฝูงข้าอยู่ดี	แต่ก่อน
แต่นั้น	เขาก็สาธุการพร้อม	โมทนาชมชื่น	
	เสียงเสพฆ้อง	ดังก้องฮอดบน	
ฝูงหมู่	คนไหฮ้อง สาวบ่าวพร้อม	เสียงกลองก้องเลื่อน ประสงค์เล่นม่วนจัน	
แต่นั้น	เสียงนันท้า	องค์พุทธโศทรงแทน	
พระก็	ทรงอยู่ห้อง	เชตวันพุ้นตื่นใจ	
แต่นั้น	องค์พุทธโทเจ้า	มีใจคิดฮ้ำ	

ก็อติ	เป็นอรหันเขตค้ำว	แดนดินกว้างใหญ่	
พระกั	ฝันผของข้าม	เวหาอากาศ	
เลิงกลัว	ชาวหมู่บ้าน	สถิตยั้งฝ้ายบน	
พระกั	หลังหล่ำเยียม	เห็นท้าวพระยอดเมือง	
	องค์พุทโธเจ้า	มีวาจาต้านกล่าว	
ว่าดูรา	พงศ์พันธุ์เชื้อ	ชาวนครทุกหมู่	
สุมา	ชมชื่นก้อง	ในนี้เยื้องไค	
	เป็นการฮ้อน	สันไคเมืองใหญ่	
ก็จึง	ไหลหลังเข้า	มาเต้าช่วงสนาม	
แต่นั้น	ฝูงหมู่พงศ์พันธุ์เชื้อ	ชาวเมืองตัวไพร่	
	สังกัดอยู่หนึ่งได้	อินเจ้ากล่าวถาม	
ล้อมว่า	พระกล่าวแล้ว	นั่งอยู่มีติง	
แต่นั้น	อินทกะมุณีเจ้า	โวหารต้านกล่าว	
บัดนี้	ข้าไหวเจ้า	องค์พุทโธตนยั้ง	
ฝูงข้า	ทั้งหลายนี้ก็มีประโยชน์ด้วย	การฮ้อนเยื้องไค	ดอกนา
ฝูงข้า	ทั้งหลายนี้มาจากกันเถิงเรื่อง	ศรีเมืองบ่เฮืองสูง	
อันว่า	โลกแผ่นดินอุบาทว์ฮ้าย	เมืองบ้านเกือบนกระหาย	
ความอด	ยากมีเหลือสิ้น	ความกังวลมีทุกสิ่ง	
ความทุกข์	มาแล่นต้อง	ใจฮ้อนบ่ชื่นบาน	
ข้าขอ	นิรมนให้องค์พุทโธเจ้า	เสด็จลงสอนสั่ง	จึงเทิน
ทำสันไค	จึงสิสุขเลิศล้ำ	ภายหน้าสิสูงเฮือง	
ฝูงข้า	วอนวานไหว	อธิษฐานเส็งเสี้ยง	
ขอส่วน	บุญส่งผู้	กายซ้อยเมื่อตุน	
บัดนี้	ได้มาเห็นองค์เจ้า	สัพพัญญูคั่นคั่ง	มานี้
ของ	โศคข้าน้อย	ฝูงฮ้ายหม่นหมอง	แต่ท่อน
แต่นั้น	องค์พุทโธเจ้า	เสด็จลงมาลุ่ม	
เลิงที่	ตั้งตัวเชื้อ	สถิตยั้งอยู่กลาง	
มีทั้ง	รัศมีเหลือม	ใสงามเฮืองสูง	
มุกก็	แดงดั่งข้อม	คำเข้มคั่งทอง	
	บาเทาเท้า	มณีนิลคำม่วย	

	แขนก่องส่วย	งามล้วนดั่งเหลา	
คนก็	หลังอุปเจ้า	บุญเก็งมหาพรหมณ์	
	สมงามคือ	อุปองค์ปานแค้น	
แต่นั้น	แซว ๆ ล้อม	ฝูงคนผายแผ่	
เขาก็	มาแห่เจ้า	มาเฝ้านั่งงัน	
แต่นั้น	อินทกะเจ้า	พระมุลลินักปราชญ์	
	โอกาสน้อม	ขอฐูเทศนา	
เมื่อนั้น	องค์พุทโธ	เทศนาสอนโลก	
	เสียงม่วนแม้ง	ได้ยินแจ้งสู่หู	
	ว่าดูราเจ้า	ราชาพญาใหญ่	
ฝูงหมู่	ตัวไพร่ฟ้า	ให้ฟังแจ้งสู่คน	
บัดนี้	เฮาจักสอนชาวเชื้อ	ทั้งหลายให้จำจ้อ	เอาท่อน
เฮาจัก	แปลอ่านอ้าง	ใจแจ้งเทศนา	
	จาในห้อง	คองธรรมสอนสั่ง	
	สร้อยสายคำบอกไว้	เฮาสีได้จ้อจำ	
	พระพุทธเจ้า	ก็หลังโลกโลกา	
พระก็	ทรงญาณเห็น	สิ่งเสร้างูญเมืองบ้าน	
เดี๋ยวนี้	เจ้าหากทรงเมืองสร้าง	บ่ตามคองทศราช	พญาเอย
ก็จิ่ง	จำเชือกซ้อน	เมืองบ้านท้วนคร	
พระก็	ทำผิดสิ้น	ในคองพุทธบาท	พญาเอย
พระหาก	เอาไพร่ฟ้า	มาซ้อนก็บ่ควร	
เจ้าหาก	เป็นพญาแล้ว	เอาทาสีเป็นเมียมิ่ง	
	ทั้งจ่มhengไพร่น้อย	ชาวบ้านราษฎร	
ชาติที่	เป็นพยานี้	กินสุรจหมสาวหนุ่ม	
มันหาก	ผิดความประพฤตีสืบบ้าน	เอามาสร้างบ่ซ่งเฮือง	แท้ค้าย
ขอให้	เจ้าเอาใจเว้น	ฝูงมารอันเป็นบาป	พญาเอย
ให้เอา	ใจเข้านอบ	ธรรมพระเจ้าหากสิดี	
อย่าให้	มีคำฮ้าย	สั่งจาให้ตั้งเที่ยง	จิ่งเทิน
อันว่า	ยุงและฮั้น	กินเจ้าอย่าจ่มheng	
เจ้าทั้งหลาย	จงให้เอาใจเว้น	ในอคติอันบาป	ไคเรือ

ของท่าน	บนบอกบ้าง	มาท่อนคู่คน	เที่ยวเพิน
บัดนี้	เฮาจักสอนชาวโนให้	ถือสินดวงยิง	จิงแล้ว
ศีลแปด	ทรงใส่เกล้า	จำหมั้นให้ค้อยเพียร	เจ้าเอย
แต่นั้น	เขาก็โดยคำเจ้า	มหาคุณองค์ประเสริฐ	
ขอรับ	ศีลแปดล้วน	หมัดถ้วนคู่คน	
	บรรพชาให้	หมัดคู่คนน้อยใหญ่	
พระก็	สอนสั่งให้	อย่าทำเลี้ยวเงงอน	
ตามแต่	กองศีลห้า	บุพพกาลมาแต่ก่อน	
พระก็	สอนสั่งให้	เขาผู้คู่คน	
แต่นั้น	อินทกะมุณีเจ้า	ผู้ทรงทำเป็นนักปราชญ์	
	มีใจแผ่กว้าง	คณิงผู้ต่อศีล	
เจ้าก็	คิดใคร่ค้ำ	ยินหน่ายสงวน	
ก็จิง	ลาเมียขวัญ	ออกบวชเขียนศีลแก้ว	
บาก็	เอาตนเจ้า	เป็นพราหมณ์นักบวช	
บาก็	เขียนฮ่าฮู้	นำเจ้าพุทธองค์	
ท้าวก็	ลาเมียเจ้า	ในศาสนาธรรม	
	คลุมทรงเหลือง	บวชเป็นเถรเต่า	
แต่นั้น	องค์พุทธโทเจ้า	สามัคคีพร้อมพรว้า	
ผายไผด	คนให้พัน	เวรฮ้ายจ้องเอ็ง	
พระก็	จำเขาให้	ทรงศีลทุกหมู่	
เขาก็	อามะแล้ว	ขานพร้อมคู่คน	
แต่นั้น	องค์พุทธโทเจ้า	เสด็จเมื่อโดยด่วน	
	เอ็งแห่งห้อง	บัลลังก์แก้วแท่นทอง	
แต่นั้น	ฝูงหมู่เสนาพร้อม	พญาเมืองผู้ใหญ่	
	ราชคูหมู่พระเจ้า	เถรน้อยคู่คน	
พร้อมกัน	ลาสินห้อง	กุฎิหลวงวัดใหญ่	
ฝูงหมู่	ตัวไพร่น้อย	คืนพร้อมคู่คน	
เขาก็	เอากันสร้าง	รักษาศีลทุกแห่ง	
ตามพระ	องค์กล่าวไว้	จำหมั้นบ่ไถ	
อันว่า	อินทกะมุณีเจ้า	ผู้ทรงธรรมนักปราชญ์	

ได้ตรัส	ชาติเข้าบวชสร้าง	บุญเกือบแผ่ผาย	
ตั้งต่อ	เอาตนเข้า	ทรงธรรมเขียนอ่าน	
อยู่ทาง	ทรงสืบสร้าง	ศีลแก้วอยู่สำราญ	
ไปได้	คิดอ่ามเอื้อ	คณิงสิ่งสันโด	
ไลหัง	ฝูงวงสา	ถูกเมียบมีเอื้อ	
แม่นยำ	สมบัติสิ้น	ในเขื่อนบ่ต้องต่อ	
หังลูก	เมียบฝูงโคคเชื้อ	ก็ยังช้อยว่าดี	
เจ้าก็	ขันติเขื่อน	ทรงธรรมตั้งเทียง	
สัจจะบ่	ปากกล่าวด้าน	จาเล่นต่อผู้ฉิ่ง	
	มีความจึ่งก็จึ่งเว้า	บ่มีคำตัวละลาย	
	มีก็จึ่งเว้า	บ่จาฮ้ายหยอกไผ	แท้แท้แล้ว
กับหัง	ราชาเจ้า	เสวยเมืองเป็นใหญ่	
เจ้าก็	พาไพร่น้อย	กระทำสร้างแต่งบุญ	
	ทุกคำเข้า	ตั้งต่อองค์ศีล	
	จำเริญภาวนา	ผู้วันแสงเข้า	
นับแต่	องค์พญาเจ้า	ทรงศีลนานยัง	
	ได้ ๑๗ ขวบเข้า	จุดสำห้เขื่อนค้อยเพียร	
พระก็	ดูตราเกณฑ์บ้าน	จำเริญมาพอสน้อย	
ยังบ่	ใสชุ้งเหลื่อม	จึ่งแท้ดังหลัง	เจ้าเอย
เพราะว่า	ความเพียรเจ้า	ก็โศยแสงอดอ่อน	เสียแท้แล้ว
ใจก็	บ่หนักหน่วงแน่น	หังค้ำค้อยฮักษา	
แต่นั้น	เจ้าก็ทันมาพร้อม	แสนเมืองผู้ใหญ่	
เจ้าก็	โอกาสเว้า	เดือนต้านสู่คน	
วันหน้านี้	ให้สูไปป่าวช้อง	ฮ้องป่าวชวมเมือง	ว่าเนอ
ให้มา	โหมสนามหลวง	พร้าเพียงเฮียงหน้า	
เฮาจัก	ถามสูพร้อม	เสมาน้อยใหญ่	
บุคคล	ผู้ใดถือธรรมพระเจ้า	ฮักษาได้เขื่องโค	เจ้าเอย
แต่นั้น	แสนเมืองเจ้า	ก็โดยคำจัดบ่าว	
	ค้อนไฮ่ม้อง	เดินเข้าสู่สนาม	
ค้อมว่า	ท่านกล่าวแล้ว	คล้อยคำสุญแสง	

	ไทเมืองเขา	คู่คนนอนพร้อม	
แต่นั้น	ราตรีกล้อย	เตียงยามไกลลิสูง	
ไถ่ก็	ตบปีกทำ	ขันก้องทั่วเมือง	
พระก็	ลูกสาวหน้า	ล้างอาบจันทร์หอม	
แต่นั้น	คำปวงน้อย	ยอพามาขึ้น	
ถวายแก่	พระบาทเจ้า	องค์ล้ำเสพเสวย	
พอเมื่อ	สุริโยขึ้น	ยามงายแดดแก่	
ฝูงหมู่	เสนาเจ้า	ก็ลงเต่าช่วงสนาม	
คือมว่า	บอระบวนแล้ว	หมดทุกคนโฮมไพร่	
พระก็	โอกาสด้าน	ถามด้อยคู่คน	
	ดูราเจ้า	เสนาน้อยใหญ่	
สุท่าน	ยังถือธรรมพระเจ้า	อัชฌาได้เยื้องใด	ท่านเอย
ส่วนว่า	กูพระองค์นี้	ก็ถอยลงอิดอ่อน	เสียแล้ว
ความค้ำ	มาเบียดเข้า	ใจนั้นบ่เที่ยงชัน	
เดียวนี้	สูดเพียรได้	พอปานใดให้สู้ว่า	มาท่อน
ชุมผู้ใด	ได้ถือศีลพระเจ้า	คราวนี้ช่วยกัน	
แต่นั้น	เสนาพร้อม	ขอมือก็มกราบ	
	ไหว้บาทพื้น	ทูลเจ้ากล่าวกลอน	
ฝูงข้า	ทั้งหลายนี้	ก็สิ้นเดียวโดยฮ้าย	พญาเอย
	มีแต่ความเมื่อยค้ำ	เพียรเยี่ยงยากใจ	
เห็นที่	ความเพียรน้อย	อัชฌาตีลบ่มั่นแก่น	เสียแล้ว
ทำสันใด	จึงสิ้น	ความฮ้อนอยู่สำบาย	
ทำสันใด	จึงสิมีสุขสิ้น	ศรีเมืองเฮาจึงตีสูง	พญาเอย
ขอแต่	พระบาทเจ้า	พญากว้างให้ค้อยปอง	หันท่อน
แต่นั้น	องค์สิรินันทกุมารเจ้า	จาขุนทุกหมู่	
กูก็	คิดยากแท้	คาแค้นคั่งทวง	
บัดนี้	ควรที่เฮาไปไหว้	ราชคูวัดใหญ่	จึงเทิน
ปงศีล	แลทำลดไว้	ไปหน้าจึงสติ	
แล้วจึง	ขอคุณแท้	ถือเอาพอส่ำเค็ง	
หากจัก	เฮืองฮุ้งแจ้ง	ไปหน้าหากสติ	แท้แล้ว

คือว่า	พระสั่งแล้ว	เขาเลิกลาหนี	
	สม ๆ เขา	หลังเมื่อหาอุ้ย่าว	
พอเมื่อ	เวลาคล้อย	แสงสูญฟ้าลั่น	
	มัวมีคเสร่า	แสงคล้อยคำจวน	
ถึงเมื่อ	ฮังสีแจ้ง	แสงอรุณเสียงสูง	พุ้นเขอ
พระก็	จัดไพร่ฟ้า	เดินเข้าช่วงอาราม	
แต่นั้น	คนก็ตีเทียนได้	มาลาประสงค์แต่ง	
	ไหลหลังเข้า	อารามกว้างช่วงสนาม	
	พระกษัตริย์เจ้า	พญาเมืององอาจ	
	เข้ากราบไหว้	วันทาน้อมราชดู	
ขอปลง	ศีลประมวไล	ดวงธรรมอันประเสริฐ	
	ธรรมพระพุทธเจ้า	สอนให้เยื้องดี	
	ขอปลงไว้	ไฉลาหมดทุกหมู่	
เห็นสิ	ฮักษาบได้	ธรรมพระเจ้าสิแปเพ	แท้แล้ว
แต่นั้น	ราชดูเจ้า	อารามหลวงวัดใหญ่	
เจ้าก็	คิดถึถ้วน	กนิงแจ้งสู้อัน	
เจ้าก็	ปริกษาเว้า	หลายคนพระสงฆ์หนุ่ม	
กับทั้ง	อินทกะมหลามลีนักปราชญ์	พราหมณ์เฒ่าบวชเสียน	
อันว่า	อุบาสกเจ้า	ขอปลงธรรมอันประเสริฐ	
กับทั้ง	ศีลแปดตั้ง	วางไว้บ่อนดี	
ยังสิ	ควรปลงให้	เขาลาสิกออก	จึงรือ
ควรที่	ซุมกล่าวค้ำ	จาเว้าให้ผู้คน	เบ็งท้อน
แต่นั้น	องค์เถรเฒ่า	กัมถานพลอยกล่าว	
	ขานตอบเจ้า	องค์ถ้ำราชดู	
ควรที่	เขาไปไหว้	องค์พุทธโศเสียดก่อน	
เมื่อเห็น	สอนสั่งให้	เขาฮู้เยื้องคดี	
ครั้นว่า	เขาให้เขาลาศีลแล้ว	องค์พระธรรมปะปล่อย	ไปเสียนั้น
เสียดว่า	ใจบ่ถึกแท้	ทางเจ้าหน่อพุทธโร	
ควรที่	เขาไปไหว้	ทูลพระองค์เสียดก่อน	
ครั้นว่า	พระองค์อนุญาตให้	อันใดแท้จึงกระทำ	เจ้าเอย

แต่นั้น	ฝูงหมู่เสนาพร้อม ทั้งเผ่าผู้	พญาเมืองขมชื่น องค์ล้าราชคู	
ตามแต่	ราชคูท่อน	ความใดสิงมอชิง	
ทางใด	คือชอบแท้	นิมนต์เจ้าว่ามา	หันท่อน
แต่นั้น	ราชคูเจ้า	จาदानต่อพญา	
ว่าควร	ที่ให้อาจารย์เจ้า ไปทูลไหว้	เดินคั่นเที่ยวไป องค์พุทโธเสียดก่อน	ก่อนเทิน
ครั้นว่า	พระอนุญาติให้	อันแท้จึงกระทำ	เที่ยวเทิน
แต่นั้น	พราหมณ์ก็ฮับภากถ้อย	โดยอาตราชคู	
พราหมณ์ก็	เอาคาตก	แต่งตัวนอนป้ออง	
พระก็	บ่ชินพระทัยเว้น	กายความคุดบาแต่ง	
บ่หนี	ความท่นใช้	จัดช่องท่อย	
ให้เจ้า	นำไปไหว้	องค์พระธรรมลองเบ็ง	
เป็นกัมมถาน	เข้าป่าไม้	หลายมือจึงซิเถิง	
กลัวเฮา	จักลيناไปไหว้	ก็เป็นการลำบาก	
ไผ่	มือจได้	เดินคั่นฮอดพระองค์	แท้แล้ว
บัดนี้	เฮาจักให้เณรนำไปไหว้	ฟังอาการก็ฮู้	จักสะน้อย
บาดว่า	เณรผู้ข่าวข้อ	จึงเดินคั่นตัวคั่น	
เดี๋ยวนี้	โผผู้ถือศีลนั้น	ฮักษาธรรมเพียรอยู่	ได้รือ
ทรามเมื่อ	พราหมณ์ตัวตั้ง	มาแล้วจึงค่อยปลง	
แต่นั้น	องค์พญาพร้อม	เสนาทุกหมู่	
พร้อมกัน	นบนอบไหว้	เพียงพร้อมสู่คน	
แล้วจึง	ลาเมื่อห้อง	เสือนคนทุกหมู่	
อันว่า	พระบาทเจ้า	ก็เมื่อห้องแห่งคน	
	ดูนานได้	สามวันมาฮอด	
เณรก็	ตกแต่งห้าง	คานือแต่งตัว	
แล้วจึง	วันทาไหว้	ราชคูผู้เป็นใหญ่	
บัดนี้	ข้อยจักลาจากเจ้า	ไปไหว้หน่อพุทโธ	ก่อนแล้ว
เมื่อนั้น	ราชคูเจ้า	ผายคี่โดยชอบ	
	ตามตั้งเจ้า	เณรเผ่าสู่ความ	

ครั้นว่า	ไปถึงแล้ว	วันทาก็มาราบ	
	ทูลแทบพื้น	เสียนผู้สู้อัน	นั่นเนอ
เถรก็	โดยคำเจ้า	ราชคู่ด้านสั่ง	
ก็จึง	นบนอบไหว	ลาให้สู้องค์	
ลาพระ	สงฆ์เณรน้อย	เหมิดทุกคนถ้วนถึ	
ว่าข้อย	ลีลาจากเจ้า	วันนี้คั่งเคิน	ก่อนแห้ว
แต่นั้น	สามเณรน้อย	ราชคู่ด้านสั่ง	
	บอกแก่เจ้า	พราหมณ์เต่าสู้องค์	แท้แห้ว
ว่าค้อย	ไปตีเขอ	มหาเถรผู้ประเสริฐ	ข้อยเอย
ขอย่า	ให้มีเหตุต้อง	ได้เห็นหน้าหน่อพุทโร	นั่นเนอ
แต่นั้น	พราหมณ์ก็ตาลงห้อง	กฏีหลวงย้าย่าง	
	กายเขตค้อม	อารามกว้างแห่งตน	
เจ้าก็	เอาตนเข้า	ไพรสนคั่นเดือน	
	ข้าม โศกกว้าง	คงข้างป่าสาบ	
อันว่า	กัมมถานเจ้า	มหาเถรคั่นคั่ง	
เจ้าก็	กินลูกไม้	ต่างข้าวผู้วัน	
ฟังยิน	เสียงถึงกิ่งฮ้อง	ชะนีวนเสียงส่ง	
มีทั้ง	นกใส่ข้าง	ชมบึงป่าปง	
มีทั้ง	คงขวงโอ้	โอนอเคินยาก	
มีทั้ง	จัวแฮคข้าง	กินหญ้าอยู่คั่ง	
เถรก็	พลอยใจขึ้น	ภูพนั่งหลายลัน	
ฟังยิน	จักจั่นฮ้อง	ยามแล้งเมื่อแลง	
พอเมื่อ	แสงสุญเสร์้า	สุริโยตกต่ำ	
เถรก็	เข้าสู่ดำ	นอนชั้นหว่างผา	
เถรก็	ภาวนาไหว	หาคุณพุทบาท	
ขอให้	เถิงพระเจ้า	ปางนี้คั่งคะนิง	แดท้อน
พอเมื่อ	สุริโยแจ้ง	รังสีเอียงสูง	
เถรก็	ลุกส่วยหน้า	ภาวนาแล้วเล่าไป	
ฟังยิน	เปรดป่องฮ้อง	แดนด่านเข้าขวง	
มีแต่	กัมมถานพระ	คั่งเคินเดียวเจ้า	

ก๊อบ	มีไผ่แท้	พอสองเป็นหมู่	
มีแต่	พระแก่นเหง้า	เดินคันผู้เดียว	
พระก็	อดยากเขื่อน	พลอยพากกระทำเพียร	
เพราะอยาก	เห็นจอมธรรม	หน่อพุทโธบุญกว้าง	
พอเมื่อ	หลายวันได้	กัมมถานเดินคั่ง	ไปแล้ว
	ได้สืบทกขบมือ	เดินแก้วเซตวัน	
เถรก็	เอาตนเข้า	ประจำจนเดินแทน	
ก็จึง	เข้าขบไหว	ประนมน้อมพุทธคุณ	
แต่นั้น	องค์พุทโธเจ้า	เห็นเถรมาฮอด	
พระก็	เลยทักท้วง	เถรเฒ่าท่านพราหมณ์	
ว่ามา	อันว่าเจ้า	ราชาคนลูก	เฮาเอย
	ลูกศิษย์คัน	เทียบข้างแห่งเฮา	แท้แล้ว
อันว่า	ทางเมืองขุน	อุดมดีตันยั้ง	จิ้งรีอ
หรือว่า	ยังเดือดฮ้อน	คือแท้แต่หลัง	ท่านเอย
แต่นั้น	เถรตอบถ้อย	ฮับพาก้องค์พุทโธ	
	ขอมือยก	ใส่หัววนไหว	
ว่ากันเต	เข้าขบน้อม	ยังขม่อมเหนือหัว	
อันว่า	โภภักยั้ง	ก๊อบมีมาต้อง	
นับแต่	คนเขียนเข้า	ถือคุณของท่าน	
อันว่า	เมืองและบ้าน	บ่มีฮ้อนอยู่สบาย	แท้แล้ว
เดี๋ยวนี้	ฝูงหมู่เสนาพร้อม	ชาวเมืองกลัวไพร	
เขาว่า	อยากปลงลดไว้	ศีลแก้วแห่งพระองค์	
ว่าอยาก	ปลงสินไว้	ถือผีเป็นใหญ่	
เอาคุณ	พ่อแม่มาหุ้มเกล้า	ฮักษาหมั่นอยู่ดี	
เพื่อว่า	บารมีน้อย	ทรงธรรมบ่หมั่นแก่น	เสียแล้ว
เห็นที่	เพียรบ่ได้	จันติน้อยยังบ่ถึง	
ทำสันใด	จักสิมีสุขสิ้น	กรุณาหายโศค	
ฝูงข้า	อดยากเขื่อน	อยากปลงไว้ที่ควร	ก่อนแล้ว
โฉบ	ทรงทานได้	โศยแสงอดอ่อน	เสียแล้ว
ก็จึง	ใช้ข้าน้อย	เดินคันคว่นมา	นี้แล้ว

ครันจัก	พากันเข้า	มาประนมทูลเทศ	พระองค์นั้น
ก็หาก	ทางยากฮ้าย	เหวห้วยฮ่อมพะนัง	เจ้าเอย
ครันว่า	ศิลาศีลแก้ว	ของพระองค์บ่คีนคอบ	พระองค์นั้น
นับว่า	ความโลกถัน	ต่างเจ้าหน่อพุทโธ	
แต่นั้น	พระพุทเจ้า	ก็หลังโลกกตัญญู	
คือลี	เป็นอรหน	พราดใจคนแท้	
อันแต่	โนแดนด้าว	ขุมมनुสสาโลก	เฮาहीं
บ่มี	โผสิแก่นหมั่น	ฮักษาได้ท่อใด	
ครันว่า	กุลีเอาเขาให้	ถือธรรมดวงยั้ง	
ให้เขา	ม้มทุกฮ้าย	ในพื้นที่โลกคน	
อันว่า	เฮาहींบ่ปุ่นปานปาน	เสมอภาคกันແแล้ว	
อุย้านแต่	เขาฮักษาบ่ได้	กายเสร์้าหม่นหมอง	แท้ແแล้ว
บ่คนี่	ควรที่กูอนุญาตให้	ลาธรรมอันประเสริฐ	
ศีลแปด	ทรงใส่เกล้า	ก็ปลงไว้บ่อนดี	ชอบແแล้ว
	ให้ฮักษาเอาคุณฮ้าง	พอบ่านกลางสำหนึ่ง	
เพราะใจ	คนบ่เที่ยงหมั่น	ฮักษาน้อยให้ค้อยเพียร	
อันว่า	ศาสนาในห้อง	สงสารสองอย่าง	จึงແแล้ว
ควรกู	แต่งละให้	เขาน้อมค้อยเพียร	เบ็งท่อน
คือมว่า	พระกล่าวແแล้ว	จึงจาต่อมหาเถร	
	ดูราเถรเอย	จงค้อยฟังเฮาด้าน	
อันว่า	ธรรมอันประเสริฐนี้	ถ้ายังโลกา	แท้ค้าย
จงค้อย	ทรงพระทัย	คิดค้อยฟังเฮาด้าน	
คือปาณา	นั้นบ่ให้เขาฆ่า	สัตว์กินทุกเข้าคำ	
อทินนา	บ่ให้ลักโลกเถียว	ของแท้แห่งเขา	
กามนั้น	บ่ให้สมเสพซ้อน	เมียขวัญของท่าน	
บ่ให้	เว้าโลกเถียว	เชิงฐู่ใส่ผู้ญิง	
มุสา	บ่ให้เว้า	ความกลางตัวะล่าย	
สุราม	นั้นให้หลีกเว้น	ฝูงเหล่ากลั่นกรอง	
ของที่	มีรสส้ม	ทั้งขมปนอยู่	
อันว่า	ของหมุ่น	บ่มีให้คืมกิน	

วิกาลโก	ให้หลีกเว้น	โกชนังยามค่ำ
นัจจถิ	ต่าวห้ามบ่ให้แกว่งหม้อน	ฝูงนี้อย่ากระทำ
มาลา	นั้นห้ามบ่ให้ตัดดอกไม้	แลได้ด่างกระจอน
	กินของหอม	ชู้อันให้ค่อยเว้น
อุจจານัน	อย่าอยู่สูงลิ้นลิ้น	องค์ล้ากว่าตน
อย่าได้	ทวยมือยื้อ	จับเงินของท่าน
ให้เขา	วางถืมแล้ว	เฮานั้นจึงค่อยเอา
อันว่า	ตาของเจ้า	อย่าหลิงแลอันต่าง
จนแล	งามก็อย่าได้เอื้อเพื่อ	นำเห็นแต่แม่ญิง
อันว่า	หูของเจ้า	อย่ายินดีแต่อันม่วน
มีเสียง	จับแลฮ้อย	เขาทำอนให้หลีกไกล
อันว่า	ดั่งของเจ้า	อย่าคมเขยชมกลิ่น
หอมแล	เหม็นอย่าได้	สัมผัสต้องถึกคัง
	ตลอดชีวหาสิ้น	ฮักชาติถ้วนถี้
เป็นของ	มีนเมาเม่นสิหวานแลส้ม	ชมพร้อมอย่าดื่มเลย
อันว่า	กายาเจ้า	อย่าดูเชิงอันอ่อน
	สุขุมาลให้หลีกเว้น	อย่าได้นั่งนอน
	ใจของเจ้า	อย่าคนิ่งหลายแห่ง
อย่าสิ	คิดอยากได้	ของแท้สิ่งใด
	มือของเจ้า	อย่าจับบายอันต่าง
อย่าฝึก	พินต้นไม้	แลจับเนื้อแห่งผู้ญิง
	ตีนของเจ้า	ฮักขาไปให้เหม็นแน่
		จึงเทิน
นับตั้งแต่	แมงมดไม้	ไล่เดือนน้อยอย่าเหยียบไป
	สิดคให้	สิดโตฮักขาอยู่
ปาริทานัง	มีแต่ท่านใจใจ	บ่มีได้ประมาททาน
สังโกธา	นั้นอย่าได้	ฆ่ากุมตีป้อยค่า
โมหา	อย่าได้ฮ้าย	ค้ำกล้าใส่ใด
โลภา	อย่าอยากได้	เงินค่าของท่าน
มุทิตา	ให้สาบปากเว้า	คำฮ้อนอ่อนหวาน
	อุเบกขาให้	วางเสียวอย่าบังเบียด

กรุณา	ให้โศคเสียด	อีคูแท้คู่แนว
เมตตาให้	มีความรักใคร่	แต่งไปหมดทุกสิ่ง
สัตว์อยู่	ได้ลุ่มฟ้า	ก็แพงแท้อย่าข่มเหง
	สมาธิตั้ง	จิตใจให้หมั่นเที่ยง
นิพพานัง	ปรมมังสุกขังให้ตั้งต่อห้อง	นิพพานกว้างอยู่เกษม
ครันว่า	คนจักมาปองฆ่า	เสื่อจับกินก็อย่าอุ้ยอันหย่อน สังก์ทอน
	เข็ดคือหูบู้	ตาเจ้าบ่อเห็น
อันว่า	ความตายนี้	แขนคอนำสู่บาดอย่าง
	แม่นิ่งอยู่สูง	นอนลึกก็ส่องเห็น
เป็นแต่	เวรหลังพูน	นำมาตามได้
แม่นิ่ง	เจ็บป่วยไข้	ก็เขาทอนอย่าลืบ
	อย่าลืมหาก	ยาทานมาได้
ทางหมอมอ	อย่าให้เว้า	เขาทอนอย่าอ่าวหา
	เคียดถืออย่าให้เว้า	เอามาเป็นที่เพ็ง
ขอให้	เอาใจหนีห่างเว้น	อย่าไปเอื้ออ่าวนำ แท้แท้แล้ว
อันว่า	พุทธรั้งธัมมังสังฆังนั้น	ไปมาทางใดก็ให้จ่ม
นอนก็	ให้ระลึกไว้	เถิงเท่าสอคมือตาย
อันนี้	ชื่อว่าวิรัตติเจตนาแท้	มาณพระองค์ล้ำยิ่ง
พุทธมณูศาสนัง	คือศาสนาของพระพุทธเจ้า	องค์ล้ำพระยอคุณธรรม นี้แท้แล้ว
อันว่า	คำสอนเทศนาไว้	ดวงฉานอันยิ่ง จึงเถิง
	ศาสนาอย่างต้น	คือล้ำประเสริฐดี
เถรสี	เอาใจเข้า	ขวงฉานอันล้ำยิ่ง
จึงเมื่อ	บอกล้ำเชื่อ	ชาวบ้านฝ่ายนคร
แต่นั้น	เถรก็ถวายพรเจ้า	องค์พุทธโฆษานตบ
เห็นสิมี	จับบ่ได้	ธรรมนี้ประเสริฐดี
อันว่า	ขานนครเชื่อ	ประชาชนกลัวไพร่
ใจเขา	เพียรบ่ได้	ภายหน้าส่วนเสียด
บัดนี้	ขอแก้มหาคุณเจ้า	กรุณาผายโศค
ข้าน้อย	ขอฮับได้	พอเท่าส่วนกลาง
แต่นั้น	มหาคุณเจ้า	เทศนาสอนสั่ง

	กัมมถานแจ่มเจ้า	เถรเจ้าค้อยฟัง	หันท่อน
พระก็	สอนสั่งให้	เถรจ้อจำเอา	
	โนมัจฉิมนิกาย	ขอดธรรมเอาอ้าง	
สามสิบสอง	ตำนานสร้อย	สายคำเอาไขอ่าน	
	เถรมหาราชเจ้า	พราหมณ์แต่จกค้อยฟัง	
ครันว่า	ถือคุณแก้ว	อย่ามีคำว่าประมาท	
ครันว่า	ถือเชื่อแล้ว	ฮักษาไว้สิ่งเดียว	
	ใจของเจ้า	อย่าหลงลืมคิดแนวอื่น	
อย่าได้	คิดหยาบฮ้าย	ปองฆ่าค่าดี	
ครันว่า	ถือคองนั้น	เคียรถึเป็นที่เพ็ง	
ผีสง	บ่ให้ป้อย	มันสิใช้ผูกเวร	
ฝนลม	บ่ให้ป้อย	เทวดาบให้ดำ	
พ่อแม่	ตานายเพิ่นฮ้าย	อย่าขึ้นถ้อยตอบความ	
	ฮ้ายและน้อง	อย่าป้อยคำซังกัน	
อย่าได้	ก่อกหาความ	จมเลวกันแท้	
ฮ้ายก็	ให้ว่าฮ้ายน้องก็ให้ว่าน้อง	แนวเชื่อให้นับถือ	
	เบ็งแยงกันแท้	เป็นตายไข้ป่วย	
อย่าได้	คิดโลกเดียว	ซังแท้แต่กัน	
อันนี้	อย่าได้คำเคียดกล้อย	ป้อยคำแนวกะลา	
ครันแนว	เข็ดแนวขวง	อย่ากระทำกันแท้	
ครันว่า	จกกระทำอันใดแท้	ให้หายามมือปอด	
ครันแม่น	วันอามุตต โขกแท้	ควรแล้วจึงให้ทำ	
อย่าได้	ให้มีวันหล่ม	หลงแท้สุรการ	
ให้ตก	แต่่งเขอตตามเยื้องเค้า	เฮาด้านเทศนา	
ครันว่า	ลงไปค้ำ	ถางนาแฮกไฮ้	
ครันสิ	พันต้นไม้	กระทำฮ้ายเฮ็ดเฮือน	
	จงให้หาแท้	วันคิมือปอด	
ให้มัน	ถึกโสกแท้	จึงทำสร้างแต่งแปง	
	ผิวเมียบพร้อม	เอากันเป็นคู่	ก็คตินั้น
ครันวันใด	มันบ่สูญเสดฮ้าย	บ่พานหล่มจิ้งค้อยเอา	

อันนี้	ให้หลีกแนวเอื้อน้อง	เชื้อชาติวงศา	
	เป็นผิวเป็นเมือกกัน	ช่วมสระนอนชมช้อน	
อันนี้	คนตายควรเอาไว้	หรือควรฝังสุมจูด	
	ควรสูตรธรรมพระเจ้า	ทานเข้าแจกเวร	
	ตายควรฝังเนอเจ้า	ควรเผาสุมจูด	ก็ดี
	เอ็ดให้ถักคังเว้า	เสาด้านเทศนา	
อันนี้	ครันเองจ้วควายมาฆ่า	พลีกรรมเบิกผีปู่ย่า	
อย่าได้	จากกล่าวห้อย	หยันฮ้ายใส่มัน	นั่นเนอ
	แล้วให้หยาคน้ำ	ใส่หมู่วัวสัตว์	
	ปรารถนาวอนถึง	ท่านพระอินทร์กายฟ้า	
	ขอสัตว์เลี้ยง	จีวังด้วยชื่อ	
อย่าได้	มากกล่าวห้อย	หยันแท้บิตี	
	ครันเอาผีเชื้อ	ตานายพ่อแม่	
	มาห้ามเกล้า	ก็อย่าได้คำหยัน	
อันนี้	ครันว่าเจ็บไซไซ	เอายาบีบีน	
หมอมอ	ลงเลขตั้ง	ทวยควี่ไถ่ยาม	
ให้นับ	ถือเขาแท้	อย่ามีความดูหมิ่น	จึงเทิน
อย่าว่า	บักกับควี่	จนเว้ากล่าวขวัญ	
เขาก็	เทศนาให้	เถรฟังพอสะหน้อย	พราหมณ์เอย
ครันสิ	เว้าให้เกียง	ก็ยั้งกว้างยี่คยาว	
อันนี้	ชื่อว่าวิรุพหเว้น	มุสาวาใจชั่ว	ท่านเอย
กามมญะศาสนัง	ศาสนาพราหมณ์กล่าวไว้	เป็นบันถ่วนถ่วน	
ครันว่า	โผถือได้	บวัระบัตถ้ายิ่ง	
ผู้ใด	ถือสิ่งนี้แล้ว	กายหน้าเล่าลิม	
เห็นที่	เทียวทรงไซ	สงสารบ่มฝั่ง	
นับมือ	ลงคู่พื้น	อเวจีใหม่บ่านาน	
ครันสิ	ขันเอาได้	ให้ขานคำฮีบ	เถรเอย
ครันว่า	ฮีบเอาแปดอย่างนี้	เชิญท่อนให้ว่ามา	
แต่นั้น	พราหมณ์ก็ขันเอาได้	มีนานเวนเทียว	
เห็นที่	เปล่าฝ่ายเบื้อง	ฮักษาได้บ่หน่วงหนา	

ก็จึง	วาจาदान	นำองค์พระบาท	
พระหาก	อนุญาตให้	ทางนี้บิฉัน	พระเอย
ค้นว่า	พาสาเชื้อ	ชวานครฟูงไพร่	
	บัวระบัดดำนี้	พอได้คู่คน	
แต่นั้น	เถรก็ประนมกรไหว้	จอมเอกมหาคุณ	
ขอให้	อักษรลง	ใส่ธรรมสอนไว้	
หลอนว่า	คราวกายหน้า	หลงลืมเสียเปล่า	
อุยานเทื่อ	มันสร้าง	หลงผู้ยึดครอง	
แต่นั้น	พระบาทเจ้า	หลังโลกบารมี	
แล้วจึง	ลงบัญญัติ	ใส่ลานกำไว้	
ก็จึง	ทำคนให้	มหาเถรด้านสั่ง	
	เพื่อสอนเผ่าเชื้อ	ทางกำฝ้ายนคร	
จงให้	สมดังคำเฮาदान	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
เฮ็ดให้	ถึกตั้งเว้า	มานี้สู่แนว	
แต่นั้น	เถรฮับข้อ	ขานเจ้าว่าโดย	
ข้าจัก	สอนสั่งให้	ต่างเจ้าสู่อัน	
แต่นั้น	องค์พุทธโรเจ้า	ก็หลังโลกโลกีย์	
	เห็นคนในโลกา	บ่เที่ยงธรรมกายช้อย	
พระจึง	เดินมาพร้อม	เทวดาทุกหมู่	
	ทั้งทิสาสู้ด้าน	ให้มาน้อมหน่อพุทธโร	
	อินทร์พรหมพร้อม	เทวดาทุกหมู่	
	ยมราชเจ้า	นางน้อยเมขลา	
	พระพุทธเจ้า	เดินป่าวมาประชุม	
	กัสสปะพร้อม	อานนท์ลูกศิษย์	
กับทั้ง	จันทฤกษ์ย้าย	สุริยะคราสทั้งหลาย	
	จันทรผาย	คู่เงาเคียงวัน	
	ราหูพร้อม	องค์นางมหाराช	
	นางเทพธิดานาถน้อย	ทั้งแก่นิ่งสลอน	
แต่นั้น	มีทั้งนางสักขีทัมมาพร้อม	นางนันทาพร้อมพริ้ง	
	นางสุติกา	นางสุจิตตา	

	นางอัพพา	นางสุทิมมา	
	นางสุชาดา	นางอัพพามาลา	
	นางคันธา	นางสีกา	
	มาพรำพร้อม	ทิ้งแก่นั่งสนอง	
แต่นั้น	สัพพัญญูเจ้า	ผายคดีด้านสั่ง	
ต่ออินทร์	พรหมพรำพร้อม	เทวดาเจ้าทั่วแดน	
พระกั	โอกาสด้าน	ฝูงหมู่อินทร์พรหม	
	ทั้งพญายมภิบาล	หมู่เทวดาด้าว	
สูง	แนะนำท่อน	ทิ้งหลายเอยทุกหมู่	
อันว่า	คนฝูงได้บ่เที่ยงหมั้น	ให้สูใช้ผูกเวร	หันท่อน
บัดนี้	ยังมีพราหมณ์เฒ่า	กัมมถานเดินดุ้ง	
ท่านก็	มาแต่ด้าว	เมืองกว้างฝ่ายนคร	
	มาเสียนคำสู	สอนคนผู้ใจบาป	
ใฝ่ผู้	ยังหยาบช้า	บ่ฟังถ้อยให้ใส่กรรม	นั่นท่อน
คนใด	ยังเคียดคล้อย	ป้อยดำโมโห	
บมี	ฟังคำใฝ่	หมู่คนมาห้าม	
ครันว่า	คนใดคือ	บ่ตามคองเห็นสอนสั่ง	
	เห็ดแต่บ่าปฮ้าย	คองบ้านบ่นับถือ	
ให้สู	นำไปใช้	เวรกรรมกระทำโทษ	
สูง	แนมช้อยเจ้า	พราหมณ์เฒ่าลิสั่งสอน	แต่ท่อน
แต่นั้น	อินพราหมณ์พร้อม	เทวดาทุกหมู่	
	ยมภิบาลพรำพร้อม	ขานเจ้าหน่อพุทโร	
เข้าจก	แนมนำเจ้า	มหาเถรเยี่ยมฝั่ง	
ครันว่า	คนผู้ใดบ่ฟังความประเสริฐเจ้า	กัมมถานเถ่าสิแต่งเวร	
เขาก็	สาธุการน้อม	โดยคำเพิ่นตามสั่ง	
ครันว่า	ใฝ่บริสุทธ์ขนาดแท้	ฝูงข้าสิโศคเอา	แท้แล้ว
แต่นั้น	เขาก็ลาพระบาทเจ้า	เมื่อสู่พระนคร	
	ยมภิบาลเจ้า	เจดีย์เมืองใหญ่	
	นักขัตฤกษ์ย้าย	เมื่อฟ้าล่วงบน	
	ยังท้อสองคนเจ้า	มหาเถรกับพระบาท	

เธอก็	ก้มขบไหว้	ลีลาเจ้าตัวเมื่อ	ก่อนแล้ว
เขาก็	ทูลแทบพื้น	องค์พระบาทเหนือหัว	
ข้าสี	ลาจอมธรรม	พรากรมี่วันนี้	
แต่นั้น	องค์พุทโธเจ้า	ถวายพรด้านสั่ง	
ให้ค้อย	ไปดีท่อน	เถรพราหมณ์ให้ย้ายข้าง	ไปท่อน
ให้เมื่อ	สอนล่าเชื้อ	ชาวบ้านฝ่ายนคร	จึงเทิน
อันว่า	ชาวมุขย์เชื้อ	ให้เขาตั้งแต่งทาน	แต่เนอ
ตามที	ความเฮาด้าน	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
ให้เขา	จำจ้อไว้	ภายหน้าให้แต่งตาม	
ครันว่า	ไพหากกะลำเอาได้	ฮักยาไปหากสิข่ง	เฮียงแล้ว
อันว่า	เมืองและบ้าน	เจริญขึ้นคังใจ	
ครันว่า	ถืออันใดบ่กะลำเอาแท้	แสนสิคี่ก็เป็นชั่ว	
ให้พราหมณ์	เมื่อกล่าวข้อ	ให้เขาฮู้ผู้คน	แท้เนอ
อันนี้	คนตัวเจ้า	มหาเถรตนประเสริฐ	
	อย่ากระทำบาปฮ้าย	ภายหน้าสิบตี	แท้คาย
ให้ค้อย	เอาตนนี้	กระทำเพียรอดยาก	
	ภาวนาทุกคำเข้า	ภายหน้าหากสิเถิง	แท้แล้ว
อย่าได้	ทำผิดลัน	คองธรรมอันประเสริฐ	
ครันเฮ็ด	ผิดความประพฤตลัน	ภายหน้าหากสิสุญ	
อันนี้	ฝูงล่าเชื้อ	ชาวไพร่ทั้งมวล	
เขาได้	ทรงธรรมถือ	รับศีลปางนั้น	
เขาอยาก	ปลงก็ปลงท่อน	เฮาพระองค์ก็บ่ว่า	
อุยานทรง	ฮักยาบ่ได้	ภายหน้าสิหม่นหมอง	ท่านเออ
พระก็	ปฎิญาณแล้ว	สอนพราหมณ์ทุกสิ่ง	
เธอก็	ทูลแทบพื้น	ลาเจ้าหน่อพุทโธ	
พราหมณ์ก็	เอาหนังสือ	ใส่ในถงน้อย	
พราหมณ์ก็	ดาดีแล้ว	เดินไปย้ายข้าง	
	ย่อง ๆ เข้า	พนั่งคั่นคั่งเดิน	
	เข้าป่าไม้	หลายลันฎพนั่ง	
เธอก็	กินผลา	ผู้วันต่างข้าว	

ก็จึง	ไปถึงห้อง	เมืองคนมนุษย์ต่าง
พราหมณ์ก็	เขาจอกออยู่	คาค้างแค้น
ที่นั่น	มันหากมีต้นไม้	ถ้าประเสริฐไฮค่า
พราหมณ์ก็	เอาคนเขา	ฮ่มไฮพระลานกว้าง
อันว่า	ดวงธรรมเจ้า	ทำเพียบได้หล้า
	ภาวณาใจ ๆ	บ่มีได้หล้าหลัง
บัดนี้	จกกล่าวถึงเมืองใหญ่กว้าง	เรียกชื่อจันทคาม ก่อนแล้ว
	มีพญาสุรินทจักร	อยู่เสวยเมืองนั้น
พระยากี่	ทรงทำสร้าง	เสวยเมืองบ่ตั้งเที่ยง
ศรีเมือง	จันทคามก็จริงเศร้า	ฝูงเจ้าราชฎ
อันว่า	พญาสุรินทจักรเจ้า	เอาผีลงบ่แม่น
ฮอมเอา	ผีลงบ่ชอบแท้	แรมมือขึ้นคืน
ศรีเมือง	จันทคามก็จริงเสียดูญเศร้า	เป็นเจ้าภูเขาใหญ่
	ก็จึงเกิดเดียดฮ้อน	ฮืดแห้งหอดทิว
บัดนี้	เถรก็จึงเคลื่อนย้าย	ลาจากไฮค่า
ก็จึง	นำทางถึง	เขตจันทคามกว้าง
พระก็	เห็นเมืองจันทคามเศร้า	เสียดิหมองหม่น
คนก็	เหงาโศกฮ้อน	เมืองบ้านเคลื่อนกระหาย
พราหมณ์ก็	คะเคลื่อนย้าย	เข้าสู่แดนเมือง
	ฝูงคนเห็น	หลังโฮมมาน้อม
	ถวายพรไหว	มหาเถรตนยิ่ง
	นบนอบนิ้ว	วอนไหวบาทค่า
ว่ากันเด	ข้าไหวเจ้า	ผู้ผ่านครองธรรม
	ทรงคลุมเหลือง	โศคเมตตาคนไฮ
เจ้าผู้	เดินดงฝ้าย	แดนใดค้นคว้น
ก็จริง	มาโศคให้	ปางไฮเมื่อพลอย
แต่นั้น	เถรตอบถ้อย	ฮับพากย์ชาวเมือง
เฮาก็	เดินไกลมา	แต่องค์พุทโธเจ้า
เฮานี้	แนวนามเชื้อ	นครศรีกษัตริย์ใหญ่
เพราะว่า	เป็นเหตุฮ้อน	เมืองบ้านเกิดโภย

เฮานี้	จึงได้เดินประเทศด้าว	ถึงเจ้าหน่อพทุโธ	
เฮาจึง	ไค้คอมพระ	เล่าเขียนคำฐี	
แล้วจึง	ขอทูลไหว้	นำพระองค์ทุกสิ่ง	
พอให้	ฐีเยื้องข้อ	กองฮ้ายบาปบุญ	ท่านเอย
ครั้นว่า	ฐีเยื้องข้อ	กองฮิตประเพณี	
ก็จึง	เดินหาสอน	สั่งคดีชาวบ้าน	
นำเอา	คนแลสัตว์	ข้ามสงสารให้พ้น	
ฝังให้	มันหายบาปฮ้าย	ภายหน้าอยู่เกษม	แท้แท้แล้ว
แต่นั้น	เขาก็อนวานไหว้	มหาเถรอยู่ยังอยู่	
ขอให้	สอนสั่งเชื้อ	ฝูงข้าผู้คน	แต่ท่อน
ฝูงข้า	จักเมื่อทูลไหว้	พญาเมืองเสวยราช	
ให้ทาน	มาไหว้น้อม	พระคุณเจ้าเทศนา	ก่อนเทิน
แต่นั้น	เสนาไซ้	ไปไวเร้วรีบ	
ขึ้นสู่	ผาสาทกว้าง	ทูลไหว้บาทำ	
บัดนี้	ยังมีกัมมทานเข้า	มาถึงเมืองราช	
เฮานี้	ท่านก็มาแต่ด้าว	แดนพระเจ้าเทียวโผผาย	ท่านเอย
บัดนี้	ขอให้พระบาทเจ้า	ไปกล่าววันทา	เป็นท่อน
ขอให้	เป็นตามเรื่อง	การเมืองทุกอย่าง	
ขอให้	พระเทศนาให้	แนวไคมันสิสูง	
พอให้	ฐีเยื้องเก้า	คิฮ้ายสิ่งใด	
แต่นั้น	พระบาทเจ้า	ฐีข้าวกัมมทาน	
ก็จริง	ถือขันเทียน	พรากลงหื้อง	
	มีบริวารล้อม	หลายวันแทนแท้	
พระก็	เจียรจากฮ้าย	กายกุมล่งไป	
ก็จึง	ไปถึงเจ้า	กัมมทานเถรแก่	
	จึงกัมขาบไหว้	ทูลให้สูอัน	
	ว่ากันแต่ข้าไหว้เจ้า	ตัดต้องสรญาน	
ขอให้	ทรงคำสอน	เหตุการณ์เมืองฮ้อน	
อันว่า	อนคายฮ้อน	เต็งเมืองอุบาทว์	
เฮ็ดจังใด	จึงสืหายวินาศฮ้อน	ความฮ้อนแต่คน	เจ้าเอย

แต่นั้น	พระบาทเจ้า	เถรแก่กัมมถาน	
	หลังอาการ	เหตุเมืองมัวซ้อน	
พญา	สอนพญาให้	ทั้งประชาชนพอผู้เมื่อ	
เพราะว่า	เมืองลิว่ม	เป็นนำเจ้าบ่เที่ยงธรรม	
อันใด	เป็นกรรมแท้	พญาทำทุกอย่าง	
แนวมัน	ต่างประพศิห้าม	พญาเจ้าบ่นำ	
ฮิตคอง	เพิ่นเฮ็ดไว้	พญาเล่าไปวาง	
อันบ่	ควรกระทำก็	ก็ว่าดีจึงแท้	
เดี่ยวนี	พญาทำผิดแท้	เอาผิงบ่ถักห้วง	
เอาผิ	ตายลงบ่ชอบแท้	แรมมือข้ามคืน	
อันว่า	เมืองของเจ้า	ก็สูญเสียดังอันต่าง	พญาเอย
แนวมัน	ขวงขนาดแท้	เงินฮ้ายเคราะห์หลวง	
บัดนี้	เฮาจักสอนพญาให้	กระทำตามให้ถักกวาด	จึงตาย
อันใด	ควรกระทำแท้	ทำไปอย่าประมาท	
อันใด	ที่มันเจ็ดขนาดแท้	ควรเว้นอย่ากระทำ	
อันบุคคล	ผู้ใดตายตกน้ำ	ให้ทำตามดังกล่าว	พญาเอย
ให้คน	เอาขม้นผสมปั้นด้วยน้ำทั้งดินฝุ่นผงพร้าว	พร้อม	สมเข้าไต่กัน
แล้วจึง	เอาทานื่อ	ตัวมันมะระมิ่ง	
	ลูบขึ้นสามทีลูบลง ๗ ที	จึงเผาที่อนบ่ว่าหยัง	
คนผู้ใด	มีแขนงน้อย	ฝูงเสือกินคาบแก่	ไปนั้น
ให้พา	กันอาบน้ำอุ่น	เสียดแล้วจึงค่อยเผา	
ผู้ใด	ตายตกต้นไม้	ให้กระทำดังว่า	มานั้น
	ให้พ่อแม่พี่น้อง	ซุมเชื้อแห่งมัน	
	ทั้งคนเถ่า	ชรากาลพร้อมพร้าว	
ทรงผ้าขาว	คาบสพร้อม	ไปเฝ้าแห่แหน	
แล้วจึง	พากันข้าม	ไปมาสามเล่า	
จึงควร	เผาจุดเมียน	บ่ควรไว้ข้ามคืน	
ครั้นว่า	ตายสามประการนี้	ให้ทำตามดังว่า	มานอ
ครั้นบ่	เฮ็ดดังเว้า	มานีอย่าเผา	
บ่ควร	เอาพระสงฆ์นำหน้า	สังคหะธรรมบ่ควรสูด	

มีวัตถุ	อันโคบให้ทานข้าวสารให้	แนวโคหมดทุกอย่าง	
ท่านใด	บ่อนมอดเมียน	ทานแล้วอย่าคณิง	
	บุคคลผู้ตายด้วย	เชือกผูกคอขึ้น	
	ให้เอาไม้แตก	ทางยาวบให้เหลือ	พอดี
แล้วจึง	ขุดขุมฝัง	ทางยื่นป็นหน้า	
ไปทาง	ตะวันออกพุ่ง	มวยเก่าให้มัดเสีย	
แล้วจึง	ปั้นของให้	แล้วมีคำเว้าว่า	
	ฝนตกน้ำไหล	ลงเหลือหลายอนันต์เนก	
	มีความเว้าดังนี้	จึงฝังเมียนแจบตี	
ครั้นว่า	บ่กระทำตามเว้า	บ่ควรเผาจักแห่ง	
มีแต่	ปะปล่อยไว้	ให้กาแยังส่งสการ	
ครั้นคนตาย	ฟ้าฝ้านั้น	ให้เอาเข้าโลง	
จึงสั่งสามที	แล้วอาบน้ำอุ่นให้	เอาไปฝังเสียที่อื่น	
บ่ให้	ช่วมป่าช้า	ชาวบ้านสเกิดโกย	
	บ่ควรให้	วัตถุทานทุกสิ่ง	
สังคหะธรรม	ตีสูตนั้น	เซาท้อนบ่ควร	
ผู้ใด	ตายสิ่งเว้า	เอาพระองค์ไขขาว	มานี้
จงให้	เย็ดสิ่งเว้า	มานี้สูคน	
ขอให้	จำเอาท่อน	พญาเอยจงตคแต่ง	
ครั้นบ่	เป็นคังเว้า	มานี้บตี	
จักเกิด	อนตายเข้า	ตั้งเมืองเคราะห์ใหญ่	
ฝูงหมู่	กลัวไพร่ฟ้า	เมืองบ้านสเกิดโกย	
คนผู้ใด	ตายเจ็บไข้	เหลือกำลังหนักเหน้อย	
	หลายขวมมือ	ไปแล้วจึงตาย	
พญาที	จึงปูนแปงสร้าง	ตามบูรณแต่ปางก่อน	
	จึงกระทำสืบสร้าง	บุญผู้ส่งทาน	
	มีวัตถุอันใดให้	ทานไปได้ทุกอย่าง	
เอาไว้	เหิงก็หากได้	หลายมือก็บ่ขวง	
กุสลา	ก็ควรให้	สังคหะธรรมก็ควรสูต	
เอาพระ	สังฆเจ้า	นำหน้าก็ข้อมติ	

บ่ห่อน	มีเงินฮ้าย	อนตายนบ่ห่อน	
เกิดฝูง	วงสาแลโคตรเชื้อ	ภาน้ำให้แต่งตาม	
ตัวใด	บ่กระทำตามข้า	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
อันว่า	เมืองจันทคามมหาราชเจ้า	อย่าหวังท่อนว่าลิเสื่อง	
ให้ทำ	ตามคำเฮาด้าน	ตามพระองค์สอนสั่ง	มานี้
ศรีเมือง	ก็ลิไสต้องแจ้ง	เมื่อหน้าสิสูงเฮื่อง	
ครันเฮ็ด	กายค่านานห้าม	หลายปีไปนับมือต่าง	
อันว่า	เมืองท่านท้าว	สิสุญเสร์หาล้าแพ	
แต่นั้น	ชาวเมืองพร้อม	ขุนพญาทุกหมู่	
เขาก็	ฟังอยู่นิ่ง	เถรเถ้าสั่งสอน	
เขาก็	วอนวานเว้า	มหาเถรพุลกล่าว	
ขอให้	พระบาทเจ้า	สำแดงด้านต่อไป	
แต่นั้น	พระมหาเถรเจ้า	เทศนาไขอ่าน	
	ฝูงชาวพารา	จงถ้อยฟังเฮาด้าน	
อันนี้	ปู้ยานั้น	เชื้อชาติตานาย	ก็ดี
	เอาหลานหญิงหลานชาย	อยู่นำบุญเลี้ยง	
เถิงเมื่อ	เจียรระกานเสี้ยง	ตายไปลดชั่ว	เสียนั้น
	ในคัมภีร์พระวินัย	ให้แตกอุบาจารย์ไว้	
ให้เขา	คักเอาน้ำ	ถวายนึ่งพอดิ	
แล้วให้	เขาไปเท	ขอกเอือนฮิมบ้าน	
น้ำนั้น	ไหลไปค้าง	สุดไสให้หวนเบ็ง	
แล้วจึง	เทกแต่น้ำ	เมื่อหน้าต่อไป	
	พอประมาณได้	เจ็ดคืบปลายฝ่ามือ	
จึงเป็น	อุบาจารย์	แห่งพระวินัยแท้	
อันว่า	อุบาจารย์แห่งพระอภิธรรมนั้น	ตามไปคิดต่อ	
	อุบาจารย์พระสุทรนั้นให้เอาน้ำ	เทดอกไหลไป	
น้ำนั้น	ไหลไปค้าง	สุดไสนึ่งอยู่	
อุบาจารย์	พระสุตรเจ้า	เพียงนั้นแน่นอน	
ครันว่า	ตายกลางบ้าน	ให้เผาเสียกลางป่า	
บ่ควร	เอาเข้าบ้าน	ไฟสิไหม้มอดเมือง	

จงให้	ฟังเอาที่อื่น	คำพระองค์สอนสั่ง	
ครันบ่	ทำดังนี้	ภายหน้าผู้ว่าขวง	แท้ตาย
อันนี้	ภิกขุเจ้า	สามเณรตนยัง	
ครันว่า	ตายอยู่นำพ่อแม่และพี่น้อง	ในบ้านอยู่เสียน	
ก็บ่	ควรเอาเข้า	วัดใหญ่อารามหลวง	
	กลองและฆ้อง	บ่ให้เสพงันดี	
ครันว่า	ต่งสถาน	ตามธรรมเนียมเก่าแก่	
อันว่า	กลองฆ้องนั้นให้เอาไปอยู่ถ้ำ	หนทางภายนอก	
	เมื่อขอนผีไปฮอดแล้ว	จึงควรให้เสพงัน	ไปทอน
	อันตายลงท้อ	ส่องลองพราดใหญ่	
ตายลง	แดงแลไขฮ้อน	ตายฮ้อนเพื่ออันเดียว	
ครันว่า	ได้ห้ามมือ	ไปแล้วจึงเผา	
อันแต่	สองวันนั้น	ควรทานทุกสิ่ง	
สังคหะธรรม	ก็หากควรสุดได้	แรมมือก็หากเป็น	
ครันว่า	ตายผู้ถ้วนสามนั้น	บ่ควรทานจักสิ่ง	
ก็บ่	ควรเอาพระสงฆ์นำหน้า	สังคหะธรรมบ่ควรสุด	
	มีแต่ฝังอยู่เรื่อย	ไปหน้าบ่ให้เผา	
อันนี้	บุคคลผู้ใดไฟไหม้	ก็ควรฝังกับที่	
อย่าให้	หยับเคลื่อนย้าย	ไปแต่ที่ใด	
เวรทั้ง	ตายในบ้าน	เอาไปฝังเสียที่อื่น	
บ่ให้	ช่วมป่าช้า	เขาแท้ลิบดี	
มันจัก	จิบหายแท้	หลานเหลนติดคอ	
มันจัก	เสียหมู่เชื้อ	ชาวบ้านลิเกด โภย	
อันนี้	ตายด้วยไม้หักทับข้างแทง	ตายด้วยจ้วงควายชน	
	ตายด้วยไม้ค้อน	หอกคาบหลาวแหลม	
	ตายด้วยปืนสีนาทเป็นอุบาทว์	เชือกผูกคอตายฝูงนี้	
	บ่ควรเผาแท้	ดินมือบ่ควรผูก	
	แรมคืนบ่ได้โภชน์	เขาบ่ให้ส่งทาน	
พระสงฆ์	อย่าเอามานำหน้า	สังคหะธรรมบ่ควรสุด	
ตายที่ใด	ก็อย่าให้ช่วมป่าช้า	ภายหน้าข้อมลิขวง	

อันนี้	เอือนเดียวตายสองคน	วันเดียวกันแท้
คนผู้	ตายนำหลังนั้น	ควรเอาลงก่อน
	ผู้ตายก่อนนั้น	จึงเอาลงนำหลัง
	คนผู้ตายจนนั้น	บ่ควรเผาให้ฝังเปล่า
	สังกะชกรรมอย่าสุด	สังฆเจ้าอย่าฮับทาน
	ผู้นำหลังนี้	จึงควรทานทุกอย่าง
สังกะชกรรม	ก็ควรสุดอ้าง	สังฆเจ้าก็ฮับทาน
ส่งสถาน	ด้วยไฟก็หากได้	กินทานนำก็ประเสริฐ
อันว่า	เอือนแลบ้าน	ภายหน้าก็สูงเฮือง
ครันบ่	กระทำตามเรื่อง	อนตายจักบังเกิด
เคราะห์แล	เจ้ญมีอยู่เรื่อย	ภายหน้าบ่วาย
อันนี้	เอือนเดียวไซ้	สองคนพร้อมพรว้า
ครันว่า	มรมิ่งเขียน	ตายเข้าผู้สอง
บ่ควร	ส่งสถานด้วยไฟ	แสมคินอย่าเอาอยู่
บ่ควร	เอาพระสงฆ์นำหน้า	สังกะชกรรมบ่ควรสุด
บ่ควร	ให้เข้าหน้า	เวรเข้าแจกหา
ประการนี้	เอือนใดคนตายแล้ว	ปลงขอนผีลงต่อ
	กันบ่พอเจ้คมือ	พลอยตายนำผู้หนึ่ง
บ่ควร	ส่งสถานด้วยไฟแลเอาไว้	แสมคินแลข่วมมือ
บ่ควร	เอาข้าวสุกให้ทาน	สังกะชกรรมบ่ควรสุด
อย่าได้	เอาพระสงฆ์นำหน้า	การนี้บ่ดี
อันนี้	หามผีเข้า	อรัญญาในป่า
บ่ทัน	สอดป่าช้า	การผูกนี้บ่ดี
ครันว่า	คนมีอยู่หน้า	อย่ามาต้อนฮับเอา
อันนี้	เมื่อจักเอาขอนผีขึ้น	บ่ควรแล้ว
	คนผู้อยู่ใกล้	กองฟอนขอใส่
	หามผีเข้า	บ่ควรต้อนช้อยหยัง
อันนี้	สอดป่าช้า	อรัญญาลงป่า
บ่ทัน	ขอนผีตอก่อนข่วม	กานหามหักก่อน
อันนี้	บ่ทันเอาขอนขึ้น	เสียแล้ว
		ลงแท้เกาะหลวง
		เอากองฟอนย้ายเคลื่อน

	หลักสกอนปักใส่ไว้	บ่ควรว้ายถอดหนี	
อันนี้	กองฟอนไว้	แรมคืนกลางป่า	
คำที่	เฮากล่าวต้าน	ฝูงนี้บ่ควรว	
จักเกิด	โภยภัยฮ้อน	เกรงกลัวอุบาทว์	
จักเป็น	เชิญขนาดแท้	เมืองบ้านเล่าสิหมอง	
อุบาทว์ถึง	เหลนลูกเต้า	ภายหน้าบ่เหือกหาย	
อันนี้	มีคนมานตายในห้อง	เคหังเฮือนอยู่	ก็ตีท่อน
บ่ทัน	ปลงปอดเนียน	ลงห้องอยู่เย็น	
	เป็นแผ่นดินฮ้อน	กองดินยังเพื่อนอยู่	
อันนี้	อุบัติเหตุให้	โภยฮ้ายสิเกิดมี	
	แม่นพระสังฆเจ้า	มาทันมากก็นั่งอยู่	
ครั้นฮอด	ผีป่าช้า	จึงปลงไว้ภายหลัง	
	มันจักเป็นปาบึง	แก่เมืองภายหน้า	
	มันจักแพ้ลูกเต้า	เมือหน้าสิบตี	
อันนี้	คนหากตายคาค้าง	ในเฮือนค้างอยู่	ก็ตีขึ้น
แม่นตง	เฮือนหักขาดม้วน	ขางนั้นลั่นลง	
อันว่า	จอมนั้น	ตกลงฮอดได้ล่างนี้	
บ่ควรว	เอาขึ้นบน	ของเก่าเฮือนนั้น	
ก็บ่	ควรออยู่สร้าง	แบ่งขึ้นสืบไป	
อันนี้	บ่ทันปลงขอนั้น	ในเฮือนยังอยู่	
บังเกิด	ไฟลุกไหม้	เฮือนนั้นก็บตี	
	ไหม้แผ่นดินฟ้า	สรรพสิ่งแนวโค	ก็ตี
อันนี้	นิमितเป็นเชิญหลวง	เคราะห์มีจริงแท้	
	ให้เสียเชิญท่อน	คำหัวสระเกศ	
อย่าได้	คนอยู่ช้า	ภายหน้าสิเกิดโภย	
อันนี้	ยามบ่ควรวเอาผีลงนั้น	ยามตะวันออกใหม่	
	ยามเที่ยงแท้	เซาท่อนบ่ควรว	
	ยามตะวันตกต่ำคล้อย	เพลานี้จึงควรว	
อันนี้	ลงเฮือนแล้ว	เอาขอนผีไปป่า	
บ่ทัน	ฮอดป่าช้า	ไฟนั้นมอดเสีย	

พลอยว่า	มาเอาไฟในบ้าน	เป็นเชษฐตายท่า	จึงแล้ว
ให้เอา	ไฟอยู่ป่าหุ้น	เสียแท้ก็จิ้งควร	
ครั้นว่า	ไฟหากมีน้ำไผแท้	บ่ควรเอาเผาจุก	
มันจัก	เป็นเหตุฮ้อน	เมื่อหน้าสับดี	
ให้เอา	ไปดั่งไว้	ในดงเสียก่อน	
ดั่งไฟ	ไว้ในป่าช้า	สาแล้วจึงปลง	
อันนี้	ตายบ่ควรเอาไว้	วันคืนข้ามล่วง	
คือว่า	ตายเดือนดับเดือนเพ็งก็อย่าไว้	แรมมือข่มกีน	
ตายใน	สังขารนั้น	วันเนาปีใหม่	
ตายใน	วันสังเว	บ่ควรให้ข่มกีน	
	ตายยามใด	ให้เอาไปขมนั้น	
ครั้นคิด	กองเฮาด้าน	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
โทษภัย	จักบังเกิดใหม่	เมืองบ้านถิ่นสถาน	
	ในเฮือนชาน	บกบางทุกสิ่ง	
หาสั่ง	กินก็บ่ได้	ความขี้ไฮ้ออดลูกหลาน	
บ้านและเมือง	บ่มีความสุกสัน	อรหนแนวต่าง	
มีแต่	เจ็บป่วยไข้	เลิงเรื่อยอยู่เสมอ	
อันนี้	คนเด็กน้อย	สอนใหญ่พอไว	
ยังบ่	เติง สิบปี	ก็บ่ควรเผาได้	
ก็บ่	ควรเอาไว้	แรมคืนค้างอยู่	
วัดอุทยาน	แลข้าวน้ำ	อย่าทานให้แก่นัน	
พระสงฆ์	บ่ให้นำหน้า	สังคหะธรรมบ่ควรสุด	
ตายมือใด	ให้เอาไปมีอนัน	สาแล้วก็จิ้งควร	
อันนี้	ตายทรงคัพภ์ท้อง	หัวลูกตายพ่าย	
ก็บ่	ควรแรมกีน	อยู่นานเนอ เจ้า	
ตายวัน	ใดเอาไปวันนั้น	ให้ฝังเสียที่อื่น	
	อย่าเผามันท่อน	กินทานอย่าได้อ่าว	
เมื่อจัก	ปลงศพนั้น	ให้เอาไม้แทกตัวมัน	
	เอามาแปง	บันใดเฮ็ดสามชั้น	
แล้วจึง	เอายังฝ้าย	สามเส้นแน่นอน	

ครันสิ	เอาขอนผีลง	จึงเอาขันไค้ไปกำย
แล้วจึง	ซัวมพลิกป็น	ปลาขนั้นหย่อนลง
	ไปกำยไว้	ดีแล้วแน่นอน
จึงเอา	ขอนผีลงท่อน	ให้หวัดเสียวอย่าซ้าอยู่
กายเขต	เฮือนแน่นแล้ว	เตียงเท่าฮอดคิน
ก็จึง	ตัดเสียวท่อน	ขันไค้เฮ็ดใหม่
	ตัดด้วยง้าว	ให้กุดกินบาทเดียว
แล้วจึง	ไปฝ่งท่อน	อย่าคนนานซ้าอยู่
	ได้ฮ่วมป่าซ้า	ชาวบ้านอย่าปลง
	เมื่อเวลา	เอาไปนั้น
	ให้ผัวมันนุ่งผ้าเหียน	ผีนขาดเสียวศรี
ครันไป	เตียงกองฟอน	ให้ก่อยทรงผีนย่อง
ก็จึง	เอาผีนเหียน	วางให้แก้มัน
กับทั้ง	หมากพลูเคี้ยว	ของพร้อมสูอัน
	แล้วปลงไว้	ผัวมันให้ว่า
	อาหารพร้อม	ปูปลาขึ้นต่อน
กับทั้ง	ข้าวและน้ำ	ของเคี้ยวหมากพลู
กูก็	ปุนป็นให้	มึงไปหมดทุกสิ่ง
อันว่า	ลูกและเต้า	กูบให้แก่มึง
มึงก็	อย่าติคะนิงท่อน	นำกุมมาหลอก
กูก็	ป็นแปงให้	มึงแล้วสูอัน
กูก็	ไปมึงแล้ว	อย่ามากวนจักเพื่อ
ให้มึง	ไปเกิดห้วง	เมืองฟ้าฟากสวรรค
ครันว่า	บอระบวนแล้ว	จึงพากันคั้นฮีบ
ครันว่า	มีผู้ญิงไปส่งนั้น	ให้มาแทก่อนผู้ชาย
อย่าทัน	ให้ไค้ฝ่งท่อน	ให้เขามาเสียวก่อน
ให้ยัง	เหลืออยู่ค้าง	ในหั้นแต่ผู้ชาย
เมื่อจัก	คอยคั้น	มือมันอย่าให้ไขว่
เฮ็ดตา	แหลวง้ำหน้า	มันแล้วจึงฝ่ง
อันว่า	คนชุมไปฝ่งนั้น	คินมาอย่าเหลียวหลังเม็ง หั้นท่อน

ให้เอา	ฝ่ายขวงไว้	หนทาง ๓ แห่ง	
	แห่งละเจ็ดเส้น	เสียแล้วก็จึงมา	
อันว่า	ซุมกั้วเข้าไปฝั่งนั้น	ให้บินแจกวัดดู	
	อันสมควร	ให้ฝูงเขาไปส่ง	
ครั้นว่า	บ่กะทำดั่งนั้น	มันจักแพ้ผู้แนว	
ก็จัก	ตายบ่เหือดแห่ง	ตามบ่มีท่วงเหย	ได้แหละ
ฝูงหงส์	พันธุ์พี่น้อง	ก็เจ็บไข้อยู่บ่เขา	
อันนี้	บ่ได้ปลงศิลา	ในเขื่อนยังอยู่	
พลอยเล่า	มีผู้ประสูติลูกน้อย	สันนี้ก็บ่ควร	
ครันอยู่	กรรมบ่ถ้วน	เจ็ดวัน ก็ให้อย่า	
ควรให้	สระเกศเกล้า	เจ็ดวันนั้นก็ให้เสีย	
อันนี้	ลูกหากตายเสียแล้ว	เจ็ดวันบ่ทันสอด	
แม่เลย	ประสูติลูกน้อย	สันนี้ก็บ่ดี	
ให้เฮ็ด	ตามที่เว้า	อันกล่าวภายหลัง	
ก็หาก	มีความสุข	อยู่ยืนภายใน	
อันลูก	หญิงมีผิวแล้ว	ไปปุกเขื่อนออก	
	อยู่ต่างได้	แต่สองผิวเมีย	
	อยู่สร้างออก	หนีแล้วจากแม่ตน	
พลอยว่า	คืนมาตายในห้อง	เขื่อนของพ่อแม่	เสียนั้น
ก็บ่	ควรมัดมือไว้	แรมมือข้อมกั้น	
พระสงฆ์	บ่ควรนำหน้า	สังกะชกรรมบ่ควรสุด	
ข้าวของ	มีมากล้น	บ่ควรใช้จ่ายทาน	
ครันอยาก	เผาก็บ่ควรเผาได้	ฝังเสียก็จึงแมน	
เอาลง	ทางทวารตะวันออกก็บ่ได้	เขาที่นอนอย่ากระทำ	
อันนี้	แต่งพามุงकुณคนตายนั้น	บ่ควร เอาหยังไต้	
บ่ควร	เอาดอกไม้	แลใบไม้ใส่หน้า	
	การฝังนี้	บ่ควรทำจกอย่าง	
ครั้นว่า	ใบไม้แห้งแล้ว	คนนั้นผิดแห่งพอม	
อันนี้	ครันข้อยข้า	ทาสาใช้ช่วง	
ครั้นว่า	ตายมอดเมี้ยน	เสียแล้วมิ่งมร	

บ่ควร	คอยขวงไว้	เอาไปทางตะวันออก
	ให้เอาปิ่นขึ้น	ตามนั้นจึงควร
ให้เอา	คอยไปตามห้อง	หัวขึ้นใดก็จึงแมน
ครันว่า	บ่ตามสิ่งเว้า	เจ้าเฮือนนั้นบ่อยู่ดี
อันนี้	คนผู้เป็นช้อยช้ำ	เจ้ามาอยู่ที่หลัง
	อยู่เป็นปกติ	ขวนนานเหิงล้ำ
มันเล่า	ไปช้อยช้ำ	ทำสามาอยู่ขึ้น
ครันว่า	ช้ำผู้นั้นมันไถ่ได้	มาช้อนเฮ็ดเมีย
ครันว่า	มันเจ็บใจ	ก็ควรบ่าวอยู่ใต้ล่าง
ครันว่า	มุคมอดเมีย	ก็เอาไว้ใต้ล่างถู
บ่ควร	มัดมือไว้	แรมคืนค้างอยู่
บ่ควร	ทานข้าวสุกทอดให้	ทานได้แต่ข้าวสาร
บ่ควร	มัดมือไว้	ทั้งหลายอาบน้ำอุ่น
อันว่า	ตายสามประการนี้	บ่ควรทำจกสิ่ง
เหตุบ่	แมนแม่ลูกแก้ว	คิงแท้แห่งตน
ครันหาก	คนกระทำแท้	ความจิบหายก็มีมาก
ความทุกข์	มาเล่นเข้า	ตั้งแท้เบียดตน
อัน ๑	คนตายเมีย	มรณาในป่า
บ่ควร	เอาเข้าบ้าน	ไฟลิใหม่หม่นผง
ครันว่า	ตายนอกบ้าน	กลางป่าในที่ใด
ควรฝั่ง	ตามวิสัย	แห่งคงดอกไม้
อย่าได้	เอาไปไว้	ปนเกมป่าช้าพื้น
มันจัก	เกิดท่าพร้อม	ภษาหน้าอยู่บ่เซา
ให้ค้อย	ฟังเอาท่อน	ตามแห่งอุปจารย์
ตายควร	เอาไว้แรมคืน	จันม่วนคังนั้น
ควรมัด	มือมัดตีนพร้าพร้อม	กระทำสร้างแต่งแปง
คือว่า	ตายด้วยพยาธิไซ้	หลายวันหนักเหน้อย
	หมดกำลังหมดแห่ง	เสียแล้ว ก็จริงตาย
วันบ่	ควรเอาลงนั้น	ศีลเพ็งสิบห้าค่ำ
เดือนดับ	ก็บ่ได้	วันมื่อบ่ถีกกอง

กับทั้ง	วันสังขารนั้น	วันเนาปีใหม่	
กลัวท่าน	กะซังว่าตัวนี้	บ่ควรยังอยู่ไป	
ครั้นว่า	บ่กระทำดังเว้า	เป็นโภยแข็งขนาด	
อันแต่	ทำชอบนั้น	จึงควรได้อยู่นาน	
อันบ่	ควรกระทำในวันผีนายนั้น	ว่าไว้อย่าควร	
	ม้างป้องอัน	ตีเอาผีลงนั้น	
	ไว้การนี้	อย่าตอกกลอน	
อันว่า	ชั้นใดตีเอาผีลงนั้น	ก็ควรแปงไว้ก่อน	
อย่าเอา	ไม้ที่เหลื่อหลอสอดไว้	โลงนั้นก็บ่ควร	
หรือตี	เอาแพปกไว้	แรมคืนคะลำยี้ง	จึงคาย
ครันอยาก	ปลงวันใดก็จึงตคแต่งห่าง	วันนั้นก็จึงควร	
	กองอันนี้	เขาก็เทศนา	
	ให้องค์พญา	พอฮู้ข่าว	
กับทั้ง	คนตัวเชื้อ	ประชาพร้อมคู่คน	
จงให้	จำเอาไว้	ความเฮาสอนสั่ง	มานี้
ให้พา	กันสอนลูกเต้า	ภายหน้าให้แต่งตาม	
ครันบ่	เฮ็ดตามข้อเฮาด้าน	เทศนาสอนสั่ง	เสียนั้น
โภยภัย	ก็มากล้น	เมืองบ้านก็บ่ฮู้เฮื่อง	
มีแต่	ความอืดยาก	ข้าวปูลาดติดต่อ	
เถิงคำ	ทุกยากซ้อน	เข้าของนั้นผ่นอบาง	
อาจจัก	เป็นไปแท้	ตายไวใช้ป่วย	
มันจัก	เกิดท่าพร้อม	ชาวบ้านหมู่ลูกหลาน	
ครันเฮ็ด	ตามคลองแล้ว	โภยภัยก็หายสว่าง	
บ้านเมือง	ก็บ่เกิดเดือดฮ้อน	ภายหน้าอยู่เกษม	
	อายุยืนยาวหมั้น	หลายปีนานยิ่ง	
อันว่า	ของสิ่งใดก็หากมีมากล้น	มาได้ตั้งใจ	แท้แล้ว
แต่นั้น	เขาก็โมทนาพร้อม	สาธุการชมชื่น	
	นบนอบไหว้	ซุสนี้วใส่หัว	
	ห้วน ๆ พร้อม	กลองยามตีเสพ	
	หว่านข้าวตอกดอกไม้	บูชาเจ้าเทศนา	

แล้วจึง	นบนอบให้	ลาเลิกหนีเมื่อ
	เตียงเคหัง	แห่งไพร่บนแท่น
อันว่า	พญาสุรินทจักรเจ้า	ก็ลาเมื่อหาแท่น
	กับเสนาพร้อม	ขุนชั้นนอกใน
พระก็	พากันสร้าง	ตามกองสอนสั่ง
กับทั้ง	ประชาราษฎร์พร้อม	ชาวบ้านผู้คน
บัดนี้	พระมหาเถรเจ้า	ก็มัญฐานคั่นควน
พระก็	หนีจากห้อง	เมืองนั้นคั่งเคิน
นับแต่	พระอยู่สอนชาวเชื้อ	จันทคามกัณยานยัง
	เหิงอยู่ถ้ำ	นานได้แปดเดือน
พระก็	คั่นคั่งผ้า	หนีจากแดนขวง
	เอาตนผาย	คั่งเคินไปหน้า
	กายแดนกว้าง	หิมพานต์ราวป่า
	ฝูงคณานกน้อย	แซวท้าวท้าวคง
พระก็	เอาตนเข้า	ภูษะนั่งคั่นคั่ง
หลังเห็น	มุงมรดฟ้า	ผิวเหลืองช่อเขียว
พราหมณ์ก็	เคินเคียวขึ้น	ภูสูงแสงอ่อน
ครั้นว่า	พ้อถ้ำแก้ว	เซาหันพักนอน
พระก็	ระนีกฮอดแท้	คุณเอกสิทธิ์บุญ
ตั้งต่อ	เอาจิตนึกถึง	ยอดฆาตควงแก้ว
	ภาวนาเข้า	ไปในถ้ำแอน
เตียงเมื่อ	วันพุ่มเช้า	มาแล้วก็เล่าเคิน
เถรก็	เดินป่าไม้	หลายค่ำวันคืน
ก็จริง	เตียงสาวดี	เขตแดนเมืองกว้าง
อันว่า	พญาเมืองเจ้า	สาวดีเมืองใหญ่นั้น
ชื่อว่า	พญาภูมินทรราชเจ้า	ทรงสร้างอยู่เสวย
	ยศยิ่งกว้าง	ถืออาจสาวดี
นับแต่	ในชุมนุม	สนั่นเสมอยังฮ้อง
ฝูงหมู่	เสนาพร้อม	มนตรีน้อยใหญ่
	ช้างและม้า	เหลือนอนเนกนอง

แต่นั้น	ยังมีกุดตคามบ้าน	หัวเมืองภายนอก	
	อยู่จิมไถ่	สาวดีกว้างจิ้มจม	
ยังมี	แสนกวนบ้าน	เป็นนายรักษาค่าน	
	มันรักษาค่านค้ำ	แข็งเบื่องฝ้ายวดี	
บ้านนั้น	กว้างแคบแท้	ฮ้อยแปดหลังคา	
เฮือนครัว	คนมีหลาย	มากมายเหลือล้น	
	อนตายฮ้อน	แสนเวทนาจิต	
ความทุกข์	มาเล่นต้อง	หมองใจอดยาก	
บังเกิด	เป็นพากแข็ง	ชาวบ้านทุกจน	
เพราะว่า	แสนกวนบ้าน	กระทำการคิดฮืด	
บ่ชอบ	กองเพิ่นตั้ง	การคือควนกระทำ	
อันว่า	แสนกวนบ้าน	ปลุกเฮือนบ่แม่น	
กระทำ	การเฮ็ดยาว	เอาไม้บ่แม่นยาม	
लगคน	เอาลงค้ำ	คาเคือข้ามฮ้อง	ก็มี
लगคน	เอาไม้บ่อยู่แจบเพิ่น	ลงค้ำบ่แจบนอน	
लगคน	เอาไม้ไฟใหม่	หักลงไม้โค่น	ก็มี
लगคน	บักแฮกไม้	ยามพระเจ้าเข้าวัสสา	
เขากี้	เอามาสร้าง	เคหังเฮือนอยู่	
लगคน	บ่ได้ฤกษ์มือ	ยามหล่มโชคพาน	
ตามที	การความฮู้	ไผมันก็เป็นช่าง	
บ้านกุดตคาม	ก็จริงอดยากแห่ง	ตายกระด้างหอดหิว	
อันว่า	ชาวเมืองเจ้า	สาวดีก็ฮ้อนเคือด	
	บังเกิดใหม่	อรหนฮ้อนหัวเมือง	
เพราะว่า	แสนกวนบ้าน	ปลุกเฮือนบ่ถึกโสก	
มือแลยาม	กีบหาฤกษ์ล้วน	ควรล่าประเสริฐดี	
แนวกะตำ	กีบเอาใจเวิน	กระทำไปทุกสิ่ง	
อันว่า	ไม้น่าวโคบ่ควรตกแต่งสร้าง	เฮือนนั้นหากกระทำ	
อันว่า	กุดตคามบ้าน	ก็เป็นเช็ญเคราะห์ใหญ่	
คนกี้	ตายเคียงบ้าน	เสียเสียขอบ โภย	
มีทั้ง	ทุกข์ข่มองกัน	เงินขาดแลงงาย	

เพราะว่า	เป็นเชิญหลวง	บ่ชอบคองเมืองบ้าน	
แต่นั้น	พราหมณ์ก็เดินกายเข้า	สาวดีเมืองใหญ่	
พระก็	หลังหล้าฮู้	พระเมืองนั้นบ่เที่ยงธรรม	
ก็จริง	เดินฝ้ายไวนา	บ่ซำฮ้อย	
อันว่า	เมืองแลบ้าน	ศรีเสร้าท้วนคร	
แต่นั้น	กัมมัญฐานเถ้า	องค์เถรตามถี้	
อันว่า	บ้านอันนี้	เป็นเหตุสันไค	
สั่งมา	เป็นอรหนทั้ง	ราษฎรตายเสียเสี้ยง	
แต่นั้น	ชาวไทบ้าน	เห็นเถรดั้นคูง	ไปนั้น
เขาก็	เลยทักท้วง	จาเว้าซำแซว	
	ทุกประเทศห้อง	ขงชอบสาวดี	
	สน ๆ กัน	หลังไหลมาไหว	
ฝูงหมู่	ชาวไทบ้าน	พุทธคามก็ไหลหลัง	มาแล้ว
	มาไหวเจ้า	กัมมัญฐานเถ้าสู่คน	
ฝูงหมู่	ราชาเจ้า	ฉิ่งชายน้อยใหญ่	
เขาก็	ไหลหลังเข้า	สาวดีกว้างสู่คน	
อันว่า	พญาภูมินทร์เจ้า	เสวยเมืองเป็นใหญ่	
พญา	ฮู้ซำแล้ว	ก็เลยฟ้าวพังไป	
ก็จั่ง	ไซ่ซำให้	เห็นเหตุบ้านคองเมือง	
บังเกิด	เป็นความทุกข์	ก็เล่ามาตามแท้	
แต่นั้น	พราหมณ์ก็ตรีสรู้	เห็นคองอันบ่ชอบ	
ฝูงหมู่	ชาวกลัวบ้าน	กระทำสร้างบ่ดีคอง	
เถรก็	เลยกล่าวแก้	ไซ่ออกเป็นตัว	
	เทศนาสอน	อ่านแสดงไซ่แจ้ง	
เดียนี่	แสนกวนบ้าน	ปลุกเฮือนบ่ดีโกโส	
ฝูงหมู่	ชาวกลัวบ้าน	ก็ถือแท้คังกัน	
อันว่า	ศรีเมืองเจ้า	ก็สูญเสียหายเปล่า	
คนก็	เป็น โสภเสร้า	ทั้งฮ้อนทุกข์จน	
บัดนี้	เฮาจักไซ่กลอนให้	การเมืองให้ตกแต่ง	เอาท่อน
กลัวหมู่	ชาวซำซัน	ประชาเชื่อให้ค้อยพัง	

บัดนี้	ไฟจกทำการสร้าง	เคหังเฮือนอยู่	ก็ดี
ทำให้	ถึกแบบเบื่อง	เมืองบ้านจิงสูงเฮือง	
ครันไผ	จกทำการสร้าง	แสกแห่งออกอยู่ต่าง	ก็ดีนั้น
ให้ถึก	ตามที่เขากล่าวห้าม	ไขไว้จิงแมนคอง	
มีแต่	สองหัวเมีย	ก่อปูนแบ่งสร้าง	
จงให้	เอาเสาตั้ง	จุดินไว้ก่อน	
หลักที่สอง	ก็จิงควรมัดด้วยหวายแลเส้น	เคเรือพร้อมก็หากควร	
ซ้าบาดสาม	ก็จิงควรสี่วแท้	สะยัวค่าวซื่อขาง	
ทำสันใด	ก็จกวุฒิแม้ง	ภายหน้าฮุ่งเฮือง	
ครันว่า	ผู้ใดออกเฮือนต่างนั้น	ทำแฮกก่อหัวที่	
พลอยเล่า	มาแบ่งเฮือน	สี่วซื่อแบ่งหมั้น	
การที่	ทำการสร้าง	บ่ควรทำดีก่อน	
ภายลุน	ก็พลอยใจสร้าง	กระทำไค้สู่ประการ	
ครันว่า	โผหากปลูกเฮือนสร้าง	หัวที่สี่วซื่อ	
	สะยวนั้นหากอยู่ไค้	สามปีถ้วนจิงให้ขาย	
อันนี้	เมื่อจกแฮกบักไม้	เฮ็ดหอ โสงสร้างวัดใหญ่	
บักไม้	สิเฮ็ดเฮือนก่อสร้างปักคูนบ้าน	ไม้ให้เลือกเอา	
คือว่า	ไม้ลำใดหักลงแล้ว	บ่คูนดินลงแจบ	ก็ดี
लगल	ค้ำง่าไม้	ทางเท็งแขวนอยู่	
	लगल	หักลงซัวมฮ่อง	
ก็มี	สะแคงพลิกปิ่น	หงายจันมาก็มี	
	लगल	ติดเทียชนปลายง่า	
लगल	หักโค่นค้ำง	ไฟใหม่ลวกถน	
लगल	ค้ำงหักลงแล้ว	หางจิงสะเทือนอยู่	
หักคิน	หลังก็ให้เว้น	लगलอย่าสู่เอา	
ครันว่า	ไม้ลำใดเป็นลิ่ง	คือเฮาสอนลิ่ง	มานี้
ทันบ่	คิขนาดแท้	ขวงฮ้ายอย่าสิเอา	
อันนี้	ขามบ่ทันปวารณาเข้า	วัสสาเนาผนวช	
อย่าได้	บักแฮกปล้ำ	लगลเฮ็ดเฮือน	
มันจก	เข็ดขวงแท้	โภยกัยแข็งขนาด	

มันจัก	เกิดอุบาทว์ฮ้าย	วายเสียงสอดลูกหลาน	
อันนี้	แม่หญิงทรงคัพภ์ทอง	ถือพานักหน่วง	ก็คือนั้น
ไม้หาค	ถ้าเลื่อยแล้ว	กลมเคียงฮางงาม	
ครันแม่	มานไปข้าม	ขึ้นแปะยัวข้อ	ก็ดี
ทั้งหมู่	เสาพราพร้อม	เป็นไม้เครื่องเสียน	
ครันอัน	ใดแม่มานไปข้าม	หรือมันดอยเหยียบไต่	ไปนั้น
	มันเล่าขึ้นนั่งพร้อม	ก็ควรถ่มบให้เอา	
อันนี้	ครันเอาเสาเสียนขึ้น	พากันล้มท่าว	ไปนั้น
ก็ควร	เซาอย่าขึ้น	กระทำสร้างต่อไป	
ครันว่า	อยากแปงไปหน้า	สันใดก็เฮ็ดใหม่	
ก็จึง	เก็บเอาไม้	ชุมนุมมาโฮมกัน	เสียก่อน
แล้วจึง	ไปนิมนต์หมู่สังฆเจ้า	มาฟังสุดพระคุณ	
ก็จึง	จักมีสุขสัน	หายโภยสุขยิ่ง	
มันก็	วุฒิแม้	ภายหน้าสูงเฮือง	
อันนี้	ไฟจักปลุกเสียนให้	สะยัวยวลิ้นเก่า	ก็คือนั้น
บ่ควร	หยับเคลื่อนฮ้าย	หนขึ้นฝ้ายเหนื่อ	
มักบ่	จำเรณูเมื่อหน้า	อรหนจักบังเกิด	
จงให้	หยับแยกฮ้าย	เมื่อใดก็จึงควร	
อันนี้	ปลุกเสียนแล้ว	เป็นปกติหมั่นแก่น	
บ่ควร	ปลุกหมากน้ำเต้า	ทั้งกล้วยหมากสูงหวาน	
อันว่า	ไม้ชุมเฮาว่า	ใจคติบอกข่าว	มานี้
บ่ควร	ปลุกให้ฮากมันเข้าพื้น	เสียนนั้นบ่ดี	
	บให้มันไถล	สายคาจู่เหลี่ยม	
มักผ่อน	เข้าของคดต่ำคัล้อย	บกแห่งจ้อยพอม	
อันนี้	วันที่ปลุกเสียนนั้นมินกหรือแฮ้ง	บินมาหะหอน	
บินมา	จับไม้เสียนอันจักปลุกก่อสร้าง	วันนั้นก็บ่ควร	
อันว่า	ไม้ลำนัน	ให้เอาไปไหลล่องน้ำ	เสียท่อน
บ่ควร	เอาก่อสร้าง	ไปหน้าสิเกิดโภย	
แม่นจัก	เอามาสร้าง	อันใดบ่สูงเฮืองแล้ว	
มีแต่	ติดต่ำคัล้อย	เมื่อหน้าหม่นหมอง	

อันนี้	เขื่อนขอยู่แล้ว	ยังบ่ทันขึ้นอยู่	
หมาหาก	ขึ้นก่อนแล้ว	ทั้งฮ้องเห่าหอน	
เลยเลา	โตนลงก้า	ทางเหนือตะวันออก	
นิมิต	กลางสิ่งนี้	ขวงฮ้ายยิ่งประมาณ	
ควรวี	ป็นอาหารข้าวให้	หมากินให้อิ่ม	เลียท่อน
แล้วจึง	เลียเคราะห์ฮ้าย	ควรวีนเหล็กโกย	
อันนี้	คือว่าไก่อหากขึ้นไข่ใสนั้น	พาลูกหากิน	
อันนี้	ยิ่งอุดมความสุข	ประเสริฐดีคือล้ำ	
เจ้าเขื่อน	จักมีสุขสัน	โกยภัยบ่มาเบียด	
มีแต่	แสนล้ำข้า	คววยข้างหลัง โสม	
อันนี้	เมื่อจักปลูกใหม่	นั้นให้นับอายุ	
	พอเขื่อนเข้า	สมกันเป็นแปดคัน	
เหลือนี้	กับคบนั้นเป็นเขื่อนพิกข้อม	สะแกงป็นบ่ดี	
เหลือสอง	นั้นเป็นเขื่อนเศรษฐีดีล้ำ	อนันต์ต่อล้ำยิ่ง	
	เหลือสามเป็น	เขื่อนเส้าตั้ง	
	เหลือสี่เป็น	เขื่อนชั้นไคแก้ว	
	เหลือห้าเป็น	เขื่อนผาสาท	
	เหลือหกเป็น	เขื่อนกาจับหลัก	
	เหลือเจ็ดเป็น	เขื่อนบังตั้งชูอัน	
ว่ายาก	ปลูกเขื่อนสร้าง	เคห่างบ่อนอยู่	
ให้เฮ็ด	ตามดั่งเว้า	มานี้ก็จึงดี	
ให้นับ	อายุสมกันเข้า	ฮัดตาปีอันประเสริฐ	
ตกปี	ไคถักอันฮ้าย	เขาที่อันอย่ากระทำ	
อันนี้	เขื่อนผู้ไคเป็นไม้	เสาแปหักขาด	
	สะยัวแลขึ้นค้ำ	เป็นไม้เครื่องเทิง	
ครันว่า	จักถ้ายถิม	เอาใหม่มาจุน	
ให้แทก	เอาพอดี	ท่อมันหักนั้น	
อย่าให้	มันหลุดได้	ตกปลายให้ท่อเก่า	
ก็จึง	สุขอยู่ล้วน	ภายหน้ายอมดี	
ครันว่า	ถ่ายออกแล้ว	เครื่องเก่าอันมันหัก	

ให้เอา	ไปไหลล่องถ้ำ	ในวังแม่น้ำใหญ่	
ให้ว่า	โทษภัยอันใด	ก็ให้เห็นห่างฮ้าย	
	ไปนำท่อนไม้	ลำใดไหลล่อง	ไปนั้น
ก็ท้อ	เสียดเคราะห์ฮ้าย	หายเสียดอย่าให้มี	แท้เนอ
ครั้นว่า	บ่ทำตามเว้า	เฮาพระองค์ไชข่าว	
บ่มี	คนอยู่หมั้น	จึงไรพินขนาดแสง	
อันนี้	ครั้นว่าสร้าง	หอโสงวัดใหญ่	ก็ตี
	มันหากฮ้าย	เซหนึ่งตัวหงาย	
เพื่อว่า	จักขุดคิงขึ้น	ให้มันชันตั้งเที่ยง	
จงกระทำ	ให้แม่นมือ	วันตั้งแต่เมื่อยัง	
อันว่า	ปีเดือนพร้อม	วันยังแม่นมือเก่า	
เดือนขึ้น	เดือนลงแม่นมือเก่าแท้	เดินชันแม่นมือยัง	
ก็จึง	ดีเมื่อหน้า	โรคาบั้งเบียด	
ครั้นเฮ็ด	ผิดแผนกมือ	ยามตั้งบ่ฮ้อนดี	
อันนี้	บ้านเดี่ยวปลูกเฮือนสร้าง	วันเดี่ยวปลูกฮ่วม	กันนั้น
ทีหลัง	ปลูกก่อนนั้น	ควรกระทำให้แล้วก่อน	
หลังปลูก	นำหลังนั้นควรให้แล้ว	ดูนแท้จึงตี	
ก็จึง	มีสุขลัน	ทั้งสองเสมอภาค	
ครั้นบ่	ทำดั่งนั้นมันจักมีเหตุฮ้อน	สองกำยุบตี	
ประการนี้	เฮือนบ่ควรอยู่ได้	เหิงนานเท่าชั่ว	
คือว่า	เฮือนคนตายค้าง	จิตไหลสะคุ้งตัน	
ผีอำ	ตายมรมึงเมียน	เฮือนนั้นอย่าอยู่คน	
อันนี้	เฮือนใดเอาขนผีลงแล้ว	ถึง ๓ คน บ่ควรอยู่	
ครั้นว่า	เป็นกุฎวิหารหมู่สังฆเจ้า	โสงกว้างหมู่พญา	ก็ตี
ครั้นว่า	เป็นลิ่งเว้า	เห็นจริงดั่งกล่าว	มานี้
บ่ควร	ทรงอยู่สร้าง	ไปได้หน่วงนาน	
ครั้นว่า	บ่ยากลงหนีแล้ว	ให้จนครวัหนีจาก	เฮือนนั้น
	ให้เสียดเคราะห์ฮ้าย	มุงคุดพร้อมสุด	
	ไชยคือศีลพร้อม	ฟังธรรมเทศน์อ่าน	
จึงจัก	หายเหตุฮ้าย	ภายหน้าอยู่ดี	

อันนี้	เขื่อนหลังโคฝูงหมู่แหลวแลฮั่ง	บินเวินมาจับ	
	ทั้งกาคำ	หมู่ยกยามาพร้อม	
เขื่อนหลัง	นั้นไฟสีไหม้	หลายหนเคราะห์ใหญ่	
ควรให้	เสียดะแท้	สระเกล้าเกษม	
อันนี้	ไม้อยู่ใกล้	หักโค่นตั้งเขื่อน	กิติ
จงให้	เสียดะแท้สุด	มุงคุดเขื่อนพร้อม	
ครันบ่	ทำตามเว้า	คือเฮาบอกข่าว	มานี้
ครันใน	เขื่อนอันนั้น	บ่คงหมั่นอยู่ดี	
อันนี้	คือว่าเหยียด่าพร้อม	แลนถื่นงูเหลือม	กิติ
	ทั้งสูงลิ้งขึ้นเขื่อน	แลลอคไปทางพื้น	
อันนี้	จักจิบหายเจ้าเขื่อนแท้	อนตายมีหลายอย่าง	
ครันบ่	เสียดะแท้ฮ้าย	ฝูงนั้นบ่อยู่ดี	
อันนี้	หมาทะยานขึ้น	เทิงเขื่อนทอนเท่า	กิติ
มันจัก	เกิดอุบาทว์ฮ้าย	เขื่อนนั้นบ่สงัก	
จงให้	บันข้าวน้ำ	ความกินให้หมาอ้อม	
กัจ	เสียดะแท้ฮ้าย	ภายหน้าอยู่เกษม	
อันนี้	คินว่าเห็นกบขึ้น	เทิงเขื่อนสนุกยั้ง	
จักอยู่	เย็นประเสริฐถ้ำ	คำฮ้อนแมนบ่มี	
อันนี้	คือเมงแอะแลม้มเผ็ง	ทั้งต่อแดนเหลือง	
บินมา	จับหลังเขื่อน	ซ้อกลอนอันใดแท้	
อันนี้	แอกแลฮ้อง	ง้อนคาดไถนา	กิติ
ครันมัน	หักคาคอควาย	เมื่อยังไถนั้น	
อันนี้	ควรแต่งขันดอกไม้	บูชาเคราะห์เสียดะแท้	
	ส่งหนีไป	ป่าไพรคงกว้าง	
	ทางตะวันออกฟูน	หนเหนืออย่าลืออยู่	
จงให้	เสียดะแท้ฮ้าย	สระเกล้าเกษม	
อันนี้	คือว่าฮั่งกินน้ำซี้ตัก	ฟ้าผ่าหลังเขื่อน	กิติ
ผ่านคืน	บ้านต้นหมากตาลพู	เขตแดนในบ้าน	
ควรให้	แต่งเครื่องแท้	เสกสูตมุงคุด	
	ตีบอายุชะตา	เขตเขื่อนกลางบ้าน	

อันนี้	คือว่าไถ่ข่อยข้า	ใช้ช่วงทาสา	หัวที่นั่น
	ให้ไถผู้ชาย	ภายลุนมา	
	จึงไถผู้หญิง	ข้อยคนควรรใช้	
อันนี้	ซื้อช้างม้า	จัวควายใหม่มาเสือน	ก็ตี
ให้ซื้อ	ตัวแม่มาไว้แล้ว	ตัวผู้จึงค่อยเอา	
ครันตี	ลงใจซื้อ	บ่ควรรจนเว้าปาก	
สมพอ	เอาก็จึงเทออกให้	เขาขายได้จึงเอา	
ครันบ่	กระทำตามเว้ามันจักขวงแผ่กว้าง	ภายหน้าก็เล่าหาย	
อันนี้	ให้ขอมคูข่อยข้า	ในเมื่อหัวที่	
คือคัง	มันเอาคั้นไฟ	ขึ้นเทิงเสือนเผาจูด	
ก็หาก	คือมวยผสมเทศเกล้า	ถือจ้าวหอกแหลม	
ครันว่า	เป็นสันไค่นั้น	เป็นตายบ่ตีหนึ่ง	
จักเกิด	อลแหลมแก่เจ้า	เสือนนั้นสิปลักพลอย	
อันนี้	ยามมันคั้น	นำกันหัวม่วน	
	ทั้งข่อยข้า	ผู้ตีแท้ชวดประมาณ	
ครันว่า	มันเหลียวเข้า	ในเสือนหลังล่า	ดูนั้น
ทั้งเหยียด	ขาแข่งพร้อม	เหลียวหน้าต่อเจ้าเสือน	
	เข้าเสือนคนนั้น	มันบ่ตีจักสิ่ง	
อยู่ไปเทิง	มันจักทำตีบเจ้า	เสือนนั้นบ่ตี	
บ่ควรร	เอามันไว้	ในเสือนขับส่ง	หนีท้อน
ก็บ่	ควรรไถซื้อ	คนนี้บ่ตี	
อันนี้	มีคนมานในท้อง	ถือพาทรงคัพภ์	อยู่เสือนนั้น
บ่ควรร	ซื้อช้างม้า	มาไว้ที่เสือน	
	ทั้งจัวควายพร้อม	หมูหมาเปิดไก่อ	ก็ตี
	กับไถซื้อ	ทั้งเข้าไถคน	
ถ้าจัก	ลงไปค้า	แนวโคก็อย่าว่า	หันท้อน
มีคน	มานอยู่แล้ว	เสือนนั้นอย่าตีไป	
อันว่า	บุตรตาน้อย	ในทวงเกิดฮ่วม	มานั้น
มีแต่	อักษละสังขารบุญแต่งให้	มาได้ก็จึงเป็น	แท้แล้ว
เฮานี้	หลอนท้อเป็นคนสร้าง	สงวนของโลก	

	สมเสพแก้ว	ค้นหาฮ้อนเปล่าคาย	
ครันว่า	ธรรมบมาแต่งให้	บุตรดาบเกิดฮ่วม	
แสนสิ	สมเสพแก้ว	กันเกี่ยวก็หว่างเหย	แท้แท้แล้ว
อย่าได้	ทำโกรธกล้า	ป้อยค่าบุตรดา	
	ทั้งหัวขวัญ	กอดนอนเฮียงข้าง	
ครันว่า	ไพหากได้ค่าป้อย	ลูกเกิดกับอก	
ดังนั้น	ทำบมาปูนแปง	เป็นไปภายหน้า	
	คัลหานั้น	บ่เป็นเนื้ออุปคน	
เพราะว่า	ทำบมาแปงปั้น	สิ้นอิทโท	
บมา	แปงเป่าลม	อัสสวาท	
บมา	ชูช้อยยูก	ปิวเบื่องแต่งวี	
จึงบ่	มีบุตรดาน้อย	ในท้องเกิดฮ่วม	โตนั้น
เป็นด้วย	หัวทาสฮ้อน	บุตรดาน้อยบ่เกิดนำ	
	ทำหากแปงมา	โตเลยเล่าประมาท	
ครันว่า	ค่าลูกแก้ว	โตแท้ก็ค่าทำ	นั้นแล้ว
อย่าได้	เอาลูกแก้ว	หัวมิ่งเทียมสอง	
	มันจักจับหาย	บ่ฮุ้งเฮียงจริงแท้	
อันว่า	หัวเมียนี่	กูมิ่งอย่าได้ว่า	
มีแต่	เจ้าแลช้อย	จาวัวฮ้อนหวาน	
อันนี้	การคองไหว	หัวเมียมเอาถิ่นใหม่	
ฝูงเถ่าแก่	และโคตรเชื้อ	อย่าผิดข้องเกี่ยวกัน	
ความเครียดฮ้าย	อันนี้ให้เจ้าเซสาท้อ	อย่าเอาถิ่นเป็นแน่	
ครันว่า	เอากันไปมันซี้เป็นฮ้างหม้าย	เลิงเรือยอยู่สะเทิน	
อันนี้	ไฟผู้เป็นแม่ออกค้ำ	ภิกขุหนุ่มจ้งหัน	ก็ดี
กรันเมื่อ	ลิกออกมาเอา	ลูกสาวตนเสียนั้น	
ผู้ค้ำ	ก็ทานเกืออาศัยบุญบ่มีหวัง	ติดแปดโตพอดี้	
มีแต่	เวรกรรมเจ้า	แถมมาซ้าคัม	
ไฟผู้	เอาแม่ออกค้ำ	เมื่อหน้าบ่มั่นคง	
คนใด	เป็นลูกค้ำ	ก็คือลูกของโต	นั้นแล้ว
ยังสิ	มาเป็นเขย	สิบ่ดีจึงแท้	

เป็นที่	อับอายเชื้อ	ทวดคาพิณหลังหล้า	
ฝูงหงส์	พันธุ์พี่น้อง	ชาวบ้านก็กล่าวขวัญ	
ทวดคา	ฝูงอยู่เฝ้า	กุมมัสตถานทั้งแปด	
มาไล่	เวรทุกขบ่แล้ว	บุตคาเจ้าบ่สบาย	
อันหนึ่ง	โผมีผิวแล้ว	จงเอาเป็นที่เพ็ง	นั่นเนอ
อย่ามี	ใจโลกเลี้ยว	ทำฮ้ายใส่แต่ผิว	
ครันจัก	ไปทำการสร้าง	สันใดให้บอกต่อ	
ครันไป	มาทางใดก็บ่เว้า	แนวนี้ก็บ่ดี	
อันหนึ่ง	มีผิวแล้ว	เห็นชายผู้ใหม่	ก็ดีนั่น
ครันไป	คิดอยากได้	มาซ้อนก็บ่ควร	
	ฟังเอาท่อน	หญิงชายทุกหมู่	
เฒ่าแก่	ฝูงชาติเชื้อ	ชาวบ้านสู่คน	
กับทั้ง	ราชาเจ้า	พญาหลวงคนเป็นใหญ่	ก็ดี
ขอให้	สอนไพร่ฟ้า	ชาวบ้านให้จ้อจำ	
ครันบ่	นำความห้าม	เทศนาสอนสั่ง	มานั้น
บ่ฮ้อน	เอื้องฮุ้งแจ้ง	ภายหน้าสิบ่ดี	เจ้าเอย
ครันว่า	โผบ่ฟังคำด่า	ลิเห็นจึงดั่งฉันว่ามานี้	
ฝูงอินทร์	พรหมอยู่เฝ้า	หลังเยี่ยมเพิ่นก็ซัง	
เพิ่นจัก	มากระทำให้	เป็นไปทุกอย่าง	
สารพัด	สิเกิดให้	นำใช้สู่คน	
ตั้งแต่	ทวดคาเจ้า	ฟังธรรมพุทธบาท	ปางนั้น
ก็จึง	นำช่วงไซ้	กระทำให้เกิดเป็น	
	ตั้งแต่ก็	ปางก่อนมีมา	
คนบ่	นำกองธรรม	บาปหนาภายฮ้อย	
มีทั้ง	แม่เก่า	พร้าพร้อมราหู	
จันทคราส	นักชดถุกษฮ้าย	สูญเข้าใส่กัน	
ทำให้	คนเลวข่า	ดีใ้ในอยู่บ่เขา	
	ยมกบาลนั้น	เป็นคนทำโทษ	
	แบกไม้ฮ้อน	ลงใส่เขียนตาม	
ทั้งให้	เป็นเคราะห์ฮ้าย	เจ็ญสิ่งพันอัน	

	นำมาถึง	คู่คนกายซ้อย	
อันนี้	พราหมณ์มุณีกาเจ้า	สอนองค์พญาพ่อ	
พอให้	ผู้เอื้องซ้อ	ดีฮ้ายบาปเวร	
เมื่อสิ	จาไปกว้าง	ก็ยิ่งไกลยาวยิ่ง	
พระก็	แปลอ่านไว้	พอผู้แต่ประมาณ	
พอแต่	สอนล้ำช้า	ฝูงไพร่ชาวเมือง	
	ฝ่ายคำสอน	มอบเวรวางไว้	
	ทุกทั่วด้ว	ในทิพขุมนวม	
ให้จับ	ตามคำจา	แห่งพระองค์กว้างไว้	
แต่นั้น	เขาก็ยินดีเห็น	ฟังธรรมชมชื่น	
	โมนาพร้าพร้อม	ผายแก้วคอกดวง	
	ทุกที่พร้อม	ชาวเชื้อสู่คน	แท้แล้ว
ครันบ่	เฮ็ดตามคองห้าม	พราหมณาใจข่าว	
บ้านเมือง	จักหล้าม้าง	สูญเสร้างสูงเฮื่อง	
แต่นั้น	เขาก็สาธุการไหว้	คอม ใ้สู่คน	
เขาก็	ลาเมื่อห้อง	ไผมันไหลหลัง	
อันว่า	พระบาทเจ้า	ก็เมื่อห้องแห่งตน	แท้แล้ว
พราหมณ์ก็	เจียรจากย้าย	กายเขตสาวดี	
	เอาตนหนี	คุ่งเดินผันฝ่าย	
พราหมณ์ก็	ม้มที่ฮ้าย	เขาใหญ่ไพร่พระนอม	
นับแต่	ลาจอมเข้า	ขวบนานสามมือ	
ค้อมว่า	เจ้าฮอดแล้ว	ภายลุ่มดินเพียง	
ก็จึง	เอาตนพัก	เมื่อยเคนเซายัง	
ครันว่า	มีแสงแล้ว	จึงผายเชิงย้ายย่าง	
	ตามด่านด้ว	ไพร่กว้างคุ่งไป	
	เข้าป่าไม้	หลายย่านภูผา	
มีหมู่	สกุณานก	ซัวแขวมันฮ้อง	
ครันว่า	หลายวันได้	หลายกินเดินป่า	
ก็จึง	ถึงเขตห้อง	เมืองบ้านย่านยาว	
ชื่อว่า	เมืองกัตตสิน	กว้างยาวสิบสองโยชน์	

เธอก็	เลยลวงเข้า	เตียงบ้านเขตเมือง
เธอก็	เอาตนยัง ในเขตกว้าง	ศาลาซาพักจอด เมืองใหญ่กุดสิน
มีพญา	กุดสินอยู่สร้าง นางสนมล้อม แสนล้ำค่า ช่างแลม้ จ้วควายเปิด บ่เคียดฮ้อน เงินคำไหล	เป็นเจ้านั่งเมือง บริวารหกหมื่น มาล้อมหมื่นตัน อนันต์เนกเหลือหลาย ไก่อหุมหาพร้อม สรรพลึงสันใด หลังมาปานน้ำ
สี่พัน	พญาพร้อม	หัวเมืองมาช่วย
เขาก็	ไหลหลังพร้อม	มาเฝ้าอยู่สุปี
อันว่า	ฝูงล่าเชื้อ	ชาวไพร่ประชาชน
เขาก็	มีความสุข	คู่คนจึงแท้
เพื่อว่า	สมภารเจ้า บ่เคียดฮ้อน	กุดสินกุมเหลือม ทรงสร้างอยู่สบาย
บัดนี้	ยังมีเศรษฐีเจ้า	ในเมือง ผู้นั่ง
มีเข้า	ของหลายมากล้าน	ประมาณยี่สิบสอง โกรฐ
อันว่า	เมียเศรษฐีนั้น	ตายไปมรนาถ
เศรษฐีก็	จึงเอาข้อย้ำ	มาซ่อนเฮ็ดเมีย
อันว่า	ลูกเศรษฐีนั้นก็ให้ไปเทียมซ้อน	หลานเมียเอื้อยพี
เศรษฐี	หากเฮ็ดผิดกรรมคาโลกแท้	กรรมพระเจ้ากล่าวมา
เลยเถา	บังเกิดฮ้อน	อุบาทว์ตั้งเมือง
อันว่า	คนในเมือง	ก็เล่าจนอิดยาก
	ความเจ็บไข้ก็เป็นตาย	ฮ้อนเฮ้งราษฎร
เขาก็	มาช่วยน้อม พระบาทเจ้า	เมืองนั้นก็ดังเดียว องอาจกุดสิน
พญา	ยินคำทุก	คอบเมืองสุญเสว้า
อันว่า	เมืองหลวงกว้าง	กุดสินก็หมองหม่น
คนก็	ตายพรากแล้ง	อิดแห้งขมอดใจ

ฝูงหมู่	พิชชอาหารเข้า	ในเยือกเงินขาด	
	ราษฎรบรมชื่นได้	ตายแห่งหอคทิว	
บังเกิด	ความจี๋ไฮ้	ทุกที่สารพัด	
	อนตายจึง	ราษฎรชาวบ้าน	
อันว่า	เจ้าเศรษฐีนั้น	ลคชั่วตายไป	
	ตกอเวจี	อยู่นานมีมัวแดง	
	ห้าร้อยปีแท้	เป็นกำเวรอันบ่ชอบ	
ยมภินาถ	จึงกระทำโทษให้	คนบ่สู้ฮึดคอง	
อันว่า	ข้าวของยี่สิบสองโกฐนั้น	ก็เสียไปเพียงอ้อยห้อย	
ไฟก็	บังเกิดใหม่	เสือนย้าก็บ่ยัง	
อันว่า	ลูกสาวผู้เอาหลานชายนั้น	ก็วางกันปะปล่อย	
ผู้เมีย	ลงฝ่ายได้	ผู้ผู้ขึ้นฝ่ายเหนือ	
คอบว่า	เศรษฐีเจ้า	เอาอ้อยเฮ็ดเมีย	
	เจ็ดขนาดแท้	จึงเป็นอุบาทว์	
ต้องเป็น	เหตุทั้งเมือง	ราษฎรเหมิดบ้าน	
อันว่า	พระบาทเจ้า	ก็เหงาโสกทนทุกข์	
คอบว่า	เป็นอนตาย	แก่บุญเฮืองเจ้า	
แต่นั้น	ฝูงหมู่ชุมสาวน้อย	ในเมืองเพศคอง	
	งามยิ่งอ้อย	เสมอเจ้าลูกอินทร์	
ก็หาก	ไปตักน้ำ	ยามมือแลงคล้อยค้ำ	
	ในสวนดอกไม้	สะพรั่งกว้างขอกเมือง	
ก็จึง	ไปเห็นพราหมณ์เฝ้า	กัมมัญฐานเถรแก่	
	เขาจอดยั้ง	ศาลากว้างขอกชน	
ครั้นว่า	ฝูงสาวน้อย	เห็นเถรเฝ้าแก่	
	เนาอยู่ห้อง	ศาลากว้างผู้เดียว	
แต่นั้น	พระก็เห็นสาวน้อย	ยามแลงลงท่า	
	พระบาทเจ้า	เถรเฝ้าเล่าถาม	
ว่าครา	ลีกาบ้อย	แม่ออกหนุ่มทั้งหลาย	ข้อยเอย
อันว่า	เมืองอันนี้	เรียกชื่อสันไค	
กับทั้ง	ราชาพระ	ชื่อคือไคเจ้า	

แต่นั้น	ฝูงสาวน้อย	ทั้งหลายเลยนั่ง	
	วางคู้	ประนมนิ้วเล่าขาน	
กันเด	ข้าไหว้น้อม	ตนประเสริฐขอพร	
เมืองอัน	นี้ชื่อว่ากุตสิน	โยชน์ยาวไพรงว้าง	
อันว่า	พญาเมืองสร้าง	เสวยเมืองคุ่มไพร่	
ชื่อว่า	พญากุตสินทรราชเจ้า	ทรงสร้างอยู่เสวย	แท้เหลือ
อันว่า	แสนเมืองเจ้า	ยังคอยอยู่ดี	
	ราษฎรใหญ่่น้อย	ยังหมั่นคอยอยู่ดี	
แต่นั้น	แม่อกเจ้า	บนบอกมหาธร	
อันว่า	ราชาพ่อ	หากมีความฮ้อน	
มีทั้ง	อนตายซ่อน	ตั้งเมืองอุบาทว์	
คนพอ	ตายหากแต่ง	สูญเศร้าทั่วเมือง	
จักว่า	อรหนฮ้อน	การโคบฮู้ที่	
	ได้เจ็ดปีนี้แล้ว	เมืองบ้านบ่ออยู่ดี	
แต่นั้น	พระบาทเจ้า	คิดอยู่ในใจ	
ฮ้อยที	เป็นเจ็ดขวง	บ่ชอบคองคองจิงแท้	
แต่นั้น	ฝูงสาวน้อย	ก็ลาองค์พระบาท	
เขาก็	คักหาบหัว	เอาน้ำค่วนเมื่อ	
เขาก็	ไปขุดไหว้	แสนเมืองบนบอก	
	เล่าเหตุให้	เห็นฮู้ฮู้คน	
อันบัดนี้	ยังมีพญาธรรมเจ้า	เดินทางมาจอด	
ฝูงข้า	ก็บ่เอาใจถาม	หาเมืองจิงแท้	
แต่นั้น	แสนเมืองเจ้า	ได้ยื่นคำสาวบอก	
ก็จิง	ฮีบฟังฟ้า	ไปไหว้บาทคำ	
ว่ากันเด	ข้าไหว้เจ้า	องค์ประเสริฐเหนือหัว	
บัดนี้	ยังมีกัมมัญฐานเถ้า	มาเมืองเขาอยู่	ศาลาพูน
จักว่า	มาแต่คิ้ว	ทางกั้นประเทศใด	
ข้าก็	บ่ห่อนฮู้	ก็หากบอกคำมี	
ฝูงหมู่	กุมรินาง	เที่ยวเดินตักน้ำ	
ก็จิง	ไปเห็นเจ้า	ศาลานอนอยู่	

ฝูงหมู่	สาวลำน้อย	ก็มาด้านบอกลอน	นี้แล้ว
แต่นั้น	พระบาทเจ้า	ได้ขึ้นข่าวแสนเมือง	
	ไซอาการ	บอกคำฉันนั้น	
พระก็	ดีใจแท้	ปานเห็นคำก่อนหมื่น	
ก็จึง	เลยยื่นถ้อย	แสนเมืองผู้ข่าว	
	ว่าดี ๆ แห่แล้ว	แสนเมืองผู้ใหญ่	เฮาเอย
บัดนี้	จงให้ท่านไปบอกฝูงล่าเชื้อ	ลูกหลานแท้ผู้คน	
ให้เขา	หาขันเงินพร้อม	หมากจีบพลูพัน	
อันว่า	วันหน้าเฮาสีไป	ไหว้พระยอดธรรม	
มีทั้ง	เต้าน้ำพร้อม	เสื่อสาดหมอนลาย	
	ทั้งปุ่นพู	ยาเครื่องกินของเคี้ยว	
อันว่า	พญาหลวงเจ้า	บอกหอหลังใหญ่	
	ในช่วงคุ้ม	สนามกว้างเค็งเมือง	
เขาก็	โดยคำเจ้า	ราชาดกแต่ง	
	ทุกที่ถ้วน	บอระบวนแล้วบ่นาน	
เขาก็	ดกแต่งไว้	ทุกสิ่งพันอัน	
พญา	พันเสนา	ออกวังย้าย	
ก็หาก	หลายเหลือสิ้น	สาวงามทั้งบัว	
เต่าแก่	ฝูงชำน้อย	ทั้งฮ้างแก่สะเทิน	
อันว่า	หญิงชายพร้อม	เป็นดินแหว่ดี	
มีทั้ง	พระบาทเจ้า	สถิตย์ยังจรดคำ	
ก็จึง	ไปเถิงห้อง	ศาลาแคมท่า	
	พระบาทเจ้า	ลงห้องจรดคำ	
พระก็	นำบริวารเข้า	ประนมเนียงทูลราช	
	มหाराชเจ้า	เห็นคนลั่นหลังโสม	
แต่นั้น	แหว ๆ พร้อม	ทั้งหลายไหลหลัง	
เขาก็	เคนขันดอกไม้	ของเคี้ยวหมากพลู	
แต่นั้น	พญาก็ยังเอาได้	ขันเทียนถวายราช	
ยกมือ	ขึ้นหว่างคิ้ว	วอนไหว้พระยอดธรรม	
กันต	ข้าไหว้เจ้า	องอาจพญาธรรม	

นำโศค	สัตว์ในสงสาร	ให้หกลึกโภภภัยฮ้าย	
เจ้ากู	เดินเดียวพ่าย	แดนใดมาฮอด	
	มีประโยชน์ด้วย	ใดแท้จึงมา	
อันว่า	เมืองของพระองค์	อยู่ที่ใดแดนนั้น	
ขอให้	ผายบอกบ้าน	โดยเส้นทาง	
แต่นั้น	เถรก็ฮักภาคด้าน	ขานตอบชาวเมือง	
	กับทั้งพญา	สู่ขุนจิงแจ้	
อันว่า	เฮาก็พึดพรากห้อง	เมืองที่อาโก	ที่หุ่น
เฮาก็	เดินไพรสน	เทียมเสียนคำฮู้	
ก็จิง	ไปถึงเจ้า	สัพพัญญูสอนสั่ง	
ในปี	เขตวันเขตห้อง	พระองค์เจ้าอยู่เสถียร	
จึงได้	เขียนคำฮู้	นำพระองค์ทุกวาด	
ก็จิง	เดินหาสอนฝูงล่าเชื้อเพื่อให้ฮู้	กองฮ้ายบาปบุญ	
แต่นั้น	พญาหลวงเจ้า	ดีใจชมชื่น	
ราชา	พระบาทเจ้า	เชิญเข้าสู่เมือง	
ขอนิมนต์	ให้เมื่อสอนฝูงข้า	เสนาน้อยใหญ่	
	ทั้งไพร่ฟ้า	ชาวเชื้อลูกหลาน	
	พอให้ฮู้	กองเกล้าบาปบุญ	
อันว่า	บ้านและเมืองฝูงข้าน้อย	ก็อดแห่งหอดหิว	
มีแต่	ความเจ็บไข้	เป็นตายทุกประเทศ	
จักว่า	เป็นเหตุฮ้าย	อันใดแท้บ่คิดเห็น	
ฝูงข้า	ขอนิมนต์พญาธรรมเจ้า	เมื่อสู่สนามเมือง	
ขอให้	เทศนาสอนในทางผิด	บอกสอนฝูงข้า	
แต่นั้น	มหาเถรเจ้า	จิงฮักแห่งขันนิมนต์	
เขาก็	เอาญาณห้าม	แห่พระองค์เข้าเมืองบ้าน	
ค้อมว่า	มาฮอดห้อง	เถิงขวงกลางผาม	
แล้วจิง	นิมนต์เถรเจ้า	เนาเทิงเมืองอาต	
แล้วจิง	โอกาสไหว้	วอนเจ้าเทศนา	
	ทุกที่พร้อม	น้อยใหญ่ทั้งหลาย	
	ทั้งหญิงชาย	ก็หลังโฮมมาเต้า	

เขาก็	มาพึ่งเจ้า	เทศนาสอนสั่ง	
ทั้งเต้า	แก่ฝูงใหญ่่น้อย	ประนมนิ้วนั่งฟัง	
แต่นั้น	พระก็จาในห้อง	ครองธรรมเข็ดผิดโลก	
สั่งโยก	ผิดฮิตบ้าน	เมืองติเสร้างหม่นหมอง	
ฟังเยอ	เขาจักไขแก่เจ้า	ทั้งหลายเอยทุกหมู่	
ยังมี	มหาเศรษฐีเอาข้อยซ้ำใช้	ทาสานั้นเฮ็ดเมีย	
เอาหลานชาย	มาอยู่ซ้อน	ลูกสาวน้อยแห่งมัน	
ก็หาก	มีจิงแท้	สมความเฮากถ่าว	จิงรื้อ
แต่นั้น	เข้าขาบน้อม	ทูลเจ้ากล่าวคดี	
ก็หาก	มีจิงแท้	คือความพระองค์ว่า	เสียเหลว
เดี๋ยวนี้	มันหากตายมอดเมียน	คับสิ้นฮอดข้าวของ	
แต่นั้น	พระก็ตรัสรู้	ในแห่งดวงจิต	
ก็หาก	ผิธรรมดา	บ่มั่นคงจิงแท้	
บัดนี้	เขาจักเทศนาให้	กองเอาผิวเมียให้ตกแต่ง	
อย่าได้	ทำดั่งเศรษฐีผู้นั้น	เมื่อหน้ายอมตีเพ	
ให้พา	กันหลังคูท่อน	เฮือนซานสิตกแต่ง	
แปงให้	มันถึกข้อ	กองค้ำคังกล่าวมา	
อันหนึ่ง	เฮือนหลังโคคนตายซ้อน	เถิงสองข่อนคนตายได้	เฮือนนั้น
ก็บ่	ควรกินของแลฝากฐู	เป็นผิวเมียซ้อนฮ่วมกัน	
อันหนึ่ง	เฮือนใดมีคนมานในท้อง	ถือพานักหน่วง	เฮือนนั้น
ก็บ่	ควรฝากซ้อน	สาวน้อยฮ่วมชาย	
อันหนึ่ง	แผ่นดินไหวก็้อง	ขางเฮือนหักถัน	
	นิมิตฟ้าผ่าไม้	เฮือนฮ้าวหมู่สถาน	
	ผ่าเดินบ้าน	สรรพสิ่งอันใด	
ก็บ่	ควรปลูกแปง	แต่งงานวันนั้น	
อันนี้	เขตขวงแท้	จนถึงเป็นอุบาทว์	
โภยภัย	พิชพยาธิด้อง	สองเจ้าผู้ตีเอา	
อันหนึ่ง	มีคนมานในเฮือนฐู	อย่าไปชูเรียงร่วม	
จักจับ	หายขนาดล้า	คำฮ้ายก็หากมี	แท้ตาย
ครั้นว่า	จักกระทำอันใดให้	ทำใจดี ๆ คิดให้มันถี้	พญาเอย

จั่งสิ	เอื้องฮุ้งแจ้ง	เมื่อหน้าต๋อไป	
อย่าได้	เห็นแก่ได้	หมายไว้แต่อยากกิน	
อันนึ่ง	มีคนตายในห้อง	เฮือนนางฮุ้งมิ่ง	ก๊ิด
คิ่นนึ่ง	หญิงชายก็คั่งเว้า	อย่าฮู้ค่านกล่าวเมีย	
อันว่า	ความเฮาต้าน	เทศนาไขข่าว	มานี้
มีแต่	ความฉิบหายวินาศเสียง	อิคฮ้ายฮอดข้าวของ	
ทั้งหมด	โกยภัยต้อง	เจ้ญหลวงเคราะห์ใหญ่	
บ่ว่า	แต่ชาตินี้	เดินเท้าชาติสิมา	
อันนึ่ง	หญิงคนใดมีสามีแล้วยังสมัครเล่น	คอมชายฮุ้งมิ่ง	
	มีคัพภ์ห้อง	เป็นฮู้ฮ่วมชาย	
หญิงคนนี้	บ่ควรทำสร้าง	กั้งดองเฮ็ดมิ่ง	
	ดีท้อเอาฮ้อน	ผูกแขนหันแล้ว	
อันนึ่ง	หญิงเป็นหม้าย	ฮั่วตายหนีจาก	
กับทั้ง	หญิงปะฮั่วเป็นแม่ฮ้าง	ฮุ้งนึ่งก็คั่งเดียว	
ให้กระทำ	ตามเฮาเว้า	เหมือนกันทุกสิ่ง	
กัจัก	อุทิสแม้ง	ภายหน้าบ่เกิดโภย	
อันนึ่ง	เป็นพ่อฮ้าง	บ่ควรเอาสาวหนุ่ม	
	เป็นพ่อหม้าย	บ่ควรฮ้อนเปี้ยวพลอย	
อันนึ่ง	ปู้ย่าเว้า	เต่าแก่ตานาย	
	มีหลานชาย	ฮุ้งนึ่งฮุ้งมิ่ง	
ครันว่า	มีฮู้มากกล่าวเว้า	เทียมสองเป็นคู่	
	ให้เขาเมื่อสร้าง	เฮือนฮั่วพ่อแม่เขา	พุ้นเทิน
บ่ควร	ไปปลูกสร้าง	เฮือนชานบ้านปู้ย่า	
	ครันบิคาเจ้า	มารดาพ่อแม่	บ่มีนึ่ง
ก็ให้	ปลูกคูปน้อย	ผานตั้งไต้ฮู้คิน	
อันนึ่ง	คนข่อยฮั่ว	ใช้ช่วงทาส	ก๊ิด
คือว่า	คนโนเฮือน	ลูกหลานของเจ้า	
เขาหาก	ไปหาเอาแท้	แนวใดแนวหนึ่ง	
ได้หลาย	เดือนคาค้าง	แรมมือฮุ้งคิน	
ไปนอน	นานอนไฮ่พร้อม	ชมฮู้ฮุ้งป้าไพร	

เลยเล่า	มานมีห้อง	ถือพาจากที่อื่น	
ก๊ีบ	ควรให้ขึ้นบ้าน	ในย่าวฝ่ายเฮือน	
ควรที่	ปลูกเฮือนน้อย	ให้เขาเซาซาก่อน	
คันว่า	ประสูติลูกแล้ว	จริงสระเกล้าเกษม	
ก็จริง	ควรให้ขึ้นตู้ห้อง	เฮือนนั้นก็จริงดี	
คันบ่	กระทำคังนั้น	จักจิบหาย	
อันนี้	จักปลูกแปลงลูกหลานให้	เป็นผัวเป็นเมียให้เป็นคู่	กั้นนั้น
คือว่า	ชายบ่เป็นกำพริ้า	มารดาพ่อแม่	สันนั้น
ก็หาก	ยังพริ้าพร้อม	กันแท้ยู่ดี	
ถ้าผู้	หญิงเป็นกำพริ้า	พ่อแม่ตายเหมิด	
ก๊ีบ	ควรเอามือ	ช่วยกันตักซ็อน	
ให้ผูก	ตามโบราณท่อน	มันจักคีทุกส่วน	
จึงควร	สุขเมื่อเก่า	เอาแล้วก็ยอมดี	
อันนี้	แม่หญิงบ่ได้เป็นกำพริ้า	พ่อแม่ยังเหมิด	
ผู้ชาย	เป็นกำพริ้า	พ่อแม่ตายเหมิด	
ก็จริง	ให้กระทำ	ดั่งเดียวกันแท้	
อันนี้	ผู้ชายเป็นกำพริ้า	พ่อแม่ตายไป	
แม่หญิง	เป็นกำพริ้า	พ่อแม่ตายไป	ก็ดี
ยามเมื่อ	โสมพขาวัญ	ให้แม่หญิงอยู่ทางใต้	
ให้ผู้	ชายอยู่ทางข้าง	ทางเหนือจั่งตีแมน	
ให้เอา	แขนขวาของผู้ชาย	พาดแขนซ้ายของผู้หญิง	
อันนี้	ชายกำพริ้า	มาเอาหญิงลูกท่าน	
	แม่หญิงกำพริ้า	มาเอาชายลูกท่าน	ก็ดี
บ่ควร	เอามือเขาซ็อน	กันแท้ให้ผูกเอา	
พ่อไผ	พ่อมันท่อน	โบราณเคยตั้งแต่ง	
ก็จริง	อุทิศแม้ง	ภาน้ำอยู่เกษม	
ถ้าว่า	กำพริ้าต่อกำพริ้า	ก๊ีบให้เอากัน	
	อายุต่อกัน	ก๊ีบให้เอากัน	
ฝูงนี้	มีแต่ความจิบหาย	เมื่อลุนกายซ็อย	
แพ้ซอด	ลูกน้อย ๆ	เจ็บ ไข้อยู่บ่เขา	

ข้าวของ	มีพอใช้	ก็บกบางลงเปล่า ๆ
ครั้นว่า	บ่ทำตามนั้นก็จักมีคำฮ้อน	ผิวเมียบ่หมั้นแก่น
แสนว่า	มีลูกเต้า	ความไข่บ่ขาดคิง
อายุก็	บ่ยืนยาวหมั้น	สมบัติบ่หมั้นแก่น
นับมือ	บกขาดแห่ง	ลงแพ้อยู่บ่เซา
บัดนี้	เฮจักไข่ข้าวให้	คองโลกผิดตำนาน
มันหาก	มีหลายประการ	จงค่อยฟังเฮาด้าน
ขอให้	องค์พญาเจ้า	เอาใจฟังสอนสั่ง
ลูกหลาน	ฝูงสำเซื้อ	กายซ้อยให้จ้อจำ
อันนี้	เป็นชาติเซื้อ	แต่ปู่ย่าตานาย
เซื้อสาย	อันเดียวกัน	แบ่งปันหลายคุ้ม
ครั้นว่า	อ้ายแลน็องอยาก	แยงฮ่วมเฮียงฮัก
มันอย่า	เอาเป็นเมีย	สืบแนวแทนเซื้อ
ครั้นว่า	ได้สามเสนคนแท้	จึงให้ฮ่วมวงสา
ได้สาม	เสนตานาย	จึงให้เอาแนวเซื้อ
คือว่า	เซื้อลูกอ้าย	ก็ให้ได้แปดเสนคน
ก็จึง	เรียกว่าเป็นไทไกล	ก็จึงควรเอาฮ้อน
	ในอุปการย์บ้าน	แดนเมืองตั้งอยู่
ครั้นว่า	อ้ายได้ลูก	ให้แม่นผู้ชาย
	ภยลุนน็อง	ให้แม่นผู้หญิง
	เกิดนำหลังผู้ชาย	ให้มันเป็นอ้าย
	ฝ่ายผู้ชายนั้น	เป็นผู้เกิดก่อน
จึงให้	เขาอยู่ฮ้อน	นำกันแท้ก็จึงดี
ครั้นว่า	ลูกน็องเป็นชาย	ลูกอ้ายเป็นหญิง
อย่าให้	เขาเอากัน	สืบดีเมื่อหน้า
จักเกิด	โภยภัยแท้	เคราะห์เจ็ญมีทุกอย่าง
อุบาทว์	มีมากล้น	ข้าวของเจ้าก็ยอมบาง
อายุก็	บ่ยืนยาวหมั้น	ตายไปไข่ป่วย
กระทำ	กินอันได้บ่ได้	ความขี้ไฮ้ออดลูกหลาน
ติดต่อ	ตามแนวเซื้อ	อาวอานูย่า

ตานาย	พ่อแม่เจ้า	บ่คงหมั้นอยู่คน	
ครันว่า	ตายเป็นผีจิกได้ลงไปใหม่	ในอบายภูมิ ทั้งสี่	
แสนปี	พันชาติถ้วน	จึงเลยพ้นออกมา	
	มาเกิดกำ	หนแห่งเมืองคน	เมื่อใด
ก็หาก	ทรงความทุกข์	อยู่เลิงบ่มีมั่ว	
ขอให้	ฟังเอาท่อน	พญาเอยให้จำจ้อ	เอาท่อน
กับทั้ง	ประชากรราษฎร์พร้อม	ชาวบ้านสู่คน	
หลอนว่า	เป็นชาตินามหญิงทางน้องนั้น	เป็นชาติคนชาย	
ครันว่า	เอื้อยนั้น ได้ลูกชาย	น้องนั้น ได้ลูกหญิง	
ครันให้	เขาเอากัน	มันบ่ดีเมื่อหน้า	
ผู้เอื้อย	นั้น ได้ลูกหญิง	น้องได้ลูกชาย	
ก็บ่	ควรให้เขาเอากัน	มันลืบตีจึงแท้	
ครันว่า	เอากันแล้ว	โภภักย์จักบังเกิด	
	ทำกินบ่ขึ้น	ขวงฮ้ายฮอดเจ้าของ	
อันนี้	หญิงผู้เอื้อยนั้น	ได้ลูกผู้ชาย	
	ทางน้องนั้น	ได้ลูกผู้หญิง	ก็ดี
	คาดเป็นผัวเมีย	หลีกก็บ่มีมั่ว	
จงให้	เขาทรงนุ่งผ้า	ขาวล้วนสู่คน	
แล้วจึง	ลงเฮือนซ้อ	พาขวัญเฮียงฮ่วม	
ครันผูก	แขนจบทุกสิ่งแล้ว	จึงทรงแก้เครื่องขาว	
จึงให้	สองเข้านั้น ให้นั่งในกระดั่ง	กินเข้าฮางหมู	
	สองผัวเมีย	จงพากันกินท่อน	
ครันบ่	กระทำดั่งนั้น	สองสิม้างจากกัน	
ครันบ่	กระทำตามเว้า	ความจิบหายมีมาก	
เงินคำ	เก็บเมี้ยนไว้	กระเด็นฟุ้งจากถง	
ครันว่า	ลูกฮ้ายลูกน้องเอากันนั้น	บ่เข้านั่งในกระดั่ง	กินข้าวในฮางหมู
ก็จัก	จิบหายวินาจ	เถิงเท้าฮอดมือตาย	
อันนี้	ครันว่าเป็นน้ำบ่าวแล้ว	บ่ควรสู่เอาหลาน	
ครันว่า	เป็นหลานชาย	บ่ห้อนเอาหน้าสาวซ้อ	
การอย่างนี้	จิบหายแท้	โภภักย์จักบังเกิด	

	มีเงินกำกั๊บข้าง	ควายข้างก็เล่าเสีย	
	ตราบต่อเท้า	เถิงเชื้อลูกหลาน	
	หิวหอดเข้า	ทิ้งหมู่อาหาร	
	ทิ้งผ้าแพร	ห่มกายคุมเนื้อ	
แพ้ออด	ฝูงหลานเหลน	เกิดมาภายหลัง	
จักแพ้	สอดลูกน้อย	ในท้องสิเกิดคอม	
อันว่า	จอมธรรมเจ้า	พญาเมืองให้จำจื่อ	เอาเทิน
จงให้	สอนล่าเชื้อ	ชาวบ้านสืบไป	
อันนี้	ถือว่าเป็นพี่น้องโตแล้ว	บ่ควรไปสืบต่อ	
คือว่า	อ้ายหากตายจากแล้ว	ปะฮ้างอย่างใด	พอดี
ครันว่า	เอาไปแล้ว	บ่มีคงหมั้นแก่น	
มีแต่	สิวินาจอ่น	โสมฮ้อนขาดประมาณ	
ครันเจ้า	สืบหน้าไพร่	ให้เจ้าค้อยปองเอา	
จงให้	สองเจืออม	จูบมือกันแท้	
	แม่จูงให้จูบ	มือผู้ชายเบื่องขวา	
ผู้ชาย	จูบมือผู้หญิงเบื่องซ้าย	สาแล้วจึงค้อยเอา	
แล้วจึง	พากันนั่งในกระดิ่ง	กินเข้าฮางหมู	
อยู่ได้	ดินหัวขึ้นไค	บ่อนลงทางใต้	
ให้เด้าแก่	ผูกแขนให้	แล้วสองเจ้าจึงผูกกัน	
ครันว่า	บ่กระทำตามเรื่อง	ให้ผิดคองดั่งกล่าว	มานี้
กั๊บ	ควรสืบได้	เสียแพ้ย่อมสิขวาง	
อันนี้	อ้ายหากไปเอาน้อง	อยู่ฮ่วมเฮือนเดียวกัน	
	น้องไปเอาเอื้อย	อยู่ฮ่วมเฮือนเดียวกัน	ก็มี
นับแต่	เป็นพงศ์พันธุ์	กั๊งเนวนามเชื้อ	
อันนี้	เอาน้องแล้ว	ผัดเล่าปะหนี	
แล้วซ้ำ	ไปเอาป่า	เอื้อยพีเมียดน	ก็ดี
บ่ว่า	แต่อยู่ในเฮือนเมีย	พืงพงศ์พันธุ์เชื้อ	
	หญิงชายพร้อม	ก็คือคังเดียวกัน	
อันนี้	คือคังหมาหาเที่ยวสมเสพเล่น	เดือนเก้ากั๊บปาน	
หาบ่อน	เอาบ่ได้	คือหมากินของเนา	

เป็นคั่ง	แมงวันเขียวตอมอันฮ้าย	อาจมซื้ออยู่ถาน	
มีแต่	ความทุกข์มันสิมาเล่นเข้า	เถิงเท้าฮอดมือตาย	
อันว่า	ป่าแลลงหาบได้	จักไผ่สิเป็นแก่	
มีแต่	เขยและไก่	เหลือห้องอยู่เฮือน	
ทำสันใด	เฮ็ดให้เป็นแนวเชื้อ	เดียรงานสัตว์ป่า	
แสนสิ	ปรารณนาว่าให้เฮืองฮุ่งถ้ำ	เซาท้อนอย่าสิหวัง	
เกิดมา	เป็นคนพอกกระทำให้	ถึกคองคนแท้	
	บ้านเมืองเฮา	มันจั่งสิฮุ่ง	พญาเฮย
คองบาป	คองเวรให้หลีกเว้น	แนวฮ้ายอย่ากระทำ	
แนวมัน	เป็นกรรมแล้ว	ให้เอาใจหนีหลีก	
	อย่ากระทำแนวนี้	คือสัตว์สงชาติต่ำ	
ครันว่า	เอื้อยก็ให้ว่าเอื้อยฮ้ายก็ให้ว่าฮ้าย	แนวนี้จั่งดี	
ครันว่า	โตได้ลงเป็นไก่	เขยขวัญของเพื่อน	
จงให้	เคารพนอบน้อม	คุณเจ้าปู่ย่าตน	
ลูกก็	ให้ว่าลูกป่าก็ให้ว่าป่า	อวาอย่าประมาท	
ให้เฮ็น	ตามชาติเชื้อ	เมื่อน้ำจั่งดี	
อันนี้	คือว่าเป็นชาติเชื้อ	แก้วกิงแนวนาม	ก็ดี
ให้ถื่อ	ตามกันไป	ฮอดหลานเหลนหล่อน	
เถิงเมื่อ	ยามเจ็บไข้	อย่าปะกันให้บ่เป็น	กันท่อน
ครันมี	หมู่อยู่ใกล้ขออันใดให้ได้	ของใช้อย่าสิแพง	
จงให้	ซดช่วยแท้	คือเฮาอยู่ใกล้กัน	
จั่งสิ	มีความสุข	ครอบเฮาใจกว้าง	
จงให้	จงจิตหมั่น	ฟังเอาจ่าจ้อ	พญาเฮย
ครันว่า	ฮู้เฮืองข้อ	ความฮ้ายอย่ากระทำ	
	ทุกซำซ้า	ฝูงหมู่มาร	
ครันแม่น	พงพันเชื้อ	แนวโตอย่าสิว่า	
การปรับ	ใหม่ใส่โทษฮ้าย	ฝูงนี้อย่าให้มี	
อย่าได้	โกทาฮ้าย	กุมตีป่อยดำ	
เป็นทาง	จิบหายขนาดแท้	อยากมีนั้นอย่าฮู้คอง	หันท่อน
ครันกระทำ	อันใดให้	ใจดีจั่งสิฮุ่ง	เฮืองคาย

เสียดอันใด	ก็ด้วยใจจดใจเพียรก็จึงกว้าง	เมื่อน้ำก็ข้อมดี	
ครันว่า	อยากคิดค้า	หาเงินค่าทุกสิ่ง	
हांว	ควายช้างม้า	พร้อมหมู่ข้าวของ	ก็ดี
กรันสิ	ลงไถนา	แฮกสูญตกกล้า	
จงให้	พากันสร้าง	อย่าผิดกันเถียงจ่ม	กันเนอ
ให้พร้อม	กันทำเพียรค่อยน้ำอม	กระทำสร้างจ้งสิมี	
อันนี้	ครันจักหาเมียช้อน	ชมสองเป็นคู่	
ให้หลัง	ดูผู้ไกลแลผู้ใกล้	ชุมเชื้อชาติโต	
อย่าได้	เห็นแต่ใจโมโห	สิบตีจรงแท้	
จงให้	คิดแน่ ๆ	ลูกป่าลูกจุง	
อันว่า	ญิงชายพร้อม	พากันให้คิดดี	
ครันแม่น	เชื้อพี่น้อง	กันแล้วให้นับถือ	
อย่าได้	มีใจคด	แง่อนกระทำเลี้ยว	
ครันผู้	ไกลแลผู้ใกล้	ให้คิดเบ็งดีหนี	
อย่าได้	มีใจคด	ต่อพงศ์พันธุ์เชื้อ	
	คนเป็นไก่	ให้ยำโคตรลุงตา	
คนเป็น	พี่น้องก็ให้ยำอาวอา	ป่าลุงของเจ้า	
คนเป็น	เขยให้ยำพ่อเต่า	ลุงตาเจ้าโคตร	
	เป็นเมียก็	ให้ยำผัวแก้ว	
	ลูกให้ยำพ่อแม่เลี้ยง	ฝูงเต่าคู่คน	
เพื่อนั้น	มีคุณหลายให้	นับถือบุญเลี้ยง	
ครันว่า	เป็นเมียแล้ว	ให้ยำผัวแลปู่ย่า	
อย่าทำ	ใจโกรธกล้า	เถียงถ้อยตอบเร็ว	
ครันว่า	ฟังความห้าม	เฮาจาไซอ่าน	มานี้
เสียดให้	มีก็บ่ได้	ความจีไ้เล่นเตียง	
ความทุกข์	มีเหลือสิ้น	ในอุบายแสนส่วน	
จึงมา	เกิดเป็นคนทุกข์	อยู่ในชุมนุมกว้าง	
อย่าได้	มีใจเลี้ยว	โมโหโลกถ่าย	
ใจให้	คิดต่ออ้ายแลน้อง	เมื่อน้ำก็จ้งดี	
ครันว่า	โตอยากได้ลูกน้อย	เชื้อชาติเดียวกัน	

เฮาบ	แม่นแนวอาตยา	ฝ่ายขวามีได้	
ฤทธิ์	โตกี่ปกล้า	วิชาโตกี่ปแก่	
ฝูงหมู่	ลูกแลเต้า	ข้าวงของหน้อยบ่หลาย	
	เฮาพร้อมกัน	อยู่กับไทบ้าน	
อย่าเอา	ผัวแนวเชื้อชาติมันเข็ดขวงขนาดแท้	โตเฮานี้บ่ดี	
แพ้ยอด	แดนดินบ้าน	ศรีเมืองกี่ปู่่ง	
	การยุ่งยากหาที่สุดบ่ได้	ทะเลอนเยื่อนบ่ตาย	
แต่ว่า	เป็นพญาแล้วก็คอกยากเอาสนมเหง้า	ในวังกัณฑ์	โตนั้น
ก็หาก	ยังบ่ได้	เซาท้อนบ่ควร	
ให้ได้	ตามสายเชื้อ	แนวนามเชื้อชาติ	เขานั้น
มันจึง	บ่เคียดฮ้อน	เมืองบ้านอยู่เกษม	
ครันบ่	แม่นเชื้อโตแล้ว	ก็จึงเอาให้คิดเบ็ง	เอาท้อน
	ผู้ชั่วผู้ดีผู้มีตระกูลสูง	ฮ้างมีคุณล้ำ	
	สมพอเอา	ก็จึงเอามาฮ้อน	
ครันจัก	เอาไปแท้	ให้ดูหวนหาฤกษ์	
วันแล	มือให้ถักด้อง	กันแล้วก็จึงเอา	
ครันบ่	ถักฤกษ์ฮ้าย	วันเกิดศัตรู	
ให้ถัก	นามราศี	ก็จึงดีแท้	
ครันว่า	ผู้เกิดวันพฤหัสบดีเกิดวันจันทร์ให้	เอาผู้เกิดวันพุธ	
	วันอังคารให้	เอาผู้เกิดศุกร์	
	เกิดวันเสาร์ให้เอาผู้เกิด	วันเดือนขึ้นสองค่ำ	
มันจึง	ชูช้อยล้ำ	กระทำสร้างก็หากเฮื่อง	
ครันว่า	เกิดเดือนสิบสองให้	เอาผู้เกิดเดือนยี่	
	เกิดเดือนสาม	ให้เอาผู้เกิดเดือนเจ็ด	
	เกิดปีมะโรง	ให้เอาปีกุล	
	เกิดปีระกา	ให้เอาปีขาล	
	เกิดปีมะเมีย	ให้เอาปีมะเส็ง	
	เกิดปีวอก	ให้เอาปีจตุ	
อันนี้	หากแม่นปีนิมิตลง	มาแต่เทิงฟ้า	
ครันเอา	ตามคือเว้าก็หากดิขนาดแท้	กระทำสร้างก็ฮุ่งเฮื่อง	

	บ่เดือดฮ้อน	สรรพสิ่งสันโด	
	โภยภัยสัง	ก็บ่มีมาต้อง	
ข้าวของ	ก็หากมีเหลือล้น	แนวโคบ่คกค่า	
เมื่อกี้	ย่าเกรงมิ่งเหง้า	ผัวแก้วบ่ค่าแล้ว	
ครั้นว่า	ลูกแก่นแก้ว	เกิดฮ่วมอุทร	
ก็หาก	บริสุทธีดี	เกิดมาบ่เจ็บไข้	
ก็หาก	สมงามแท้	ใผเห็นก็อย่าเบิ่ง	
มีแต่	ผู้ฮวยกฮุ่ม	หอมหุ่มจูบชม	
ครั้นว่า	ใหญ่ขึ้นแล้ว	เป็นบ่าวเป็นสาว	
ฮู้จัก	ครุบิดามารดา	ผู้เพียรถนอมเลี้ยง	
บ่ให้	เคื่องใจเจ้า	มารดาพ่อแม่	
บ่ได้	บอกสอนยากแท้	กระทำสร้างสิ่งใด	
นับแต่	โนแดนด้าว	ชาวเฮาทุกหมู่	
ไผมา	เห็นนาลน้อย	ใจม้อยปวดกระสัน	
อันนี้	เฮาก็ไซ้กระบวนให้	ทางดีให้จำจื้อ	เอาท่อน
ไผหาก	เอาหัวได้ตั้งเว้า	มานี้ประเสริฐดี	
บัดนี้	เฮาจักไซ้ปากเว้า	ฤกษ์แห่งมันผิด	ท่อนเนอ
มันบ่	ถึกราคี	จงค้อยฟังเฮาด้าน	
	ใผผู้ยังคือ	กระทำแล้วก็หากเป็น	
ครั้นว่า	อยากได้ให้	ประกอบด้วยน้ำใจ	
จงเฮ็ด	ใจดี ๆ	ค้อยพากเพียรถนอมเว้า	
อย่าเห็น	แก่โมโหฮ้าย	โกทาใจด้อย	
	อยากได้ข้าว	ของอันสิ่งใด	
ก็ด้วย	ความโลกสั้น	อั้งแต่โมโห	
	โล โภนี้ก็บ่ค้อยอยากได้เมีย	ก็ด้วยความใจฮ้อน	
อยากได้	ผัวอยู่ฮ้อน	คอมเจ้าผู้เดียว	นี้ก็บ่ดี
แนวสิ	เป็นโภยภัยบ่อ่าวเฮื้อ	ทางสิสร้างก็บ่มี	
	เห็นนาดี	ฟ้าวอยากถามซื่อ	
บาดว่า	นำรุ่งม่วงม	สิคางไ้อ์โอยแหนง	
เห็นคุณ	แสงแพงเหลือล้า	อยากกำมาให้มันฮู้อย่า	หวังท่อน

บอกว่า	ถืออันมันขวงขนาดแท้	เหลือล้าก็หากมี	
	เหลียวเห็นหญิงผู้ดี	ก็ค่อยออกไปเทียมซ้อน	
พบผู้	ชายงามว่าอยากได้เฮ็ดซู้	ทางสาวนั้นน้อยวอน	
ชาติที่	แนวนามไม้	หลายล้าก็หากต่าง	กันแล้ว
ล้าก็	หากงามบ่แพ้แล้ว	ใจนั้นก็หากโคน	
ก็มี	ให้ค่อยพิจารณาแท้	หญิงชายสาวบ่าว	
ทั้งเด้าแก่	แลแม่ป้า	อาพร้อมหมู่ลูกหลาน	
อันนี้	เป็นชาติเชื้อ	บ่าวไพร่ราชบุตร	ก็ดี
บ่ควร	เอาเป็นเมีย	สิบตีภายใน	
อันนี้	มิตรสหายผู้	เอากันเป็นเสี่ยว	ก็คือนั้น
ลีเอา	กันกับได้	ทางลูกเด้าก็บ่ควร	
อันนี้	ขึ้นสู่เมียววันศีลนี้	ก็ป่าบงเป็นบาป	
ศีลดับ	ศีลเพ็งกับได้	ศีลน้อยก็บ่ควร	
ไผ่ผู้	เคยชมซ้อน	วันศีลสมเสพ	
ความบาป	มาเล่นต้อง	เวรฮ้ายก็เล่นถึง	
บอกว่า	มรณาเมี้ยน	ลงอบายทั้งสี่	
สองผัว	เมียกุมเกือกแก้ว	กันพุ้นอยู่แผ่นดินแดง	
ขมกิบาล	เจ้าเอาน้ำ	ทองแดงมาถอก	
ใส่ปาก	ตักแซกฮัดผูก	เกี่ยวเข้าใส่กัน	
มีทั้ง	นำบาศ้อย	ลานเลียดแหลวไหล	
	กำลังใสเป็นหนอง	ออกทวงทางท้อง	
เขาก็	กุมเกือกแก้ว	คะเย็บเป็นสาวสะอาง	
เขาก็	ทุกอย่างใช้	ในที่อบายภายหลัง	
จึงได้	เกิดเป็นคนทุกข์	อยู่ในชุมนุมกว้าง	
ยังเล่า	กินมาซ้อน	เอากันเป็นคู่	
มีบุตรตา	ลูกจี๋ไม้	เป็นฮ้ายบาดมะเร็ง	
อันนี้	เวรเขาได้	สมเสพวันศีล	
เวรเขา	มีมากลั่น	คนคือประมาทธรรม	
กรรมจึง	มีเหลือลั่น	เป็นคนมาบ่คือหมู่	
หรือว่า	เป็นแต่ซู้	ก็ควรห้ามบ่ให้ทำ	

อันนี้	บ่าวสาวสำน่อย	ทั้งหมู่สาวงาม	
อายุยัง	บ่ทันกายชาว	อย่าได้เฝ้าช้อน	
เฮานี้	ลอนท้อเป็นคนค้ำ	โลกางโลก	
ครันว่า	อายุบ่ทันถึงชาวอย่าเอาเมียช้อน	เสียงสองเป็นคู่	
หญิงแล	ชายก็คั่งเว้า	เฮาด้านสั่งสอน	
ให้อายุ	ชายเกินหญิง	จึงควรเอาช้อน	
ให้อายุ	หญิงมีน้อย	หลุดลอยลงเบื้องต่ำ	
จึงเอา	กันเป็นแก่นหมั้น	ลิกูณค้าสูงเฮื่อง	พญาเอย
บัดนี้	เฮาจักไขกระบวนให้	เป็นคองพอสะน่อย	พญาเอย
ครันสิ	เว้าให้เผียน	พอยังกว้างยี้คยว	
ขอให้	เอาใจเจ้า	กระทำตามสอนสั่ง	
แล้วจึง	สอนสั่งเชื้อ	ชาวบ้านสืบไป	
อันนี้	ขามจุกุฝนเข้า	กลางวัสสามาฮอด	
ผิวเมีย	บ่ควรลงแฮกขู้	เป็นหมั้นแก่นสาร	
อันนี้	ลูกเฮือนมีแล้ว	บ่ควรเอาหลาน	
	แลอ้ายน้อง	แนวเชื้อก็บ่ควร	
อันนี้	ครันสิเอาเมียมาอยู่เฮือนโตนั้น	ครันทางเหนื่ออย่าอมกล่าว	มาเทิน
ให้ไป	อมเอาแต่ผู้อยู่ทางฝ่ายใต้	มาไว้ก็จริงควร	
ครันบ่	เฮ็ดคั่งนั้นจักจิบหายเท้	ตายเสียงสู่ประการ	
จึงได้	ด้านกล่าวไว้	พญาจ้อจำเอา	
ครันว่า	บ่ทำตามคองเฮาค้าน	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
	มันสิขอ	อิดยากช้อน	
มีทั้ง	ความเจ็บใจ	โกยภัยมีทุกอย่าง	
ศรีเมือง	กั้นบ่มีอสุญแสดเสร์	ศรีบ้านบ่ขุ่นเฮื่อง	
บัดนี้	เฮาสีลางค์เจ้า	พญาเมืองสาก์อน	
ลาทั้ง	ฝูงพระน้อย	ทางนี้คู่คู่คน	
แต่นั้น	ราชาเจ้า	เสนาทุกหมู่	
	นบนอบไหว	ทูลเจ้าอยู่สสอน	
พากัน	สาธุการพร้อม	โมนาชมชื่น	
หวานข้าว	ตอกคอกไม้	บูชาให้เทศนา	

แล้วจึง	ลาบาทไท้	ทุกหมู่เมื่อเฮือน
พากัน	บอระบัดตามคำสอน	สู่วันบิรมิเว็น
พระก็	บั้วระบัดฮีตไว้	สอนเชื้อราษฏร
แต่นั้น	เถรก็เจียรระกานย้าย	ลาไปพลอยพราภ
หนีจาก	เมืองใหญ่กว้าง	กุดตลิ่งล้ำโยชน์ยาว
นับแต่	พญาอยู่ยัง	สอนไพร่ชาวเมือง
	คูนานเหิง	แปดวันจริงแท้
แล้วจึง	เอาตนย้าย	ลาไปเดินป่า
กายแค้น	นาขอบบ้าน	เมืองกว้างย่านยาว
เหลียวเห็น	ทุกสิ่งชั้น	เคียรคาคคอยคง
เจ้าก็	หลงพานพบ	สู่แดนเมืองบ้าน
คราวนี้	มาตกกลางป่าไม้	เห็นเสียงสู่อัน
เถรก็	ขึ้นโคกกว้าง	เข้าชั้นหลั่นคอย
พอเมื่อ	วันสุญเสร์่า	ค้อยค้ำลงแลง
พระก็	แยงไพรसन	คุ้งเดินไปหน้า
ค้อยเห็น	บัพพโติดตั้ง	คอยสูงเขาใหญ่
ก็จึง	เห็นเผดฮ้าย	ฝูงหมู่วิวิกาย
	มีหลายตัว	อยู่เนาในหั้น
มีทั้ง	ฉุยชายพร้อม	ปนกันจีนช่วย
เขากี้	นอนแผงยั้น	นำกันเป็นคู่
เขากี้	กุมเกือกกัว	ภูมียู่อาจมหา
สังกินนุ่่ง	หาเสื้อผ้าบได้	พอสิตุ้มหม่นอน
	เขากุมกัว	กามคุณสมเสพ
	ตัวฮูปฮ้าย	สมหน้าสิ่งโจน
แต่นั้น	เถรไปต่อเห็น	เขาถามทีว่า
ดูรา	เผดหมู่นี้	เป็นบาปสันใด
ดูจึง	ตกอเวจี	อยู่คอมกันนี้
แต่นั้น	เผดฮับต้าน	ขานตอบมหาเถร
เขากี้	ยอมมือทูล	ใส่หัวประนมไหว้
ฝูงข้านี้	ได้ประมาทถามถ้อย	นำกันแต่ชาติก่อน

ครันไผ	ตายก็ได้มาอยู่ดี	ชมช้อนอยู่อบาย
เผคผู้	หญิงผู้นั้น	มันก็เล่าเป็นควาย
เผคผู้	ชายเป็นเสือ	คายกินยังชั้น
อันนี้	กรรมเขาได้	ปรารถนาด้านประหลาด
กันว่า	บ่ได้เจ้าชาตินี้	บ่หวังว่าสิยินยอม
พี่สิ	ตายเป็นปอม	สิไปจับหลักฮั่ว
บ่ได้	กลัวกินเจ้า	เสียแล้วพี่บ่เมื่อ
พี่สิ	ตายเป็นเสือ	สิไล่กินควายน้อย
บ่ได้	นั่งพร้อมพลอย	เขื่อนน้องพี่บ่เขา
กรรมเขา	มีเสียแล้ว	ปรารถนาเฮียงฮ่วม
ก็จึง	มาอยู่ช้อน	อเวจีใหม่ฮ่วม
สองเผค	หญิงนั่งนั้น	คือดั่งแนวชะนี
	ตกอเวจี	อยู่จมในพื้นที่
	ไฟลามไหม้	ดินมีอกุศขาด
มีทั้ง	เลือดหยาดย่อย	หนองจั้นบุญกิน
เผคผู้	ชายมีสี่เนื้อถ้ำ	งามเกียงปอดใด
	ลงไปกอดฮุ้ม	หญิงนั้นอยู่อบาย
เขาได้	ปรารถนาไว้	นำกันไว้ว่า
ครันเจ้า	ลงไปใหม่	อเวจีจมจุ่ม
พี่สิ	ลงชวดน้ำ	เอน้องจูบชม
หญิงหาก	มีกรรมสิ้น	ชายมีบุญก็บ่ได้อยู่
ได้ลง	ชูกอดฮุ้ม	จมใหม่ฮ่วมผู้หญิง
เผคผู้	หญิงหนึ่งนั้น	นอนหงายค้ำอยู่
ลูกหาก	ออกจากห้อง	กากันแม่นผู้ชาย
	ตั้งแต่กี้	ได้หมายฮ่วมเฮียงสอง
ครันว่า	บ่ได้น้องชาตินี้พี่สิตายเป็นตุ่น	ไปกัศเครีอพู
	ตายเป็นหนู	ไปกัศเครีอหูก
ตายเป็น	ลูกอ่อนน้อย	คาห้องแห่บ่ลง
ทรงทุกข์	ใหม่ความโมโห	นำหญิงแต่ชาติก่อน
เวรจริง	มาเล่นต้อง	นำใช้อยู่อบาย

เผดนี้้ง	นั่นญิงชายช้อน	นำกันติดต่อ
คนโต	คิดผู้หมั้น	กันเกี่ยวอยู่บ่มาย
ตั้งแต่	ชาติก่อนพุ้น	ญิงกับชายเว้าจากัน
บาทสิ	จากว่าเจ้าสั่งมาจามอาดหลายแท้	แม่นเจ้าเกิดวันหยั่ง
อ้ายก็	อยากผูกก็สัดตัดก็ตาย	เกิดนำวันนี้อง
อันว่า	สองคนนี่	มีเวรเหลือยิ่ง
จึงได้	พันพอดเกี่ยว	กันไหม้อยู่แผ่นแดง
เผดตัวนี้้ง	หัวคาถ้ำ	ญิงชายทั้งคู่
	หินเต็งหนีบไว้	สองเจ้าบ่ให้หนี
	แต่ก่อนก็	สองเล่าจากัน
ว่าเจ้า	ผู้งามเหลือล้น	ไผแยงบ่มีเหมิด
พื่ออยาก	เกิดฮ่วมห้อง	สายใส่แห่เดียว
	กรรมเขาไซ้	หินผาเต็งอยู่
ยังสิ	ได้เป็นคู่แก้ว	กันพุ้นชาติสิมา
เผดนี้้ง	มีหนองพริ้อย	ฮู้ทวงไหลหลัง
เผดตัวนี้้ง	อ้าปากไว้	คองถ้ำตังกิน
อันนี้	กรรมเขาไซ้	ปรารณานำกัน
แต่ชาติ	ก่อนว่าเอา	แต่บุญหัวได้
ขามะเฮี้ง	สิแบกเล่นน้ำ	บาดไหลหลังย้อยคำ
เขาสิ	ต่งเอาอันนี้	เวรเขามิมาแท้
ตั้งแต่	ชาติก่อนก็	นำไซ้อยู่บ่เขา
เผดตัวนี้้ง	นอนพลอยแล้ง	บ่ได้กินหยั่งห้องเปล่า
เขาบ่	ตกฮอดห้อง	ถึงแห้งจ้อยผอม
อันนี้	เขาเว้าว่าสาวบ้านช้อย	ตายเป็นเขาเขียวคือเทา
	อ้ายนี้บ่ยาก	กัมเกี่ยวมันแล้ว
บาดว่า	สาวบ้านเจ้าตายเป็นเข้าหมากกล้า	แก่นหญ้าสิค้อยเต็ม
อันนี้	เขาได้ปรารณานวัน	ทางดีไปหาข้าว
ของตัว	มีอยู่แล้ว	ปรารณาแท้ใส่บ่อนพลอย
เผดตัวนี้้ง	นอนเปื่อยเนื้อ	ปะคิงนอนอยู่
บ่มี	คู่ฮ่วมข้าง	นอนแล้งอยู่แต่มัน

อันนี้	มันได้ลงความไว้	คราวหลังปางก่อน	
ว่าบ่	ได้เจ้าชาตินี้	บ่หวังว่าลีเอาไผ	
บ่ได้	แนวเฮือนนี้	บ่เอาเมียจักเทื่อ	
เขามิ	เวรแต่ท่อนี้	จึงนำใช้อยู่บ่เขา	
	ฟังเยอเจ้า	น้อยหนุ่มทั้งหลาย	
	ญิงชายเอย	คอยฟังเยอเจ้า	
ก็จริง	ปรารณาคั่ง	มายาฮักฮ่วม	กันนั้น
ผู้หนึ่ง	มีบุญหลาย ผู้หนึ่ง มีบาปฮ้าย	ก็ลงใช้อยู่ฮ่วมกัน	
เวรกรรม	ของคนนี้	ก็นำไปจึงว่า	มาแล้ว
	คำปรารณาโตอยากได้	ทำนั้นแนเนอ	
	คันออกปากให้มันเป็นตระกูล	จึงสิมีคุณแท้	
	ลงความแล้ว	ใให้มีใจแน่วแน	
ให้มัน	ถึกบ่อนแม้ง	จึงเป็นหมั้นแก่นสาร	
คันกระ	ทำแนวขวง	พอหากขวงจึงแท้	
	หาประมาณพอ	มีท่อกันออกบ้าน	
คะลำก็	คะลำขนาดแท้	ใให้ถื่อหมั้นแน่อน	
ฟังเยอ	เดียรณานฮ้าย	สิวิกายฝูงเปรต	ดูเอย
ใให้สูตั้ง	นโมบอบน้อมไหว	หากุลพุทธบาท	
คือพุทธโร	ธัมโมสังโฆใให้สูตั้งต่อไหว	จึงหายวันบาปเวร	
คือมว่า	พราหมณ์ตั้งแล้ว	จึงลาคู้งเดินไป	
	กายไพเราะขวง	ล้วงคอยดงกว้าง	
	เอาตนเข้า	ไพเราะสนคั่นเดือน	
เถรก็	เลาะเลียบก้อน	ผาล้านล้วงพู	
	แลเห็นไม้	เดียรคาดเจียวนิล	
	ลมมาตีสายา	กึ่งกวยควยค้อม	
เห็นทั้ง	ดงเข้าชั้น	ภูพะนั่งต้นหอม	
มีทั้ง	ผาหน่วยเตี้ย	เลียนล่อมหน่วยสูง	
ฝูงหมู่	ยุงยางไม้	สาขาค่อมป่า	
	ไพเราะมาศไม้	ลำฮ้วยฮ่มเย็น	
เห็นทั้ง	หมีเหมือยเล่น	ลิงกังฮ้ายค่าง	

พากัน	หากินลูกไม้	ตามด้าวค่านคง
	องค์เดรเจ้า	ก็ตามเขาดินตาด
ฟังยิน	น้ำฟาดต้อง	เหวห้วยฮอดหิน
อันว่า	นอรินเจ้า	มหาเถรย้าย่าง
เจ้าก็	ไปฮอดน้ำ	เหวห้วยหอมพู
เห็นหมู่	บุปผาพร้อม	จะแยงช้อยคุกเค็ด
ครันว่า	หลายวันได้	กัมมัญฐานเดินป่า
ก็จึง	ฮอดแห่งห้อง	เมืองกว้างที่นคร
	ดูนานได้	แปดเดือนทัดเที่ยง
ก็จึง	ถึงแห่งห้อง	เมืองบ้านแห่งตน
คนพอ	เห็นแจ่มเจ้า	มาต้อนรับผู้กาย
อันว่า	ราชาเจ้า	เสนาทุกหมู่
พร้อมกัน	มาแห่เจ้า	กัมมัญฐานเข้าสู่เมือง
ก็จึง	ไปถึงท่า	อารามหลวงวัดใหญ่
ฝูงหมู่	เสนอดพร้อม	อวนเจ้าสู่สถาน
แต่นั้น	สนๆ พร้อม	เสนาน้อยใหญ่
เขาก็	ไหลหลังเจ้า	แฝงเจ้าอยู่สลอน
แต่นั้น	สิรินทบิดาเจ้า	ราชาคนพ่อ
ก็จึง	ได้ไหว้ฝ้า	ผู้เถรเจ้าถูกตน
แล้วจึง	วอนวานไหว้	กัมมัญฐานที่เดินค่วน มานี้
	พ่อพญาอยากสู้	กานเฮืองสู้อัน
	กันแต่ข้าไหว้เจ้า	ตนอาคมมหาเถร
ลูกยัง	เดินไปถึง	หน่อพุกโรองค์ล้ำ แต่คือ
คำเพิ่น	อนุญาตให้	สันไคมาแน่
แต่สวน	ทำประเสริฐนี้	พระองค์ให้บอกปลง บ่เค
แต่นั้น	องอาจเจ้า	จาด่อบิดา
	ทั้งเสนา	ไพร่พลชาวบ้าน
	ตามความต้าน	องค์พุกโรสอนสั่ง มานั้น
พระก็	โอกาสต้าน	มานว่าสู้อัน
	ฟังเยอเจ้า	ทั้งหลายเอยพญาพ่อ

ลูกสิ	ไขขาวซื้อ	พุกโรตันตั้งสอน
ครันว่า	ไผหากถือทำแล้ว	อักษาทำให้มันเที่ยง
อันว่า	คำโกรธกล้า	ฝูงนั้นอย่าให้มี
	ทางดีฆ่า	โมโหบให้ว่า
	ข้าสัตว์ฝูงใหญ่น้อย	กินแต่ก็บ่ควร
	บ่ให้ไปยาด	อันว่าชิงทรัพย์
	ทางสุรา	บ่ให้กินจึงแท้
กับทั้ง	เซขมซ้อน	เม็ชวัญของท่าน
การที่	เป็นบาปนี้	บ่มีให้ดวงกระทำ
มีแต่	ให้เอาตนเข้า	หากองอันชอบ
ประกอบตน	รักษารธรรมประเสริฐ	เมื่อน้ำอยู่เกษม แท้แล้ว
	ให้ถวายชีวังเจ้า	บูชาองค์พุทธบาท
	ธรรมพุทธเจ้า	เอาอ้างค้อยเพียร
ครันว่า	เถิงเมื่อยามเจ็บไข้	เยียวยาบให้อ่าว
ลงเลข	ไต่ยามบ่ให้คิดอ่าวเอื้อ	อยากตายเมี้ยนก็สว่างมัน
ให้คิดเถิง	พุกโรธัมโมไว้	ในใจอย่าหลงหล้า
ทั้งสั่งโม	ก็ให้จ่มอยู่เรื่อย	บาทเดินย้ายแลเหมือนอน
บ่ให้	คิดอยากได้	สรรพสิ่งสันใด
ของโต	มีพอกทาน	อย่าได้เพียรแพงไว้
	ยังจักเทศนาให้	ไขคำบออกข่าว
	ทั้งบิดาพระพ่อเจ้า	เทศนาพร้อมดั่งเดียว
แต่นั้น	พระพ่อเจ้า	ทั้งหมู่เสนา
	วาจาขาน	ว่าบ่ทนทานได้
เห็นที่	จักปลงธรรมไว้	ลางคัสติลแปด
	ย่านอักษาบได้	ภายหน้าสิเกิดกรรม
อันว่า	ความเพียรจำ	ราชาตนพ่อ
ทั้งหมู่	เสเนถพร้อม	ก็เหมือนแท้ดั่งกัน
แต่นั้น	กัมมัญฐานเจ้า	บุตรดาตนลูก
จาด่อ	พระพ่อเจ้า	พงศ์เชื้อผู้คน
ครันว่า	ความเพียรบ่เถิงแล้ว	สิลาธรรมไว้ก่อน

	องพุทโธอนุญาตให้	พอมาได้สู่ทาง
ครันว่า	เจ้าสิปงธรรมแท้ให้หาขันดอกไม้	เทียบพร้อมเที่ยวพลัน
แต่นั้น	สน ๆ พร้อม	เสนาน้อยใหญ่
	ทั้งมหाराชเจ้า	พลันฟ้าแดงเบื้อง
ก็จึง	หามาได้	ขันเทียบทุกหมู่
พร้อมกัน	นบนอบเข้า	หาเจ้าราชครู
แต่นั้น	ราชครูเจ้า	กุฎิหลวงวัดใหญ่
พระก็	อนุญาตให้	มวลพร้อมสู่คน
ก็หาก	บอระบวนแล้ว	ลาศีลดวงยิ่ง
แต่นั้น	พระบาทเจ้า	เถรใหญ่กัมมัฏฐาน
ก็จึง	พาทีจา	ต่อพญาจิ้งจั่ง
กับทั้ง	เสนาพร้อม	ขุนเมืองแสนหมื่น
	ทั้งล่าช้า	ชาวเชื้อให้ค่อยฟัง
อันว่า	ความพุทโธเจ้า	เทศนาทุกอย่าง
ให้เอา	สอนสั่งเชื้อ	คองเค้าสู่อัน
ครันว่า	ท่านทั้งหลายลาศีลแล้ว	ชักขาคองให้หมั่นแก่น
อย่าให้	ผิดศีลเค้า	คองตั้งแต่งปฐม
ครันว่า	ถือคุณแก้ว	ให้อย่าคุณอย่าประมาท
ครันว่า	ถือผีแท้ๆ	ชักขาไว้อย่าคำหยั้น
ผีสิ	นำไปใช้	เป็นเวรทุกสิ่ง
ถืออันใด	พอให้เคารพน้อม	ประนมไหว้ก็จริงดี
ครันว่า	ได้กระทำการฆ่า	ปาณาสัตว์สิ่ง
เจ้าหาก	มาการวะน้อม	เวรฮ้ายก็หากหาย
ให้เจ้า	มีใจหมั่น	ขันติตั้งต่อ
ขอสัตว์	เลี้ยงชีวิตเจ้า	วอนไหว้ฮอดพระอินทร์
ครันว่า	ไปเซียดเนื้อ	เปาะหน้างดึกแห
	ทั้งกานป็น	ก็ตี
		ถักยิงฝูงเนื้อ
ครันว่า	หาจึงได้	สัตว์ตัวใดอย่าประมาท
ครันว่า	มันขาดป็น	ไปแล้วอย่าโทษนำ
	ความเสียดายบให้เว้า	ฝูงปูปลาขาดโถ่ง

	ทังสวิงแลสะคั้ง	ฝูงนี้ก็ดังเดียว	
ครันว่า	เมาะน่างได้	ฝูงหมูกวางฟาน	
พ่อย่า	ได้มีคัจา	ประมาทสัตว์จิงแท้	
ให้เจ้า	วอนวานไหว่ว	อินทร์ตาเทวราช	
	ขอสัตว์เลี้ยง	จิวังตนด้วยชื่อ	
	ตักแหได้	ปูปลานั้นให้ปล่อยมา	
	กรรมบ่มีลิเบียน	คนตัวจักสิ่ง	
	โผมาสัตว์กระทำได้ดังเว้า	มานี้ก็ยอมดี	
ครันว่า	โผทำแล้ว	มีความเว้าประมาท	เขานั้น
บ่ได้	หมายหยาดน้ำ	จาวัวข่มเขา	
ครันว่า	สัตว์ขาดป็น	ไปแล้วอย่าโอยนำ	
อันนี้	เป็นกรรมแล้ว	ลงอบายจมจุ่ม	
ครันว่า	พันออกแล้ว	ก็นำใช้สู้ตัว	
อันว่า	ของกินนี้	เฮ็ดกินเป็นก็หากสูง	เอ็งคาย
ครันว่า	ได้ขึ้นเนื้อ	พลอยลาบหุงแกงก็ดี	
	เค็มจางเผ็ด	ผาดลันอย่าจาวัว	
อย่าได้	วจาเว้า	คำบ่ดีว่าบ่เขบ	
ทั้งหา	กินบ่กุ่มท้อง	แลงายนั้นก็บ่พอ	
โผผู้	เว้าคั้งนี้	จิบหายเถิงวินาจ	
ขอให้	จำจิตหมั่น	ฟังเฮาสอนสั่ง	พระยาเอย
	ฝูงข้อยข้าทั้งล้ำเชื้อ	ให้เขาฮู้สู้คน	หันท่อน
อันนี้	อย่าให้เขาคำข้าว	เวลาแลงยามคำ	
	สินพันขึ้นเฮือนยามมือเข้า	ทำสร้างบ่ขึ้นกิน	แท้คาย
อันนี้	กินข้าวขาดแลงกินแกงขาดหน่อไม้	หมายยังล้ำจม	
อันนี้	ขวัญเงินบ่จงค้าง	ถนนั้นก็บ่ดี	
อันนี้	เอาของขึ้น	เถิงเฮือนอย่าโยนแกง	
	ของสิ่งใดถือขึ้นบ่ได้	ถือไว้ก็จิงควร	
อย่าเอา	ตีนทำต้อง	หัวขึ้นไคบ่อนเทียว	
	ได้บักตูบองเข้า	เฮือนนั้นอย่าถิบทำ	
มันจัก	เป็นกำลันจิบหาย	ไปเถิงท่าชั่วหวัง	

	แล้วคิดต่อตามชาติเชื้อ	เหลนหล่อนก็บ่ยัง
อันว่า	พระอาราม	เจดีย์พระธาตุใหญ่
ทั้งกุฎี	วิหารพร้าพร้อม	เวียงฮ้างเบาสะเทิน
พลอยเลา	มาแบ่งบ้าน	แบ่งเมืองตั้งเขื่อนอยู่
	อรหนเค็ดดฮ้อน	ขวางฮ้ายมอดจม
อันนี้	บ้านเมืองฮ้าง	อารามหลวงวัดใหญ่
	เจดีย์หมุ่นิสินฮ้าง	เป่าสะเทิน
พลอยเลา	มาแบ่งสร้าง	นาสวนถางไฮ่
	เฮ็ดคืบก็ได้	แห่งขี้ไช่ยอมขวาง
อันนี้	บ่อนขวางอย่าได้เฮ็ดบ่อนเค็ดอย่ากระทำทอน	ขวัญเมืองสิดกหล่ม
	มันสิจมฮอดเชื้อ	ชาวบ้านสิมนวาย
อันนี้	บ่อนโคมีสูน้ำ	ขึ้นทรายออกบ่
	หรือมีพออยู่พื้น	โพนพร้อมอยู่น้ำ
บให้	ปลูกเฮือนหุ้ม	กวมเอากะลำยั้ง
	ภาyclunมาอยู่บ่ได้	เฮือนสิม้างมุ่นผง
อันนี้	มีหัวโพนอยู่ถัดโกส	หัวเฮือนฮ้อนเค็ด
ครันว่า	โพนอยู่ข้างใต้	สันนั้นก็ยอมโค
ครันว่า	เคแห่งนี้	มีของบ่หมั้นแก่น
กระทำกิน	อันโค แต่แลน้อย	เสียแล้วก็ยอมวาย
อันนี้	เฮือนสองหลังแล้ว	มาฮวมกันเป็นหลังนี้
	มันกะลำยั้งถ้ำ	ควายข้างก็บ่ยัง
ฝูงหมู	เงินคำแก้ว	เมียวขวัญพอตายจาก
ครันว่า	บ่เชื่อแท้	ให้ดูเบ็ง โคงยาม
	ทั้งโคงวันแล้ว	แลถึกทีนอุบาทว์
หากจัก	เห็นจึงแท้	สรรพพร้อมเค็ดขวาง
	พอมีมากความทุกซ้ากแท้	ในหันนับบ่ถ่อง
เฮาก็	โงกระบวนให้	ฝูงคนพอฮู้ซ่อง
ครันสิ	เว้าให้เสีย	เมื่อนั้นแห่งหลาย
ขอให้	ราชาเจ้า	บิดาตนพ้อ
	พิจารณาให้ถึถ้วน	เสียแล้วจึงกระทำ

	คิดให้จิตใจแข็ง	ทางดีหรือชั่ว
	ข่อยพอบเปป็นให้	พอผู้ให้ท่านฟัง
อันนี้	ไม้หักถ่ม	ดินเกียนนั้นเนอ
อย่าได้	เอาสองพัน	หัวขึ้นไคละลำยั้ง
เก็บสุบดิน	อย่าได้เอาขึ้นไว้	เทิงหัวแท้บ่ควร
อันนี้	คันเอาแพเช็ดหน้า	อย่าเอาของโตอันนุง อยู่ันเนอ
	ฝูงมหาราชเจ้า	ฟังแล้วให้จ้อเอา
	มันจึงสิมีความสุข	ชุงเฮืองบ้านแก้ว
อย่าได้	กระทำแนวฮ้าย	เข็ดขวงคือแต่เก่า
	บ้านเมืองเคือดฮ้อน	เพราะเช็ญฮ้ายเบียดเบียน
อันนี้	คันหากแบ่งจัวจัวม	อย่าห้ามผีไปได้
	กับทั้งไม้	ฟ้าผ่านันบ่ควร
สร้างกาย	จัวไม้เคเรือเกี้ยว	เกิดอยู่จอมโพน
	ไม้ตายย่นซอนหัก	ทับทางคันห้วย
	ไม้อยู่ไกล	หอรุคุณใหญ่หลักเมือง
หรือเป็น	ซอนฝิ่งดิน	อยู่จมนในน้ำ
หรืออยู่	นำแจฮัว	หัวนาชอกไฮ
ไม้ที่	ชุมกล่าวไว้	บ่ควรแท้ยั้งไค
หรือเอา	ไปแบ่งสร้าง	จัวสะพานเทียวไค
มันจัก	แพไฟพรูฟ้า	ชาวบ้านบ่อยู่ดี
คันเอา	ไปบุกกุฎิสร้าง	เคหังเฮือนอยู่
มันจัก	แพผู้เป็นใหญ่แท้	ทรงย้าวอยู่สถาน
	มีลูกหลาน	พอให้สอนเขาไว้
	ภายลุนให้	เขาได้จัจื่อ พญาเอย
อย่าให้	ผิดจากคำกล่าวด้าน	มานี้บ่ดี
เจ้าหาก	เป็นพญาแล้ว	ทรงเมืองให้หมั้นเทียง
อย่าได้	คิดโลภเถียว	จาเว้าประมาทคอง
	คำบูรณมี	ให้แต่งตามจริงแท้
	คำบูรณเว้า	อย่าวางเสียปะเปล่า
	คุณน้อยให้ใส่เกล้า	อย่าวางถ่มเปล่าเสีย

	หมอมอลงเลขตั้ง	หมอควี่เสียงทวย	
	ให้เจ้านับถือแท้	อย่ามีความคูหมื่น	
	ว่าบักกบคิ้ว	อย่าจาเว้ากล่าวขวัญ	
	อย่าได้เว้าหย่อ	ทอขวัญแห่งชาวเมือง	
	ทั้งทาสา	ราษฎรชาวบ้าน	
โตได้	เป็นพญาแล้ว	อย่าข่มเหงกลัวไพร่	
ผู้เป็นราษฎร	ให้มีใจอ่อนน้อม	อย่าข้านแห่งพญา	
อันว่า	มหากษัตริย์นี้ให้มีคุณความดี	สุททยั้งปูนเปรียบ	
	เขาสุเมรุใหญ่กว้าง	เหลือล้นแผ่นดินใคร	
	คุณแม่นี้	ปูนเปรียบปฐพี	
	คุณพ่อนี้	ปูนเปรียบจักรวาล	
กับทั้ง	ฝนลมพร้อม	มีคุณล้ำยิ่ง	
อันว่า	ไฟแล่น้ำ	ก็มีพร้อมคู่อัน	
	เดือนดาวพร้อม	ก็มีคุณเสมอภาค	กันเหลือ
	อินพรหมณ์ฝูงอยู่ฟ้า	เทวดาพร้อมก็หากคุณ	
อย่าได้	มีใจฮ้าย	โพทนาป้อยค่า	
	คุณเพื่อนมีมากล้น	เสียแต่อย่าค่าหยัน	
ไพหาก	คิดเคียดก็อย	ป้อยค่าอินพรหมณ์	
	กับทั้งเทวดา	แคลลมฝนพร้อม	
ฝูงนี้	ไฟค่าป้อย	บาดมันตายไป	
ลีได้	ลงไปไหว้	อเวจีหม้อใหญ่	
	ไฟนสกฮ้อน	คองถ้ำแต่มัน	
ครันว่า	เกิดเป็นคนมาแล้ว	ความทุกข์จมนก็มากยิ่งขึ้น	
ครันเป็น	หญิงมีศรัทศคือเพื่อนแท้	โสมหน้าแบกชะนี	
ครันเป็น	ชายมีเมียก็หากมีอุปฮ้าย	โสมหน้าดังลิง	
ครันว่า	บุตรดาได้	ก็คือลิงคือค่าง	
ความเจ็บ	ไข้อยู่เรื่อยๆ	บมีสว่างจึงเป็น	
	เพราะเทวดาอยู่ฟ้า	มาใช้แต่เงร	
	ชาติที่เป็นพญานี้	ให้รักษากองทัพตรา	
อย่าได้	เห็นแต่ความโลกล้น	สินบนจ้างแห่งเขา	

	โทษเขมิน้อย	หากตัดใส่สินหลาย	
	ความบ่พอเสียหาย	ให้หล่มจมจริงแท้	
ครันว่า	พญาองค์ใดทำดั่งเว้า	เห็นจริงดั่งว่ามานี้	
ครันว่า	มันตายจักได้	ลงไปใหม่ในอเวจี	
	ฮึดคองพื้นแต่งไว้	มีสิ่งสันใด	ก็ดี
	ให้แต่งตามบูรณ	ฮึดคองจริงแท้	
อย่าได้	ไถวางถืม	คองมีปฐมกล่าว	มานี้
ฮึดเฮา	มีเที่ยงแท้	แนวนั้นให้แต่งตาม	
โตได้	เป็นใหญ่แล้ว	ให้นำฮึดคองธรรม	
อย่าได้	เห็นแก่ความโล โภ	หลอกกินเงินเบี้ย	
อย่าข่ม	เหงชาวบ้าน	คนเมืองตัวไพร่	
บาปใหม่	ฝูงใหญ่่น้อย	ชิงโลกเอาของ	
	โทษบ่พอถึกแท้	เถิงแห่งปราซิก	
พอแต่	เป็นสังฆาปาจิตติ	ฮ่าคณิงคูท่อน	
ครันว่า	โทษท่านน้อย	อย่าตัดใส่ศีลหลาย	
ครันว่า	โทษหนักพอตาย	จึงค่อยทำจึงแท้	
อันว่า	โทษลักข้าง	ม้ามึงจ้วควาย	ก็ดี
	ลักเงินคำ	กูดแสงมณิแก้ว	
อันว่า	แนวโคแท้	ราคาพอสี่บาท	
โทษนี้	หากถึกปราซิกแท้	พญาเจ้าให้อันตรอง	
ครันลัก	ผักลักหญ้า	ผ้าผ่อนแพรสไบ	
	ลักอันใด	ราคาสามบาท	
โทษนี้	ถึกสังฆาแท้	ควรให้อันตรอง	
ครันราคา	สองบาทนั้น	พญาเจ้าให้อ่าเพิง	
โทษนี้	ถึกอนิยศแท้	คณิงแล้วให้ค่อยจา	
	ครันว่าแท้	ราคานึ่งบาท	
โทษนี้	ถึกนิสสกริปาจิตติเที่ยงแท้	คณิงเขี่ยนให้ค่องความ	
ครันว่า	ฮักของน้อย	ราคาหกหยาด	
โทษนี้	ถึกทุพภาสิด	ให้ไต่ร่ตรองคูท่อน	
ครันแม่น	ของเล็กน้อย	ด้วยสิ่งสันใด	ก็ดี

	ให้ตีราคา	ถึงห้าหยาด	
โทษนี้	ถือปติเทศนานิยะเสขิยะวัตเท	หวนดูให้ถ้วนถี่	จึงเทิน
โทษหาก	มีค่าน้อย	อย่าตัดชิ้นค่าหลาย	
ลักของ	ขายเล็กน้อย	สามหยาดพอดี	
	นือทิกรณะสัมมลา	โทษมีจึงแท้	
	นับแต่สองหยาด	ลดลงส่วนนี้	
อันนี้	บ่ควรให้	ไหมสินตัดโทษ	
ให้สั่งสอน	บอกกล่าวตักเตือน	เสียแล้วก็หากควร	
ให้เจ้า	คิดดูพ่อน	พญาเอยอย่าโลภล่า	
	ตัดความให้ถักข้อ	วินัยตั้งแต่งมา	
อย่าได้	ชักพุนี่	บิดเบียงชัง โผ	
	ให้เสียใจเสมอ	เที่ยงธรรมจึงแท้	
อย่าได้	เห็นแก่หน้า	มิตรสหายเชื่อ โคร	
	เอื้อยเล่น้อง	โตแท้กตั้งเดียว	
ครันหาก	ถือโทษแล้ว	อย่าแพงเชื่อแห่งโต	
ครันว่า	โทษม้างแล้ว	เผาจุดหลังเขื่อน	
	ป้องเอาของทั้งหลาย	บั้นสคมก่เมืองบ้าน	
	พางนเข้า	กระทำคนให้ตายจุม	
มีโทษ	ทำโกรธกล้า	สหาอย่างบ่กลัว	
	ฝูงกระทำสันนี้	พญาเอยตัดโทษ	
ใส่ลูก	อย่าให้มันออกได้	ให้ตายค้ำคุกหลวง	พุนเทิน
	ปาราชิกนี้	ให้หลังดูตามโทษ	นั้นเทิน
	สังฆานี้	หลุดลงหาเค็ง	
	อานิศสองฮับถ้วน	บุญค้ำค่ามี	
	นิสสักคริปาจิตตีนัน	ลงมาฮ้อยหนึ่ง	
	ทุกกุฬาสิตมีค่าล้าน	เขาให้ใส่กรรม	
	ปติเทศนิยาเสขิยะโทษ	ห้าสิบนั้น ให้ใส่กรรม	
	อทิกรณสมณะโทษ	ตรงขันธเอานี้	
	ให้ตัดตามवादแต่ม	วินัยตั้งแต่งมา	
	อันนี้เป็นคอง	ทัณฑกรรมแท้	

ผู้คน	เขาบ้านนอก	พญาเอย จงให้จำ	เอาท่อน
ครั้นว่า	โทษหนักเบาให้ถึกสิ่งเว้า	มาน้อยหลาย	
	ตางโทษปาราชิกคนใส่คอกนั้น	ให้ถึงเท่าชั่วชีวิต	
ครั้นว่า	จำขนทราย	หาบกระบุงสองอ้อย	
	ทั้งขนน้ำ	โหมกันเป็นสี่อ้อย	
	ให้ได้สุดเสียงคนฮ้อง	ทางไกลสุดขนาด	
	โทษสั่งมาขังคุกไว้	ในเวียงคุกใหญ่	
	ได้สิบหกปี เทียงแท้	จึงเบื้องบาปเวร	
ครั้นว่า	จำขนน้ำ	ดินทรายหินแท้	
	ฮ้อยห้าสิบเทียงแท้	กระทำให้แต่งตาม	
	โทษอนิยศจังไว้	สิบสองปีคุกใหญ่	
	จำขนทรายแล่นน้ำหากสิบหานั้น	จึงกระทำ	
	นิสศักดิ์ปาจิตตี	ขังคุกใหญ่ไว้	
	แปดปีเทียงแท้	จำไว้จึงกระทำ	
คั้นว่า	จำขนทรายหินแท้สามสิบห้าหาบ	แท้เขานั้นใส่กรรม	
	ทูกทูปพาสิดนั้น	หกเดือนนานยิ่ง	
	ให้เข้าขังไว้	จำไซ้ใส่พรวน	
ครั้นว่า	ไปขนน้ำ	ขนทรายหินแท้	
	ยี่สิบห้าหาบแท้	จริงหมดถ้วนโทษโทษ	
	บติเทศานิยะถูกลใจให้	ขังไว้ในพรวน	
	คุกใหญ่แปดเดือนเทียงจิง	เอามันออกมา	
ครั้นว่า	จำขนน้ำ	ขนทรายหินแท้	
	สิบห้าหาบแท้	จึงหมดเบื้องบาปเวร	
ให้เจ้า	จำเอาท่อน	พญาเมืองตนพ่อ	
ขอให้	คิดถึถ้วน	วินัยตั้งแต่เดิม	
อันว่า	เป็นพญานี้	ตีกตรองให้มันถึ	จิงเทิน
ความหนักเบา	โทษใหญ่น้อย	จาต้านให้แม่นคอง	
ครั้นบ่	ฟังคำต้าน	ภายหลังผิดฮืด	มานี้
จักได้	ตจนรกแท้	ภายหน้าบ่สง	แท้แท้แล้ว
เจ้าอย่า	ได้อวดอ้าง	ลือเลศว่าโต	

เอาแต่	ความโมโห	ข่มเขาฝูงข้า
อย่ามี	ใจคดเลี้ยว	กินเงินของท่าน
คัดความ	ให้ถึกต้อง	ตรงแท้แน่นอน
อย่าปอง	ความโลภเลี้ยว	ซังข้าไพร่เมือง
อย่าได้	เอาข้อยข้า	เป็นมิ่งเมียววิญ
อันที่	กองจับหาย	อย่าได้ทำจึงแท้
อย่าได้	เชยชมเล่น	เมียววิญของท่าน
โทษนี้	ปาราชิกเล่นเข้า	กรรมต้องจ้องถึง
ใผผู้	เชยชมช้อน	เมียววิญของเพ็น
	ปาราชิกเล่นเข้า	เวรต้องบาปหนา
	ใผผู้ข้า	พอแท้ทั้งแม่มารดา
	ทั้งพุทโธ	หมู่พระสงฆ์องค์เจ้า
	หรือแปม้าง	ขุดก้นบือศีล
	หรือทำลายโพธิ์ศรี	มุ่นเพทะลายม้าง
	ทั้งเลามีใจเลี้ยว	เอาของของท่าน
	หรือคิดใคร่ข้าเจ้า	ของเมียนมอดตาย
อันนี้	ปาราชิกแท้	ผู้ใดทำเป็นกรรมยิ่ง
	หาประมาณบ่ได้	ก็คือตัวอีกโข
	ใผหากได้	ค่าแม่มารดา
	ทั้งดูบา	หมู่พระสงฆ์เณรน้อย
	ค่าข้อยข้า	พญาเมืองผู้เป็นใหญ่
อันนี้	โทษสั่งมานแท้	เป็นเวรเหลือยิ่ง
ใผหาก	ฮู้เหตุแล้ว	จงแท้แล้ว
ใผผู้	โยยอกเล่น	อย่าทำไว้บาปเวร
ทั้งจับ	บายฮูปเนื่อ	เมียววิญของท่าน
ทั้งเลา	ไปแถลงเว้า	ถึงผ้าแผ่นสไบ
สองต่อ	สองนั้นเว้า	นำกันอยู่ที่มิด
อันนี้	อนิยศแท้	กันแท้อยู่บึง
บาทว่า	การคองมี	เอาใจหนืออย่าเว้าต่อ
ใผผู้	สัพสอเว้า	จึงจาแถลงด้าน
		ทานขวัญของท่าน

	ดีวะพ่างหาประโยชน์ไปได้	ความเว้าบ่เที่ยงธรรม	
อันนี้	นิสัคคีแท้	มุสาวาความชั่ว	
ครันมัน	ตายก็ได้ลงสู่หม้อ	นรกแท้บ่สง	
ใผ่ผู้	หลงเมาแก้ว	สุรายาฝิ่น	
หาเที่ยว	กินแต่เหล้า	บ่มีผู้ฮึดคอง	
	ปะเปลือยแก้ว	ดินหมองเกือกจีฝุ่น	
	มันนั้นจีเงี้ยวฮาก	ดอกใส่วัดวา	
	ศาสนาพระเจ้า	อารามกว้างหม่นหมอง	
อันนี้	ปาจิตตีเข้า	เถิงมันกรรมยิ่ง	จึงแท้แล้ว
	จงพากันจ้อไว้	จำหมั่นอย่าหลง	
ใผ่ผู้	ทรงญาณเข้า	อารามหลวงวัดใหญ่	
	สวมหมวกเข้า	บาทาท่าเก็บดิน	
อันนี้	โทษทุกกฏแท้	พานิชลาชาติชั่ว	
ให้สู	จำจ้อหมั่น	จึงแท้อย่ากระทำ	
ใผ่ผู้	วาจาเว้า	นำราชาผู้ใหญ่	
หังคอบา	อาจารย์พร้าพร้อม	สูเจ้าอย่าฮิ้น	
อันนี้	ทุกกตพาสิตแท้	มีกรรมอันล้ำยิ่ง	จึงแท้แล้ว
อย่าได้	ฮิ้นปากเว้า	นำเจ้าผู้ยศสูง	
อันนี้	บ่ควรชี้ใส่น้ำ	ออกบ่บ่อนเคยกิน	
	จีใส่ดิน	บ่อนเคยอยู่	
อย่าไป	โยหยอกชู้	สาวน้อยสุปงาม	
อย่าได้	พาโลลัน	หนทางโตบ่อนเที่ยวได้	
	ไปตามหนี่มาบ่ได้	อย่าฟ้าวกกล่าวขวัญ	
	ไปพินไม้	กตทองมาเฮ็ดครก	
	เอากมวง	มาเฮ็ดคดอง	
อันนี้	ปติเทศนานิยะแท้	คองจิบหายล้ำยิ่ง	จึงแท้แล้ว
ใผ่ผู้	ทำสิ่งนี้	กรรมฮ้ายเล่นเถิง	
ใผ่ผู้	มักโลกเถียว	ตาซังตาซิง	
	หังตาเต็ง	โลกของชาย	
	ถื่อของเขาดีอยู่แล้ว	กตราคว่าของชั่ว	

	บาทของตัวข้า	จาเว้าค่าหลาย	
โทษนี้	เสจียนเล่นเข้า	กรรมฮ้ายคอบสนอง	
ผู้ใด	บ่องโลกเล่น	กามคุณบ่มีอ้อม	
บ่ผู้	จักไกลแลไถ่	สายเชื้อเผ่าพันธุ์	
	เล่าเตียนขวัญเจ้า	ลุงตาเจ้าโคตรใหญ่	
	เมียบ่อย่ากลัว	ลูกบ่อย่าพ่อแม่	
	เขยบ่อย่าพ่อเต่า	ลุงป้าหมู่เจ้าขุน	
โทษนี้	โลทนังเข้า	ฝูงคนใจชั่ว	
	สมถาเล่นต้อง	ของฮ้ายยิ่งประมาณ	
	ฟังเอาท่อน	ราชาคนพ่อ	ช้อยเอย
	ฝูงโคตรเชื้อ	ฟังท่อนให้จ้อเอา	
ครันอยาก	ทำชอบแท้	ให้ดูที่ความประสงค์	
	ลงใจทำ	การสิ่งใดอย่าหลงฐู้	
ให้หลังดู	อันสิเป็นแนวฮ้าย	พาจิบหายขวงยี่ง	จิงเทิน
ครันสิ่งใด	มันบ่ควรทำก็สร้าง	มาเพื่ออย่าทำ	
แต่ว่า	สิ่งใดเป็นของควรทำคืออยู่แล้ว	สิโลถิมบ่ห่อนควร	
ไฟผู้	โมโหด้วย	โลกามักโลก	
	หาความอายุบ่ได้	มีฐู้เบื้องโต	
อันว่า	คองจิบหายแท้	ใจคนหมองหม่น	
ไฟผู้	ทำสิ่งนี้	เซ็นฮ้ายเล่นเถิง	แท้แท้แล้ว
น้องอย่า	คดต่อฮ้ายฮ้ายอย่าคดต่อน้อง	เอื้อยที่พาดา	
	ฝูงเป็นหลานอย่าได้หลงตนผิด	อวอลุงป้า	
	เป็นน้ำสาวให้	จงใจเอาไว้	จิงเนอ
	เป็นน้ำบ่าวให้	ใจตั้งต่อหลาน	
การที่	เฮจาต้าน	เทศนาสอนสั่ง	มานี้
	จิบหายบ่แล้ว	นำให้เล่นเถิง	
ครันว่า	อวาทากเล่นหลานไว้	สมเสพกามคุณ	ก็ดี
โทษนี้	ปาจิตตีแท้	กรรมเวรล้ำยี่ง	จิงแท้แล้ว
	หน้าบ่าวเล่นกับหลานสาว	สมเสพกันนั้น	
	หลานสาวเลาเล่นกับลูก	ชายน้อยแห่งตน	

อันนี้	ทุกกฎแท้	มีกรรมวงขนาด	
	ธรรมชาติแท้	เวรฮ้ายก็หากมี	
ให้ไป	ชนเอาน้ำ	คืนทรายดังโทษว่า	จึงเทิน
จึงสิ	หายเหตุฮ้าย	ขวงแท้แห่งเขา	
จึงให้	เขาเข้าผ้าบ้าน	ตุ้มห่มคางมอง	
ให้ปะ	เปลือยทั้งสอง	แล้วย่างไปกลางบ้าน	
จึงจัก	หายขวงแท้	ศรีเมืองเฮาจั่งสิสูง	
ครันบ่	ทำสิ่งนี้	ศรีบ้านกั๊บเฮือง	
อันนี้	พอหากเซยชมเล่น	ลูกสาวโคตมเสพ	ก็ดี
	ลูกชายคิงมากอดซ้อน	ชมเล่นแม่คิง	
	ฮ้ายคิงน้องคิงเซยชมเล่น	กามคุณกั๊วกั๊น	กันนั้น
	คนจำพวกนี้ขวงขนาดแท้	อย่าเอาไว้ให้อั่งเมือง	หันท่อน
ขอให้	พญาเอาไหลน้ำ	พันแพไหลล่อง	เสียท่อน
ครันว่า	ตกเมืองโคอ่าไว้	เซาท่อนให้ส่งหนี	
ครันว่า	ตกเมืองโคกั๊กหากฮ้อน	เสมอแท้ตั้งเดียว	หันแล้ว
มันจัก	เป็นการฮ้อน	เขตเมืองแผ่นดินใหญ่	
	เจ็ดขวงขนาดแท้	เมืองบ้านบ่ออยู่ดี	
ไผหาก	หวนเห็นแล้ว	ทางมันขวงอย่าได้อ่าว	กระทำท่อน
ครันยาก	สุขเลิศล้ำ	ฟังแล้วให้แต่งตาม	
ครันบ่	ทำตามข้อ	คำเฮาสอนสั่ง	มานี้
	แสนสิทรงอยู่สร้าง	เมืองบ้านกั๊บเฮือง	
	ฝูงพงเชื้อ	บ่าวไพร่ราษฎร	ก็ดี
ไผบ่	นำคำสอน	บ่ฮุ้งเฮืองกายหน้า	
มีแต่	โสกาเศร้า	เมามัวอดยาก	
ทุกหาก	มีบ่มั่ว	กับพระเจ้าบ่เหือดหายแท้แล้ว	
อันนี้	อายุบ่ทันถึงชาวปีแท้	อย่าหามผีไปป่า	จึงเทิน
อย่าได้	ตากผ้านุ่งแลผ้าอ้อม	ทังสิ้นใต้หลังคา	
	แนวมันขวงนั้น	ฝูงคนจำจ้อ	เอาเทิน
ครันเป็น	ถูกผู้ขายอายุได้สิบห้าปีแล้ว	บ่ควรรอนนำแม่	
	น้ำสาวแลพีเอื้อย	น้องสาวนั้นก็บ่ควร	

อันนี้	ครันว่าเป็นหญิงสิบห้าปีแล้ว	บ่ควรรอนไกลพ่อ
	แลน้องชาย	ตลอดอาวบน้ำบัวลูง
มันจัก	มีกรรมต้อง	ภยลุนฮ้อนเฮ็ง
เจ็ญจัก	มาเล่นเข้า	ยังลีโฮ้อวแหง
	เป็นหญิงนี้	แท้แล้ว
	อ้ายน้องฝูงโคตรเชื้อ	ให้ฟังความพ่อแม่
อย่าได้	วจาเว้า	ตามายเว้าให้ค่อยฟัง
	ฝูงพี่น้องอยู่ไกล	หัวคังลั่นเพิน
	พาโลเว้า	เห็นพินเพินสิซัง
อย่าได้	คืออยู่เหยา	แท้แล้ว
ให้เฮ็ด	เป็นหญิงนี้	เสียงแข็งป้อยคำ
แนวว่า	ฮู้เฮ็ดสร้าง	ความเว้าให้อ่อนหวาน
ให้เจ้า	ให้เซ็นฝ้าย	วจาดีใจเจ้าให้เที่ยง
	ฝูงเครื่องตุ้ม	จึงเทิน
ฝ่าแพ	เที่ยวหาเล่น	การข้าวเครื่องเฮือน
อย่าได้	เล่นที่บ้าน	ทอไหมตำหูก
ไปเที่ยวหา	ไปตกน้ำ	ผืนลั่นเครื่องนุ่งโต
ครันว่า	ปลงเครื่องไว้	แสวงหาแต่เฮือนอื่น
ให้เจ้า	สระสวยศรีทรงถ้าง	เขาลีเว้ากล่าวขวัญ
	เมาแต่เล่น	ลงนทีสระสวย
อย่าได้	ชายอยู่ไกล	ก็ดี
ตางเทื่อ	ตีว่าหญิงนี้โงงขนาดแท้	ดีแล้วจึงค่อยลง
เขาผัด	หัวสะเทือนก้อง	ตามธรรมเนียมให้มันค่อง
อย่าได้	ทำตัวให้เรียบร้อย	จึงเทิน
	จาราเว้า	ดีน้ำสนั่นเนือง
ครันเวลา	ดีคังน้ำฮ้อย	แท้คาย
ให้หวาน	มักก็เว้าบ่มักก็ให้เว้าเล่น	สิแลดูชอมเบ็ง
	นมแลกกัน	เคียวก็บ่าวบ่เบ็ง
อันว่า	อยากได้คู่ฮ้อน	เสียงคังเกินเพิน
ครันว่า	กรองความคิด	ใจนั้นให้เที่ยงซัน
ให้เจ้า		นำชายตัวผู้บ่าว
		จาเว้าให้ม่วนหู
		ความดีก็หากม่วน
		จึงแท้แล้ว
		ทางนั้นให้ฮักษา
		ผัวมิ่งเทียมสอง
		ให้แน่นอนจึงเอาฮ้อน

พอสิ	เป็นดวงแก้ว	มณีโชติเรืองสูง	
ก็จึง	เอาเข้าซ้อน	ลิเป็นหมั่นแก่นสาร	
ให้ฟัง	ความพ่อแม่พร้อม	ปู่ย่าตาทาย	
ครั้นเห็น	เห็นดีนาก็จึงเอาเทียมซ้อน	เมื่อหน้าก็ยอมดี	
ครั้นว่า	มีผิวแล้วให้	ย่ำคว่ำอย่าประมาท	
	คุณชาติชั้น	ผัวนั้นให้พราพี้ง	แต่ตาย
	คุณพ่อนี้ก็ให้ย่ำสิ่งแก้ว	แสนสิ่งเงินคำ	
ครั้นว่า	ผัวก็ให้ย่ำแขนบ	เกล้าพวงศัพันธุ์เชื้อ	
หากมี	คุณมากล้น	กวมพั้นแผ่นไทร	
ให้เจ้า	เอาใจเข้า	อย่าทานขวัญหมิ่นประมาท	
	มีบุตรตาถูกน้อย	ทำฮ้ายค่าดี	
อันว่า	บุตรานี้	บ่มีไผ่สติกแต่ง	ได้แล้ว
มีแต่	สังขารธรรมตกแต่งให้	เขาได้เกิดมา	
มันจัก	เกิดอรหนแก่เจ้า	เขื่อนนั้นลิพลัดพลอย	
อันนี้	มีคนมานในท้อง	ถือพาทรงอยู่	เขื่อนนั้น
บ่ควร	ไปซื้อช้างม้า	มาไว้ที่เขื่อน	
ทั้งหมู่	จัวควายพร้อม	หมูหมาเบ็ดไก่อ	
	บ่ควรไล่ซื้อ	ทั้งขี้ไถ่คน	
	ครันสิดงไปค้า	ทางใดก็อย่าว่า	หันท่อน
	มีคนมานอยู่แล้ว	เขื่อนเจ้าอย่าลืไป	
อันนี้	ก็บ่ควรทำสร้าง	กุศลบุญกองใหญ่	
	กฐินพราพร้อม	บังสกุลนั้นอย่าให้ทาน	
	สร้างวัดพร้อม	พอธาตุดุจดี	
	ปลูกโพธิ์ศรี	ก่อศาลาขุดสร้าง	
ทั้งปลูก	แปงลูกสาวลูกชายให้	เอาผิวเอาเมียคะลำยั้ง	
อีกอันนี้	มีคนมานอยู่แล้ว	ในท้องอย่ากระทำ	
ครันจัก	ลงแขกไม้	ตกแต่งแปงเขื่อน	ก็ดี
	ถางสวนไธ	นาตากกล้า	
	สรรพสิ่งความที่เฮากล่าวเว้า	มานี้ให้หลีกเสีย	
ครันว่า	ยังขึ้นกระทำสร้าง	ของในเขื่อนมันสีย้อม	ลงแล้ว

แวมัน	มีอยู่แล้ว	ก็เลยซ้ำสี่เล่าเสีย
อันนี้	อุบาสกพร้อม	ใจใสทานทอด
	ปลูกก่อสร้าง	วิหารนั้นให้ทาน
ยังบ่	ทันเคนให้	ถวายทานเททอด
พลอยว่า	เจ้าวัดนั้น	ตายม้วนบ่ยัง
อันนี้	บ่ควรให้เอาขอนผีเจ้า	ลงทางตะวันออก
	หนีไปให้มัน	ไปลงท่อนฝ้ายขันไค หันท่อน
เหตุว่า	บ่ทันเคนให้	อธิการตายก่อน
กับทั้ง	บ่ได้หยาดน้ำ	บุญกว้างแผ่ผาย
ก็หาก	ตายเสียแล้ว	อาตยาอุผู้เป็นแก่
ยังบ่	ได้ฮับไว้แท้	เป็นเจ้าแห่งคดี
อันนี้	คือว่ายังหนุ่มน้อยทั้งภิกขุพร้อม	สามเณรอยู่ในเขต อารามนั้น
ครันมี	โยมอยู่เฝ้า	ศึกษาเจ้าวัดหลวง
ครันว่า	คิดอยากสร้าง	วัดแท้กุฎิใหญ่
	หรือสะพานกับทั้งโปรด	สี่ศาลาอารามกว้าง
	อันว่าภิกขุ	อยู่ในวัดนั้น
ไผ่ก็	บ่ทันได้พ้อ	กามคุณครองโลก
	เขาไปบวชสร้าง	เขียนฐอยู่อาราม
ก็บ่	ควรก่อสร้าง	ในการทุกสิ่ง
อันว่า	โยมอยู่นำพ่อทรงบวชเกียง	เขาท่อนอย่ากระทำ
ครันว่า	ไผ่ผู้ไปบวชสร้าง	ทรงศีลนำเพิ่น
	กามคุณได้เสพซออน	สาวน้อยสุดคน
ก็จึง	ได้ไปบวชสร้าง	อยู่วัดใหญ่อารามหลวงอาคารนี้
	บริสุทธ์แท้	คูดีล้ำยิ่ง
คั้นว่า	เป็นใหญ่แล้ว	กระทำสร้างก็หากควร
ไผ่ผู้	ไปบวชสร้าง	สมนาถในธรรม
	บ่ได้มีพานพบ	มาตุคามชาวบ้าน
อย่าได้	ทำการสร้าง	อารามหลวงวัดใหญ่
เอาแต่	อุบาสกเขาสียผายโศคให้	ป่างไส้กับจีน
พอแต่	ภาวนาแท้	ในธรรมบ่หยุดหย่อน

อันนี้	จึงควรก่อสร้าง	ไปเพื่อย่อมดี	
อันนี้	วัดใหญ่กว้าง	กุฏิใหญ่หอสูง	
กันหาก	ทำดีแล้ว	พลอยเลามาเพม้าง	
	เอาไปบ่อนอื่นก็บ่ดูดีแม้ง	ไฟลิใหม่่มุ่นผง	
อันนี้	สร้างพุทธสิมามแลสรวัดกว้าง	กุฏิใหญ่หอสูง	
	พลอยเลามาคิดเถียง	จมนกันกวนบ่ไย	
	พลอยกระทำให้	หนีไกลกันแตก	จากหมู่
ไปอยู่	เสียที่อื่นพูน	ทางบ้านก็เปล่าตาย	
อันนี้	เป็นที่การบดีแท้	อย่ากระทำตายให้สู้อื้อ	
เจ้าภิกขุ	ผู้ไปนั้นสิไปตก	วัดใดก็ตามช่าง	
ให้ไป	นิมนต์ให้เจ้า	มาสร้างแต่งแปลง	หันท่อน
ครันบ่	เฮ็ดจ้งชั้นมันลิเกตุบาวหัวแท้	เถิงแก่ชุมชน	
	ทั้งศรัทธา	ก็ตั้งเดียวกันแท้	
อันนี้	คฤหัสถ์นอนไซ้	โลกาพยาธิป่วย	
	คนคามเมบ้านนอกพูน	ชาวค้ำแขกตาย	
อย่าให้	เขาเข้าขอ	นอนคืนในใต้ล่าง	
	กุฏิแลหอแจกพร้อม	ขุมนี้บ่ควรว	
นางเทือ	มันตายค้ำ	นอนตายใต้ตะล่าง	
หลอนจ๊ก	เป็นเขตต่างค้ำ	บ่คงหมั้นผู้อยู่ทำ	
ขอให้	จำเอาท่อน	พญาเอยทุกหมู่	
	ให้กระทำคังเว้า	มานี้ยอมดี	
	ค้อมมาแล้ว	ลาเลิกบงคม	
	สน ๆ เข้า	หลังเมื่อหาย่าว	
แต่นั้น	เขาก็บ่วะระบัดแท้	ตามความพระองค์กล่าว	
	ทุกที่พร้อม	เมืองบ้านอยู่เกษม	
อันนี้	ชื่อว่าพราหมณ์มหาบุลลีเจ้า	มหาเถรนักปราชย์	
	สั่งสอนไพร่ฟ้า	ให้พอผู้ปาบเวร	
แต่นั้น	พระก็อยู่นานได้	เถิงแปดปีเป็นขนาด	
ก็จึง	เอาตนเถิง	ยอดญาณไตรแก้ว	
ได้ชื่อว่า	เมืองมหาจันโทแท้	เทศนาสอนสั่ง	จริงแท้แล้ว

	ตั้งแต่พูน	เดี๋ยวนี้สืบมา	
ดูราเจ้า	ทั้งหลายพร้อม	ฟังธรรมให้จำจื่อ	เอาท่อน
อย่าได้	คิดหม้อตื่น	ใจเลี้ยวสติเกิดเวร	
อันนี้	นักปราชญ์พระมหามุสิกเจ้า	สอนพระทั้งสี่	
	ราษฎรฝูงข้าเชื้อ	ฟังแล้วให้อันตรอง	
พระก็	จุดติแล้ว	ได้ยอดคณานสูงเป็น	
	มหาจันโท	ก็ต่อมาเดี๋ยวนี้	
เป็นลูก	ศิษย์เทียมทรงช้อน	ฮักษาองค์ภูวนาด	
	เป็นสาวกเทียมแทบข้าง	พระองค์เจ้าฝ่ายขวา	
ยังสิได้	สรญานฐ์	หลังไกลกงโลก	
จักได้	เป็นพระเจ้า	กายหน้าบ่สง	
อันว่า	อาตยาอุเจ้า	กุฎิหลวงวัดใหญ่	ปางนั้น
บัดนี้	ก็หากแม่นสารีบุตรราชเจ้า	เทียมช้อนฝ่ายขวา	
อันว่า	ราชาเจ้า	เสวยเมืองตนพ่อ	ปางนั้น
บัดนี้	หากแม่นสิริमानันทะราชเจ้า	เดี๋ยวนี้สืบมา	
ยังสิ	เทียมพันห้อย	บาทาแฝงฝ้าง	
จักได้	เป็นพระพ่อเจ้า	กายหน้าบ่สง	
อันว่า	คำปังแก้ว	มารดาตนแม่	ปางนั้น
ก็หาก	แม่นนางโสรยาราชเจ้า	เดี๋ยวนี้สืบมา	
	จักสิได้เป็นมารดาแม่พระเจ้า	กายหน้าบ่สง	
อันว่า	พญารัตนะวงสาเจ้า	ราชาคนปู่	ปางนั้น
บัดนี้	ก็หากแม่นครุฑันทะเลจรจักร	ได้เป็นปู่พระเจ้า	กายหน้าบ่สง
อันว่า	สุวรรณสาตีเจ้า	นางพญาดนย่า	ปางนั้น
บัดนี้	พ่อหากแม่นนางวิสาขาจักได้	เป็นย่าพระเจ้า	กายหน้าบ่สง
อันว่า	พญามุลลิกาจักรเจ้า	จันทะคามเมืองใหญ่	ปางนั้น
บัดนี้	ก็หากแม่นโกสิยะราชเจ้า	เดี๋ยวนี้สืบมา	
อันว่า	จันทานูราชเจ้า	ปางนั้นบ่แม่นไผ	
อันว่า	เทวีเจ้า	สักขาสีแฝงฝ้าง	ปางนั้น
บัดนี้	ก็หากแม่นมโนเลยะราชเจ้า	เดี๋ยวนี้เที่ยงจริง	
	สมประมวลเข้า	พญาหลวงทั้งสี่	

หากแมน	เป็นสามัคคีอยู่ล้อม	แฝงฝ่าแห่งพระองค์	
อันว่า	เทวีแก้ว	พญาเมืองทั้งสี่	ปางนั้น
บัดนี้	พอลากได้เป็นเทวีเจ้า	พญาอินทร์ทั้งสี่	
	เนาในห้อง	สวรรค์ห้องสนับ	จริงแท้แล้ว
	คูราเจ้า	หญิงชายน้อยใหญ่	ซ้อยเอย
	ทั้งคฤหัสถ์แลนักปราชญ์เจ้า	ฟังแล้วให้อื่นตรอง	
อันว่า	หูสองเบื่อง	ให้ฟังเสียงพื้นเทศ	
	ใจอย่าได้คิดฟุ้งฟี่	หนีเดียวจากพระธรรม	
อันว่า	ตาสองกำ	อย่าเหลียวแลไปทางอื่น	
ให้เจ้า	ตั้งต่อหมั่น	ธรรมพระเจ้าพื้นตั้งสอน	
อย่าได้	วอนวานว่า	จากันลับส่อ	
ครันไผ	บ่เชื่อแท้	ธรรมพระเจ้าใส่กรรม	
ยังดี	นำไปใหม่	อเวจีโลกหลุ่ม	
ลีไป	ตายจุมน้ำ	ในหม้อแผ่นดินแดง	
มีแต่	พาแลแฮ้ง	ลีตึงแก่พุงกะวาย	
ครันลี	ตายก็บ่พอดาย	เวทนานำใช้	
ไฟก็	ไผ่นั้นท่อน	คนเฮอย่าว่าใหญ่	
แมนลี	หอยูฟ้า	ก็ลงม้วนอยู่บ่อนเดียว	แท้แล้ว
	อวสานสุดสิ้น	นิทานธรรมจบเรื่อง	
	มันหากเหม็ดท่อนี้	ไปหน้าส่วนเสชา	แท้แล้ว

หลวงปู่สิงห์ เขียนแล ฯ พ.ศ. ๓๑ ขอให้มีความสุกกายแลสุกใจ พร้อมทนสานปติหาน
สมบัติมีอายุ วม สุข พละเทิน ข้าพเจ้าพระสิงห์ตาทนีสโร ผู้เขียนไว้วัดบ้านป่าข่า จงเจริญ
เทิน ฯ